T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ GİRİŞİMCİLİK KAVRAMI HAKKINDAKİ DÜŞÜNCELERİ VE SAHİP OLDUKLARI GİRİŞİMCİLİK ÖZELLİKLERİNİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MUHAMMED BERK KELEŞ

Tez Danışmanı
DOÇ. DR. NUR AKCANCA

ÇANAKKALE – 2021

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ GİRİŞİMCİLİK KAVRAMI HAKKINDAKİ DÜŞÜNCELERİ VE SAHİP OLDUKLARI GİRİŞİMCİLİK ÖZELLİKLERİNİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MUHAMMED BERK KELEŞ

Tez Danışmanı
DOÇ. DR. NUR AKCANCA

ÇANAKKALE – 2021

ETİK BEYAN

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kuralları'na uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi taahhüt ve beyan ederim.

(İmza)
Muhammed Berk KELEŞ
20/05/2021

TEŞEKKÜR

Çocuklarımız bizim dünümüz bugünümüz ve yarınlarımızdır. Onların hep gülümsediği güzel bir gelecek dileği ile yola çıktığım bu çalışmayı gerçekleştirmemde; engin akademik bilgisini, anlayışını ve sabrını benden hiç esirgemeyen değerli danışman hocam Sayın Doç. Dr. Nur AKCANCA'ya, verilerin analizleri aşamasında ciddi desteğini aldığım kıymetli hocam Sayın Prof. Dr. Mehmet YALÇIN'a teşekkürlerimi ve şükranlarımı sunuyorum.

Ayrıca hayallerimi gerçekleştirmen konusunda beni her zaman yüreklendiren en özel ve değerli arkadaşım ve babam Mustafa İskender KELEŞ'e; her an üstüme titreyen, kendisini örnek aldığım dünyanın en güzel annesi annem Pınar URAL KELEŞ'e; varlıklarıyla beni dünyanın en şanslı torunu yapan dedelerime, anneanneme ve beni gökyüzünde bir yerlerden izlediğine inandığım babaanneme çok teşekkür ediyorum. Sizlere sahip olduğum için çok şanslıyım. Saygı ve minnetle…

Muhammed Berk KELEŞ

Çanakkale, 2021

ÖZET

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ GİRİŞİMCİLİK KAVRAMI HAKKINDAKİ DÜŞÜNCELERİ VE SAHİP OLDUKLARI GİRİŞİMCİLİK ÖZELLİKLERİNİN İNCELENMESİ

Muhammed Berk KELEŞ
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Temel Eğitim Anabilim Dalı Okul Öncesi Öğretmenliği Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi
Danışman: Doç. Dr. Nur AKCANCA
10/06/2021,132

Okul öncesi dönem 21. yüzyıl becerilerden girişimcilik becerisinin öğrencilere kazandırılması açısından oldukça önemlidir. Öğrencilerin girişimcilik becerilerini geliştirmek, girişimcilik becerileri yüksek, girişimci öğrenme fırsatları oluşturabilen okul öncesi öğretmenleri ile mümkündür. Bu çalışma yakın gelecekte okul öncesi öğretmeni olacak öğretmen adaylarının girişimcilik kavramı hakkındaki düşüncelerini ve sahip oldukları girişimcilik özelliklerini incelemek amacıyla yürütülmüştür. Karma yöntem tasarımlarından açıklayıcı ardışık desen kullanıldığı çalışmanın örneklemi kolay örnekleme yöntemi ile oluşturulmuştur. Çalışmanın nicel bölümünün örneklemini Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi (AİÇÜ)'den 124 ve Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi (ÇOMÜ)' den 160 olmak üzere 284 okul öncesi öğretmen adayı oluşmaktadır. Nitel bölüm ise nicel örneklemler arasından her bir örneklem grubu için 30 olmak üzere belirlenen 60 okul öncesi öğretmen adayı ile yürütülmüştür. Nicel veriler *Öğretmen Adaylarına Yönelik Girişimcilik Ölçeği,* nitel veriler *Girişimcilik Kavramı Açık Uçlu Anketi* ile toplanmıştır. Elde edilen nicel verilerin analizi için SPSS istatistiksel programı kullanılmış, gruplar arası fark bağımsız t testi ile analiz edilmiştir. Grup içi farkların belirlenmesinde tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve Tukey testinden yararlanılmıştır. Nitel veriler ise içerik analizine tabi tutulmuştur. Çalışma sonucunda AİÇÜ okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik özelliklerinin ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarından anlamlı düzeyde yüksek olduğu belirlenmiştir. AİÇÜ okul öncesi öğretmen adaylarının kendilerini fırsatları görme, duygusal

zekâ ve yenilikçi olma özellikleri açısından ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarından daha başarılı buldukları yönündeki nitel sonuçların çalışmanın nicel sonuçları ile de desteklendiği saptanmıştır. Çalışmada ayrıca öğretmen adaylarının önemli bölümünün öğrencilerin girişimcilik becerilerinin geliştirilmesi açısından okul öncesi eğitim programını yetersiz buldukları belirlenmiştir. Okul öncesi öğretmenliği lisans programına girişimcilik becerisine ilişkin zorunlu derslerin eklenmesi çalışmanın önerilerindendir.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Öğretmen Adayları, Girişimcilik Özellikleri, Girişimcilik Kavramı Hakkındaki Düşünceler

ABSTRACT

ANALYSIS OF PRESCHOOL TEACHER CANDIDATES ABOUT THE CONCEPT OF ENTREPRENEURSHIP AND THEIR ENTREPRENEURSHIP CHARACTERISTICS

Muhammed Berk KELEŞ
Çanakkale Onsekiz Mart University
School of Graduate Studies
Department of Basic Education Preschool Education Division
Master Thesis
Advisor: Assoc. Prof. Dr. Nur AKCANCA
10/06/2021,132

The preschool period is very important in terms of acquiring entrepreneurship skills, which are among the 21st century skills by students. Improving students' entrepreneurial skills is possible with preschool teachers who can create entrepreneurial learning opportunities and who have entrepreneurial skills. The present study was conducted to examine the thoughts of teacher candidates, who will be pre-school teacher in the near future, on the entrepreneurship concept and entrepreneurship characteristics. The sampling of the study, in which Explanatory Consecutive Pattern from Mixed Method Designs was used, was created by using the Random Sampling Method. The sampling of the quantitative part of the study consisted of 284 pre-school teachers, 124 from Ağrı Ibrahim Çeçen University (ACICU), and 160 from Çanakkale Onsekiz Mart University (COMU). The qualitative section was conducted with 60 preschool teachers determined as 30 for each sampling group from the quantitative samples. The quantitative data were collected with the Entrepreneurship Scale for Teacher Candidates, and the qualitative data were collected with the Open-Ended Survey on Entrepreneurship Concept. The SPSS Statistical Program was used for the analysis of the quantitative data, and the difference between the groups was analyzed with the Independent T-test. The One-Way Variance Analysis (ANOVA) and Tukey Test were used in the determination of intra-group differences. The qualitative data were subjected to content analysis. As a result of the study, it was determined that the

entrepreneurship characteristics the pre-school teacher candidates of AICU were significantly higher than pre-school teacher candidates of COMU. It was also found that the fact that the qualitative result of preschool teacher candidates of AICU perceived themselves more successful than COMU preschool candidates in terms of seeing opportunities, emotional intelligence and innovative characteristics was supported by the quantitative results of the study. It was also found in the study that an important part of the teacher candidates found the pre-school teaching program insufficient for the development of entrepreneurial skills of teacher candidates. The addition of compulsory pre-school teaching license courses to the curriculum is among the recommendations of the study.

Keywords: Preschool Teacher Candidates, Entrepreneurship Features, Thoughts on The Concept Of Entrepreneurship

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

JÜRİ ONAY SAYFASI……... i
ETİK BEYAN…… ii
TEŞEKKÜR…….. iii
ÖZET ……..…….. iv
ABSTRACT …….. v
İÇİNDEKİLER ……..…… vi
SİMGELER ve KISALTMALAR……..…… viii
TABLOLAR DİZİNİ…….…. ix
ŞEKİLLER DİZİNİ……..……...…….….. x

BİRİNCİ BÖLÜM
GİRİŞ

1.1. Problem Durumu……...…….…… 3
1.1.1. Problem Cümlesi……..……..…….…….…..…… 6
1.2. Araştırmanın Amacı…….....…….. 7
1.3. Araştırmanın Önemi…….....…….. 7
1.4 Araştırmanın Sınırlılıkları…….. 9
1.5 Araştırmanın Etik Boyutu…….. 9
1.6 Araştırmanın Varsayımları……. 10

İKİNCİ BÖLÜM
KURAMSAL ÇERÇEVE/ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

2.1. 21. Yüzyıl Becerileri……....…….…..... 12
2.1.1. Öğrenme ve Yenilenme Becerileri……...……..…….. 14
2.1.2. Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri..... 14
2.1.3. Yaşam ve Kariyer (Meslek) Becerileri …….. 15
2.2. 21 Yüzyıl Becerilerinde Girişimcilik Becerisi …….. 16
2.3. Girişimci Bireyin Özellikleri…….. 18
2.3.1. Risk Alma……. 19

2.3.2. Yenilikçi Olma……. 20
2.3.3. Kendine Güven…… 21
2.3.4. Duygusal Zeka……. 23
2.3.5. Fırsatları Görme……... 24
2.4. Girişimciliği Etkileyen Faktörler…… 24
2.5. 21. Yüzyılda Eğitim, Öğrenen ve Öğretmen…….. 27
2.6. Girişimcilik Eğitimi……... 29
2.7. Girişimci Öğrenme Ortamları…… 31
2.8. Okul Öncesi Dönem ve Girişimcilik…….. 32
2.9. İlgili Araştırmalar……... 37

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
ARAŞTIRMA YÖNTEMİ/MATERYAL YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli…….....……..... 48
3.2 Araştırmanın Evreni ve Örneklemi…..…….....……..... 49
3.3. Veri Toplama Araçları…….....……..... 54
3.3.1. Çalışmada Kullanılan Nicel Veri Toplama Aracı…… 54
3.3.2. Çalışmada Kullanılan Nitel Veri Toplama Aracı……. 54
3.4. Verilerin Analizi……...……..... 55
3.5. Geçerlik ve Güvenirlik…….....……..... 57

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
ARAŞTIRMA BULGULARI 59

4.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemi Olan AİÇÜ Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Girişimcilik Özelliklerine İlişkin Bulgular…...……..... 60
4.2. Araştırmanın İkinci Alt Problemi Olan ÇOMÜ Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Girişimcilik Özelliklerine İlişkin Bulgular...……. 63
4.3. Araştırmanın Üçüncü Alt Problemi Olan AİÇÜ ve ÇOMÜ Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Girişimcilik Özelliklerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular…….. 65
4.3.1. AİÇÜ ve ÇOMÜ Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Girişimcilik Ölçeğinin Boyutlarından Aldıkları Puanların Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular……..... 65
4.3.2. AİÇÜ ve ÇOMÜ Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Girişimcilik Ölçeğinden Aldıkları Puanların Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular…… 70

4.4. Araştırmanın Dördüncü Alt Problemi Olan AİÇÜ ve ÇOMÜ Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Girişimcilik Kavramı Hakkındaki Düşünceleri ve Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular…… 71

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ ve ÖNERİLER

5.1. Araştırmanın Birinci ve İkinci Alt Problemi Olan AİÇÜ ve ÇOMÜ Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Girişimcilik Özelliklerine İlişkin Bulgulara Yönelik Tartışma ve Sonuçlar……..……..... 89

5.2. Araştırmanın Üçüncü Alt Problemi Olan AİÇÜ ve ÇOMÜ Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Girişimcilik Özelliklerinin Karşılaştırılmasına Yönelik Tartışma ve Sonuçlar……..……..... 91

5.3. Araştırmanın Dördüncü Alt Problemi Olan AİÇÜ ve ÇOMÜ Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Girişimcilik Kavramı Hakkındaki Düşünceleri ve Karşılaştırılmasına Yönelik Tartışma ve Sonuçlar……. 94

5.4. Sonuç..... 104

5.5. Öneriler..... 106

5.5.1. Araştırmanın Sonuçlarına Dayalı Öneriler..... 106

5.5.2. Araştırmacılar İçin Öneriler..... 107

KAYNAKÇA ...……. 109

EKLER ……..... I

EK 1. AİÇÜ ARAŞTIRMA İZNİ……..... I

EK 2. AİÇÜ ARAŞTIRMA İZNİ YAZIŞMALARI…..…….……..... II

EK 3. AİÇÜ ANKET İZNİ……..... III

EK 4. ÇOMÜ ANKET İZNİ……..... IV

EK 5. ARAŞTIRMA İZNİ İÇİN ÇOMÜ-AİÇÜ YAZIŞMA……..... V

EK 6. ETİK KURUL İZİN BELGESİ……..... VI

EK 7. GİRİŞİMCİLİK ÖLÇEĞİ KULLANIMI İZNİ…..……..... VII

EK 8. ÖĞRETMEN ADAYLARI GİRİŞİMCİLİK ÖLÇEĞİ……... VIII

EK 9. GİRİŞİMCİLİK KAVRAMI AÇIK UÇLU ANKET FORMU……... X

ÖZGEÇMİŞ ….……..... XII

SİMGELER VE KISALTMALAR

AİÇÜ	Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi
ÇOMÜ	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
YÖK	Yüksek Öğrenim Kurumu
Akt.	Aktaran
UNESCO	Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü
OECD	Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
TÜSİAD	Türk Sanayicileri ve İş İnsanları Derneği
AGNO	Ağırlıklı Genel Not Ortalaması
ANOVA	Tek yönlü varyans analizi

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo No	Tablo Adı	Sayfa No
Tablo 1	Girişimcilik Kavramına İlişkin Literatürde Yer Alan Bazı Tanımlar…….	17
Tablo 2	Girişimci Bireyde Bulunması Gereken Başlıca Özellikler……	18
Tablo 3	Girişimci Bireyin Özellikleri…….	19
Tablo 4	Çalışmanın Amacı Kapsamında Girişimcilik İle İlgili Yapılan Ulusal Çalışmalar……..	38
Tablo 5	Çalışmanın Amacı Kapsamında Girişimcilik İle İlgili Yapılan Uluslararası Çalışmalar…….	43
Tablo 6	AİÇÜ ve ÇOMÜ Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Cinsiyet Dağılımı…….	50
Tablo 7	AİÇÜ ve ÇOMÜ Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Sınıf Düzeyleri……	51
Tablo 8	AİÇÜ ve ÇOMÜ Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının AGNO Durumları……...	51
Tablo 9	AİÇÜ ve ÇOMÜ Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Aile Gelirleri……..	52
Tablo 10	AİÇÜ ve ÇOMÜ Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Kardeş Sayıları……...	52
Tablo 11	AİÇÜ ve ÇOMÜ Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Yaşadıkları Yerler……..	52
Tablo 12	AİÇÜ ve ÇOMÜ Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Annelerinin Meslekleri……..	53
Tablo 13	AİÇÜ ve ÇOMÜ Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Babalarının Meslekleri……...	53
Tablo 14	AİÇÜ Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Girişimcilik Özelliklerine Ait Betimsel Bulgular……..	59
Tablo 15	ÇOMÜ Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Girişimcilik Özelliklerine Ait Betimsel Bulgular……...	60
Tablo 16	AİÇÜ Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Girişimcilik Özelliklerine İlişkin Bulgular…….	60
Tablo 17	AİÇÜ Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Ölçeğinin Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların ANOVA Testi İle Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular……...	61
Tablo 18	AİÇÜ Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Ölçeğin Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların TUKEY Testi İle Karşılaştırılması İlişkin Bulgular…….	62
Tablo 19	ÇOMÜ Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Girişimcilik Özelliklerine İlişkin Bulgular…….	63

Tablo 20	ÇOMÜ Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Ölçeğinin Boyutlarından Aldıkları Puanların ANOVA Testi ile Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular……...	63
Tablo 21	ÇOMÜ Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Ölçeğin Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların TUKEY Testi İle Karşılaştırılması İlişkin Bulgular…….……..	64
Tablo 22	AİÇÜ ve ÇOMÜ Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Risk Alma Boyutundan Aldıkları Puanlara ait Grup İstatistikleri……	65
Tablo 23	AİÇÜ ve ÇOMÜ Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Risk Alma Boyutundan Aldıkları Puanların Bağımsız t Testi ile Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular……...	66
Tablo 24	AİÇÜ ve ÇOMÜ Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Kendine Güven Boyutundan Aldıkları Puanlara ait Grup İstatistikleri……	66
Tablo 25	AİÇÜ ve ÇOMÜ Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Kendine Güven Boyutundan Aldıkları Puanların Bağımsız t Testi ile Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular……...	67
Tablo 26	AİÇÜ ve ÇOMÜ Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Duygusal Zekâ Boyutundan Aldıkları Puanlara ait Grup İstatistikleri……..	67
Tablo 27	AİÇÜ ve ÇOMÜ Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Duygusal Zekâ Boyutundan Aldıkları Puanların Bağımsız t Testi ile Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular……...	68
Tablo 28	AİÇÜ ve ÇOMÜ Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Fırsatları Görme Boyutundan Aldıkları Puanlara Ait Grup İstatistikleri…..	68
Tablo 29	AİÇÜ ve ÇOMÜ Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Fırsatları Görme Boyutundan Aldıkları Puanların Bağımsız T Testi ile Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular……...	69
Tablo 30	AİÇÜ ve ÇOMÜ Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Yenilikçi Olma Boyutundan Aldıkları Puanlara ait Grup İstatistikleri……...	69
Tablo 31	AİÇÜ ve ÇOMÜ Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Yenilikçi Olma Boyutundan Aldıkları Puanların Bağımsız t Testi ile Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular……...	70
Tablo 32	AİÇÜ ve ÇOMÜ Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Girişimcilik Ölçeğinden Aldıkları Puanlara ait Grup İstatistikleri.	70
Tablo 33	AİÇÜ ve ÇOMÜ Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Girişimcilik Ölçeğinden Aldıkları Puanların Bağımsız t Testi ile Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular……...	71
Tablo 34	AİÇÜ ve ÇOMÜ Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Girişimcilik İfadesine Düşüncelerinin Analizinden Elde Edilen Bulgular……..	72
Tablo 35	AİÇÜ ve ÇOMÜ Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Girişimci Okul Öncesi Öğretmenin Özelliklerine İlişkin Düşüncelerinin Analizinden Elde Edilen Bulgular……..	74
Tablo 36	AİÇÜ ve ÇOMÜ Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Sahip Oldukları Girişimcilik Özellikleri Düzeylerine İlişkin Düşüncelerinin Analizinden Elde Edilen Bulgular…….	76
Tablo 37	AİÇÜ ve ÇOMÜ Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Girişimcilik Becerilerinin Geliştirilmesine Yönelik Etkinliklere İlişkin Düşüncelerinin Analizinden Elde Edilen Bulgular…….	78

Tablo 38	AİÇÜ ve ÇOMÜ Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Girişimcilik Becerilerini Geliştirmesi Açısından Programının Yeterliliğine İlişkin Düşüncelerinin Analizinden Elde Edilen Bulgular …….	80
Tablo 39	AİÇÜ ve ÇOMÜ Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Risk Alma Açısından Kendilerini Başarılı Bulup Bulmadıkları Yönündeki Düşüncelerinin Analizinden Elde Edilen Bulgular…….	82
Tablo 40	AİÇÜ ve ÇOMÜ Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Fırsatları Görme Açısından Kendilerini Başarılı Bulup Bulmadıkları Yönündeki Düşüncelerinin Analizinden Elde Edilen Bulgular….	83
Tablo 41	AİÇÜ ve ÇOMÜ Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Duygusal Zekâ Açısından Kendilerini Başarılı Bulup Bulmadıkları Yönündeki Düşüncelerinin Analizinden Elde Edilen Bulgular….	84
Tablo 42	AİÇÜ ve ÇOMÜ Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Kendine Güven Açısından Kendilerini Başarılı Bulup Bulmadıkları Yönündeki Düşüncelerinin Analizinden Elde Edilen Bulgular….	85
Tablo 43	AİÇÜ ve ÇOMÜ Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Yenilikçi Olma Açısından Kendilerini Başarılı Bulup Bulmadıkları Yönündeki Düşüncelerinin Analizinden Elde Edilen Bulgular…..	87

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil No	Şekil Adı	Sayfa No
Şekil 1	21. Yüzyıl Öğrenmelerinin Çerçevesi……..	13
Şekil 2	Araştırmada İzlenen Adımlara İlişkin Akış Şeması…….	47
Şekil 3	Açıklayıcı Ardışık Desen……..	48

BİRİNCİ BÖLÜM
GİRİŞ

Günümüzde teknoloji alanındaki ilerlemeler, bilgiye erişimi kolaylaştırmış ve küresel rekabetçi ortamlar bireylerin yeni becerilerle donatılmasını zorunlu hale getirmiştir. Bu yeni beceriler sayesinde bireylerin bilgi toplumundaki hızlı değişim ve gelişimlere uyum sağlamasının kolaylaşacağı ve karmaşık problemlere daha etkili çözüm yolları üretebileceği belirtilmektedir (Gültekin, 2014). "21. yüzyıl becerileri" olarak adlandırılan bu beceriler arasında araştırma-sorgulama, problem çözme, eleştirel düşünme, yaratıcılık, girişimcilik, inovasyon, iletişim, takım çalışması sayılabilir (Anagün, vd., 2016; Hastürk, 2017). Bu becerilerden biri olan girişimcilik becerisi günümüz dünyasında farklı pek çok alanda gün geçtikçe popülerliği artırmaktadır.

Literatürde girişimcilik kavramı ile ilgili farklı tanımlara rastlanmaktadır. Buna sebep olarak girişimciliğin disiplinler arası bir yaklaşım olması nedeniyle farklı pek çok alana nüfus etmesi gösterilebilir (Saraçoğlu, vd., 2010). Girişimcilik; belirli fırsatlardan yararlanmak için bireylerin çeşitli kaynakları ve süreçleri araştırdığı, değerlendirdiği ve bunlardan faydalandığı süreç olarak ifade edilmektedir (Shane ve Venkataraman, 2000). Farklı kaynaklar ise girişimciliği; düşünceyi uygulamaya dökmeyi sağlayan bir beceri (European Commission, 2011) veya psikolojik, sosyal ve finansal riskleri üstlenerek, gerek duyulan çabayı ve zamanı harcayıp farklı değerde hizmet ve mal oluşturma süreci (Başar, 2019) olarak ifade etmektedir. Ayrıca girişimciliğin karşılaşılan problemleri yaratıcı şekilde çözme arzusu ile ilgili olduğu ve özünde hayal gücü, riskleri alma, merak duygusu, yaratıcılık ve iş birliğinin olduğu vurgulanmaktadır (Zhao, 2005). Bu çalışmada ise girişimcilik kavramı bireylerin yeni bir ürün ya da hizmet oluşturabilmesi için fırsatları fark etmesini ve bu fırsatları farklı değerlerdeki uygulamalara dönüştürebilmesini sağlayan bireysel bir yetenek olarak ele alınmıştır.

Girişimci bireyleri, diğer bireylerden ayrılan birtakım özellikler bulunmaktadır. Girişimci özellikler olarak adlandırılan bu özelliklerin öğretilebilir olduğu ve bireylere öğrenme ortamlarında verilebileceği bilinmektedir (Changa ve Benamraouib, 2014; Deveci, 2017; Uygun ve Güner, 2016). Bu özellikler incelendiğinde; yaratıcı olma, kendine güven yenilikçi olma, fırsatları görebilme, risk alma, değişimlere uyum sağlayabilme ve belirsizliğe

karşı toleranslı olma vb. şeklinde sıralanabileceği görülmektedir (Deveci, 2017; Uygun ve Güner, 2016). Girişimcilik özellikleri yüksek olan bireylerin günlük hayatta problemleri çözmede oldukça başarılı olduğu ifade edilmektedir (Amos ve Onifade, 2013). Bireylerin sahip olduğu girişimcilik özellikleri doğuştan gelen özellikler bütünü olmayıp sonradan öğretilebilir özelliklerdir (Changa ve Benamraouib, 2014; Deveci, 2017; Korkmaz, 2012; Uygun ve Güner, 2016). Bu özelliklerin öğretilebilir olması eğitim süreçlerinin önemini ortaya çıkarmaktadır (Erarslan, 2011; Özbilen ve Oklay, 2017).

Eğitimin bireyin sahip olduğu girişimci tutum ve davranışların geliştirilmesinde önemli bir role sahip olduğu açıktır (European Commission, 2013). Nitekim son yıllarda girişimcilik kavramına ülkemizin de içinde bulunduğu pek çok ülkenin eğitim programlarında yer verildiği saptanmıştır (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB] , 2018a; 2018b, 2018c, 2018d; Yurtseven ve Ergün, 2018). Girişimcilik özelliklerinin eğitim sistemi aracılığıyla bireylere kazandırılmasındaki en önemli faktörlerden birinin ise onlarla birebir iletişim kurabilen öğretmenler olduğu açıktır. Bu nokta öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının girişimcilik kavramı ve sahip oldukları girişimcilik özelliklerini önemli hale getirmektedir.

Öte yandan okul öncesi dönem; gelişimin ve öğrenmenin en hızlı ve kalıcı şekilde gerçekleştiği bir dönem olduğundan bireylere farklı becerilerin kazandırılması açısından oldukça önemli bir yere sahiptir (Biçer, 2019; Tuğrul ve Duran, 2003). Bu dönemde verilen eğitim sayesinde çocuklara, uzun vadeli kazanımlar ve temel yeterliliklerin kazandırıldığı bilinmektedir (Alisinanoğlu ve Kesicioğlu, 2010; Yorulmaz, 2017). Dolayısıyla eğitimin genelinde olduğu gibi girişimcilik özelliklerinin de bireylere kazandırılmasında en önemli dönemin okul öncesi dönem olduğu söylenebilir (Kuvan, 2007). Bu nokta okul öncesi öğretmenlerinin veya yakın bir tarihte bu görevi yürütecek olan okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik kavramına ilişkin düşünceleri ve sahip oldukları girişimcilik özellikleri ön plana çıkarmaktadır. Yukarıda değinilen noktalar ışığında çalışmanın bu bölümünde, ilk olarak problem durumu açıklanacak bu çalışmaya duyulan gereksinim ortaya konularak bu bağlamda araştırmanın amacı ile bu amaç doğrultusunda cevabı aranan sorular belirtilecektir. Sonrasında ise sırasıyla çalışmanın önemi, varsayımları, sınırlılıkları ve konu ile ilgili tanımlamalara yer verilecektir.

1.1. Problem Durumu

Dünya nüfusunun hızla arttığı günümüzde sınırlı istihdam alanlarından dolayı işsizlik gün geçtikçe artan bir problem olarak karşımıza çıkmaktadır. Gelişmiş ülkelerde ve Türkiye'ninde içinde bulunduğu gelişmekte olan ülkelerde 2020 yılına ait işsizlik oranlarındaki artış çarpıcı düzeydedir (Trading Economics, 2020). Ülkelerin bu önemli sorunun üstesinden gelebilmesinin yeni istihdam alanlarının açılmasına bağlı olduğu açıktır. Bu nokta ise kişilerin istihdam edilmelerini sağlayacak bilgilerin yanı sıra becerilerle de donatılmasını zorunlu hale getirmektedir. Dolayısıyla yakın zamana kadar ağırlıklı olarak mesleki eğitim liseleri, mühendislik, ekonomi ve işletme gibi alanlarda eğitim alan bireylere kazandırılmaya çalışılan girişimcilik konuları günümüz dünyasında bütün öğretim programlarında ve eğitim kademelerinde bireylere kazandırılması hedeflenen beceriler arasında yer almaya başlamıştır (Deveci, 2017).

Eğitim en önemli kademelerinden biri olan ve insan yaşamının temel taşını teşkil eden okul öncesi dönem, sonraki öğrenmeler açısından birincil adım niteliğini taşıdığından bireylere farklı becerilerin kazandırılması açısından oldukça önemlidir (Gordon ve Browne, 2008; Tuğrul ve Duran, 2003). Bu döneme yapılan yatırımların kısa ve uzun vadede geri dönüşü en yüksek yatırım olduğu belirtilerek çok olumlu sonuçlar doğuracağı rapor edilmektedir (Şirin, 2019). Bu noktadan hareketle girişimcilik özelliklerin kazandırılması için de en önemli dönemin okul öncesi dönem olduğu söylenebilir (Kuvan, 2007; Tarhan, 2019). İtalya, Karadağ İskoçya, İzlanda, Portekiz, Belçika, Litvanya, gibi pek çok ülkede girişimcilikle ilgili özelliklerin kazandırılmasına bu kapsamda zenginleştirilen eğitim programları ile okul öncesi dönemde başlanmaktadır (Avrupa Komisyonu Raporu, 2016). Fakat bu çalışmanın yapıldığı 2021 yılı itibariyle okul öncesi kurumlarda uygulanmakta olan okul öncesi eğitim programı incelendiğinde girişimciliğe vurgu yapılmasına rağmen (Kardeş, 2020), girişimcilik ile ilgili kazanımlara doğrudan yer verilmediği, yaratıcılık, yenilik, liderlik ve sorumluluk becerileri gibi girişimcilikle doğrudan ilişkili becerilere program, kazanım ve göstergeler ile etkinlik kitabında daha az yer verildiği ve dağılımlarının programda ve etkinlik kitabında dengeli olmadığı vurgulanmaktadır (Çetin ve Çetin, 2021).

Nitekim Gelen (2017) tarafından yapılan araştırmada girişimciliğinde içinde olduğu 21. yy becerilerinin mevcut öğretim programları içerisinde çok yetersiz ve dağınık olduğu

ve bu becerilerin eğitim sistemi içerisindeki rolünün net olarak anlaşılamadığını ifade etmektedir. Bahsi geçen bu durum okul öncesi dönem öğrencilerinin girişimci bireylerde bulunması gereken özellikleri kazanmaları noktasındaki önemli problemlerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Diğer taraftan okul öncesi öğrencilerinin girişimcilik özellikleri kazanmalarında uygulanan öğretim programları kadar öğretmenlerin de önemli bir role sahip olduğu açıktır. Çünkü öğrencilerin girişimcilik becerilerini geliştirmek için girişimci öğrenme fırsatları oluşturabilen öğretmenlere ihtiyaç duyulmaktadır (Altan, 2015; Güven ve Güven, 2017). Literatürde girişimci öğrenme ortamlarının ancak girişimcilik özellikleri yüksek öğretmenler ile oluşturulabileceği belirtilmektedir (Altan, 2015; Deveci, 2016). Bu nokta okul öncesi öğretmenlerinin ve yakın bir gelecekte bu görevi yürütecek öğretmen adaylarının girişimcilik kavramı hakkındaki düşüncelerini ve sahip oldukları girişimcilik özelliklerini ön plana çıkarmaktadır. Özellikle çocukların farklı dönemlerindeki gelişim özellikleri dikkate alınarak hazırlanan girişimci öğrenme ortamlarının istenilen kazanımlara ulaşılmasının kolaylaştıracağını ifade etmektedir (Yorulmaz, 2017). Girişimci özellikleri yüksek bireylerin ancak bu özellikler sahip öğretmenler tarafından yetiştirilebileceği dikkate alındığında okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik kavramına yönelik düşünceleri ve sahip oldukları girişimcilik özellikleri önemli hale gelmektedir. Bu sebeple son yıllarda öğretmenler veya öğretmen adayları ile girişimcilik konularında yürütülen çalışmaların sayısında artış gözlenmektedir (Armut ve Kılınç, 2018; Aydın ve Öner, 2016; Deveci, 2017; Selanik Ay ve Acar, 2016; Şenel ve Kocaalan, 2018; Yavaşoğlu, 2019). Bu çalışmalar incelendiğinde önemli bir bölümünün farlı branşlardaki öğretmen adayları ile yürütüldüğü, okul öncesi öğretmen adayları ile yürütülen çalışmaların ise diğer branşlardaki öğretmen adayları ile yürütülen çalışmaların bir parçası olduğu belirlenmiştir (Adeyemo, 2009; Pan ve Akay, 2015; Şenel ve Kocaalan, 2018; Tican, 2019). Dolayısıyla girişimcilik konularında okul öncesi öğretmen adayları veya öğretmenleri ile yürütülmüş çalışmaların sınırlı olduğu söylenebilir.

Öte yandan girişimcilik konularındaki önemli problemlerden biri de Türkiye'deki lisans programlarının bireylerin girişimcilik becerilerini yeterince desteklememesidir (Aşkun ve Yıldırım, 2011; Deveci, 2017). Bu bağlamda Eğitim Fakültelerinin okul öncesi programlarının ders içerikleri incelendiğinde doğrudan girişimcilik becerileri ile ilgili

zorunlu bir ders olmadığı görülmektedir. Buna rağmen ilgili bölümün lisans ders içeriklerinde ekonomi biliminin temel kavramları, ekonomik sistemleri ve yanı sıra girişimci ve girişimcilik kavramlarının verildiği "Ekonomi ve Girişimcilik" isimli bir genel kültür seçmeli dersine rastlanmaktadır (Yüksek Öğrenim Kurumu **[**YÖK**]**, 2021). Yapılan çalışmalarda Eğitim Fakültesi öğrencilerinin girişimci özelliklere sahip olma yönünden diğer fakülte öğrencilerine kıyaslandığında ortalamanın altında kaldıkları bildirilmesine rağmen (Avşar, 2007), son dönemde farklı sonuçlar elde edilmiştir. Bu çalışmalardan bazıları Avşar'ın (2007) çalışmasına benzer şekilde öğretmen adaylarının girişimcilik kavramı algılarının yeterli olmadığı ve girişimcilik özelliklerini yeterince taşımadığı yönünde iken (Deveci, 2017), bazıları öğretmen adaylarının bireysel girişimcilik algı puan ortalamasının ortalamanın üzerinde olduğu yönündedir (Karademir, vd., 2018; Köstekçi, 2016; Şenel ve Kocaalan, 2018; Tican, 2019). Bu çalışmalardan Tican (2019) dışındaki çalışmaların farklı branşlardaki öğretmen adayları ile yürütülmüş olduğu belirlenmiştir. Tican (2019) ise 174 okul öncesi ve 295 sınıf öğretmeni adayı ile yaptığı çalışmada kontrol odağı, planlama, iletişim, motivasyon, öz-disiplin ve kendine güven, boyutlarından oluşan girişimcilik algı ölçeği kullanılmıştır. Çalışmada anketin sadece motivasyon boyutunda okul öncesi öğretmen adaylarının ortalama puanlarının sınıf öğretmeni adaylarından anlamlı olmasa da düşük olduğu diğer boyutlarında ise okul öncesi öğretmen adaylarının ortalama puanlarının sınıf öğretmenlerinden anlamlı olmasa da yüksek olduğu saptanmıştır. Konu ile ilgili sadece okul öncesi öğretmen adaylarının veya öğretmenlerinin kullanılarak yürütülen diğer çalışmaların ise okul öncesi öğretmen adaylarının öğrenmeye yönelik tutumları ile girişimcilik düzeylerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi (Konokman ve Yelken, 2014), okul öncesi öğretmen adaylarının problem çözme beceri eğilimleri ve sosyal girişimcilik becerilerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi Biçer, (2019) ve okul öncesi bağlamında girişimci öğrenmenin nasıl olması gerektiği (Axelsson, et al., 2015) üzerine yoğunlaşıldığı belirlenmiştir.

Girişimcilik konularında okul öncesi öğretmen adayları ile yapılan çalışmaların oldukça sınırlı olması Axelsson, et al., (2015), Ataseven ve Mentiş (2019) tarafından yapılan çalışmalarda da vurgulanmıştır. Bireylere girişimcilik özelliklerinin kazandırılmasında en önemli dönemin okul öncesi dönem olduğu (Coşkun, 2015; Kuvan, 2007; Löbler, 2006; Wilson, 2008), öğrencilerin girişimci bireyler olarak yetiştirilmesinin büyük ölçüde öğretmenlerinin sahip olduğu girişimcilik özelliklerine (Deveci, 2016; European

Commission, 2011; Pan ve Akay, 2015) ve bunları öğrenme ortamlarına aktarmalarına bağlı olarak değiştiği (Özbilen ve Oklay, 2017) dikkate alındığında okul öncesi öğretmen adayları ile konu kapsamında yapılacak çalışmalardan nasıl sonuçlar elde edileceği merak edilmektedir. Literatürde okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik düzeylerine anne baba eğitim durumu, ailenin sosyoekonomik durumu, cinsiyet, sınıf düzeyi, farklı üniversitelerde okuma gibi değişkenlerin bireyin nasıl etkilediğine ilişkin çalışmalara rastlanmasına rağmen bu çalışmaların farklı değişkenlerin öğretmen adaylarının girişimcilik düzeyini etkileyip etkilemediği ile sınırlı kaldığı görülmektedir (Konokman ve Yelken, 2014; Yılmaz, 2019; Aydın ve Öner, 2016). Bu noktalardan hareketle bu çalışmada lisans düzeyinde aynı dersleri alıyor olsalar bile ayrıca farklı üniversitelerde öğrenim görmenin okul öncesi öğretmen adaylarının sahip olduğu girişimcilik düzeyine olan etkileri hem nitel hem nicel verilerle daha detaylı olarak belirlenmeye çalışılacaktır. Bu bağlamda Türkiye'nin en doğusu ve en batısında bulunan, demografik özellikleri birbirinden farklı, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi ve Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Eğitim Fakültelerinin okul öncesi öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının girişimcilik kavramına ilişkin düşüncelerinin ve sahip olduğu girişimcilik özelliklerinin detaylı olarak incelenmesi ve karşılaştırılması planlanmıştır.

1.1.1. Problem Cümlesi

Yukarıda verilen literatürden hareketle bu çalışmanın problem cümlesi "Okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik kavramı hakkındaki düşünceleri ve sahip oldukları girişimcilik özellikleri nasıldır" olarak belirlenmiştir. Çalışmada bu temel problem cümlesinden hareketle aşağıdaki alt problemlere cevap aranacaktır.

1. AİÇÜ okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik özellikleri nasıldır?

2. ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik özellikleri nasıldır?

3. AİÇÜ ve ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının sahip oldukları girişimcilik özellikleri nasıl değişmektedir?

4. AİÇÜ ve ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik kavramı hakkındaki düşünceleri ve bunların karşılaştırılması nasıldır?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı; okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik kavramı hakkındaki düşünceleri ve sahip oldukları girişimcilik özelliklerinin incelenmesidir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Günümüzde teknolojinin hızlı ve sürekli olarak gelişmesi toplumların birçok yönden değişimine neden olmuştur. Bireylerin bu değişimlere uyum sağlayabilmeleri, teknolojiye yetişebilmeleri, ışık hızıyla üretilen bilgiler arasından doğru bilgiyi bularak analiz edebilmeleri, değerlendirebilmeleri, elde ettikleri bu bilgileri günlük yaşamda kullanıp ürüne dönüştürebilmeleri sahip oldukları temel bilgi ve becerilerle mümkün olmamaktadır. Bu noktada bazı üst düzey beceri ve yeterliliklere ihtiyaç duyulmaktadır. İçinde bulunduğumuz bilgi çağında bireylerin sahip olması gereken bu beceri ve yeterlilikler 21. yüzyıl becerileri olarak isimlendirilmektedir (Anagün, vd., 2016). Bu becerilerden biri olan girişimcilik becerisi günümüz dünyasında popülerliğini gün geçtikçe artırmaktadır (Öztürk, 2020).

Öte yandan dünya nüfusunun hızla arttığı günümüzde sınırlı istihdam alanlarından dolayı işsizlik en önemli toplumsal sorunlardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Gerek gelişmiş gerekse gelişmekte olan pek çok ülkenin 2020 yılına ait işsizlik oranlarındaki artış oldukça dikkat çekicidir (Trading Economics, 2020). Türkiye açısından bakıldığında ise genel işsizlik oranının %12.20, genç işsizlik oranının ise %24.40'a ulaştığı görülmektedir. Bu noktada yeni istihdam alanlarının oluşturulması önem kazanmaktadır. Üstelik işsizlik sorunu zincirleme etki yaparak suçların, terör ve şiddetin artmasına, göçlerin çoğalmasına zemin hazırlamaktadır (Çalışır, 2019). Yeni iş alanlarının oluşturulması ise bireylerin istihdam edilmelerini kolaylaştıracak bilgi ve becerileri de kapsayan özelliklerle donatılmasını zorunlu hale getirmektedir. Bahsi geçen özelliklerin ilk sırasında ise girişimci özellikler gelmektedir (Deveci, 2016). Yukarıda değinilen 21. yüzyıl becerilerinden biri olan girişimcilik becerisi yakın zamana kadar ağırlıklı olarak mesleki eğitim liseleri, mühendislik işletme, ekonomi gibi alanlarda eğitim alan öğrencilere kazandırılmaya çalışılan bir beceri iken günümüz dünyasında eğitimin bütün kademelerinin öğretim programlarında yer almaya başlamıştır (Christianti, et al., 2015; Çalışır, 2019; Deveci, 2016). Dolayısıyla son dönemlerde eğitim alanında girişimcilik üzerine yapılan araştırmalar ivme kazanmıştır

(Öztürk, 2020). Çünkü 21. yüzyılın önemli becerilerinden birisi olarak görülen girişimcilik ekonomik bir beceri olmanın yanı sıra sosyal bir beceridir (Akar ve Üstüner, 2017). Girişimciliğin sosyal bir beceri olması bireylerin kendilerini ilgilendiren problemler dışında etraflarındaki problemlerle de ilgilenmesini onları çözüme ulaştırmak için çaba harcamasını gerekli hale getirmektedir (Çavdar, vd., 2018). Bu nokta ise girişimcilik kavramını farklı bir zemine taşımaktadır. Fakat yapılan literatür incelemesinde konu kapsamında okul öncesi öğretmen adayları ile yürütülen sınırlı çalışmaya ulaşılmıştır (Tican, 2019). Bu durum Ataseven ve Mentiş (2019) tarafından yapılan çalışmada da vurgulanmış, girişimcilik konusu ile ilgili lisansüstü düzeyde en az yapılan alanın okul öncesi eğitimi alanı olduğu ortaya konulmuştur. Üstelik girişimcilik ile ilgili öğretmen adayları ile yapılan çalışmaların tamamına yakınının nicel çalışmalar olduğu belirlenmiştir (Ataseven ve Mentiş, 2019). Bu nokta girişimcilik konuları kapsamında okul öncesi öğretmen adayları ile yürütülecek nicel verilerin nitel verilerle desteklendiği çalışmaları önemli hale getirmektedir. Bu çalışmada okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik kavramına yönelik düşüncelerini ve sahip olduğu girişimcilik özellikleri incelenecek ayrıca iki farklı üniversitede öğrenim gören okul öncesi öğretmen adayları bu anlamda karşılaştırılacaktır. Dolayısıyla çalışmadan elde edilen sonuçların önemli olduğu ve araştırmacılara farklı açılardan ışık tutacağı düşünülmektedir.

Diğer taraftan girişimcilik özelliklerinin öğretilebilir olduğu ve bireylere öğrenme ortamlarında verilebildiği bilinmektedir (Changa ve Benamraouib, 2014; Deveci, 2017; Korkmaz, 2012; Uygun ve Güner, 2016). Literatürde bireylerin ne kadar erken yaşta girişimcilik ve yenilikçiliğe maruz kalırsa, gelecekte girişimci bir kariyere sahip olma olasılıklarının bu oranda artacağı belirtilmekte (Wilson, 2008), erken yaşlardan başlayarak çocuklara girişimci becerilerin kazandırılması gerektiğine vurgu yapılmaktadır (Çalışır, 2019; Deveci, 2016). Bu yüzden pek çok ülkede küçük yaşlardan başlayarak girişimcilik eğitimlerine başlanmakta bu sayede girişimcilik kültürünün aşılanması ve yaygınlaşmasının gelecekte istihdam gücüne önemli katkılar sağlayacağı rapor edilmektedir (Uğur, 2015). İsveç'te ulusal okul öncesi programına 2010 yılından itibaren entegre edilen girişimcilikle ilgili konular sayesinde çocukların girişimcilik becerilerinin teşvik edileceği ve meraklarının artacağı ve ilgi alanlarının zenginleşeceği bildirilmektedir (Axelsson, et al., 2015). Kaldı ki Erikson'un psikososyal gelişim kuramı'nda bireylerdeki girişimci özelliklerin girişimciliğe karşı suçluluk evresi olarak bilinen 4-6 yaş aralığında geliştiği belirtilmektedir. Bu dönem çocukların, yaşantılarından bazı sonuçlar çıkarabilecek biçimde düşünmeye başladığı

dönemdir (Şahin, 2007). Nitekim beş, altı yaş altı çocukların girişimcilere ait pek çok özelliğe sahip olabilecekleri fakat okuldaki öğrenme ortamlarına dâhil olmaları ile birlikte bu özelliklerin yavaş yavaş köreldiği ya da unutulduğu belirtilmektedir (Löbler, 2006). Girişimcilik becerilerinin bireylere kazandırılmasında yukarıda değinilen noktalar okul öncesi dönemi ön plana çıkardığı gibi bu becerileri öğrencilere kazandıracak okul öncesi öğretmenlerinin veya öğretmen adaylarının bu özellikler açısından ne kadar yeterli olduğunu da önemli hale getirmektedir. Çünkü öğrencilerin girişimci özellikler kazanmasında öğretmenler ve sahip oldukları girişimcilik özellikleri anahtar role sahiptir (Anagün ve Atalay, 2017; European Commission, 2011; Deveci, 2016; Özbilen ve Oklay, 2017; Seikkula-Leino, et al., 2015).

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Diğer bilimsel araştırmada olduğu gibi bu araştırmada birtakım sınırlılıklara sahiptir. Bu araştırmanın sınırlılıkları aşağıdaki gibidir.

1. Bu araştırma AİÇÜ'de öğrenim gören 124 okul öncesi öğretmen adayı ve ÇOMÜ'de öğrenim gören 160 okul öncesi öğretmen adayı ile sınırlıdır.

2. Bu araştırma 2020-2021 öğretim yılında AİÇÜ ve ÇOMÜ okul öncesi öğretmenliği bölümünde öğrenim gören ve araştırmaya katılan 2. ve 3. sınıf öğrencileri ile sınırlıdır.

3. Bu araştırma; okul öncesi öğretmen adayları tarafından doldurulan "Öğretmen Adaylarına Yönelik Girişimcilik Ölçeği" ve "Girişimcilik Kavramı Açık Uçlu Anketi" ile sınırlıdır.

4. Bu araştırmadan elde edilen verilerin niteliği, araştırmacı ve katılımcıların konu ile ilgili bilgi ve becerilerinin yeterliliğine bağlı oranda sınırlıdır.

1.5. Araştırmanın Etik Boyutu

Bu araştırmanın yapılabilmesi için AİÇÜ'den ve ÇOMÜ'den gerekli izinler alınmıştır. Bu kapsamda AİÇÜ rektörlük makamından 20.01.2021 tarih ve E-28814003-044-1506 sayı ve ÇOMÜ rektörlük makamından alınan 18.01.2021 tarih ve E-93130991-044-2100007237 sayı ile araştırma izni olur yazıları ekte sunulmuştur (Ek 1, Ek 2, Ek 3, Ek 4, Ek 5). Ayrıca araştırmanın yürütülebilmesi ÇOMÜ Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu

Başkanlığından alınan 06.01. 2021 tarih ve E-84026528- 050.01.02.2100001804 sayılı etik kurul uygunluk kararı Ek 6'da yer almaktadır. Bu çalışmada nicel veri toplama arası olarak kullanılan Öğretmen Adaylarına Yönelik Girişimcilik Ölçeği'nin kullanılması için gerekli izin araştırmacılar ile iletişime geçilerek alınmıştır (Ek 7).

1.6. Araştırmanın Varsayımları

1. Araştırmanın örneklemini oluşturan okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik ile ilgili herhangi bir eğitim almadıkları varsayılmaktadır.

2. Araştırmanın örneklemini oluşturan okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik kavramı hakkındaki düşüncelerinin ve girişimci özelliklerinin bilimsel olarak ölçülebilen kavramlar olduğu varsayılmaktadır.

3. Araştırmanın örneklemini oluşturan okul öncesi öğretmen adaylarının Öğretmen Adaylarına Yönelik Girişimcilik Ölçeği ve Girişimcilik Kavramı Açık Uçlu Anketi cevaplama sürecinde tam olarak kendilerini yansıttıkları ve samimi oldukları varsayılmaktadır.

Tanımlar

Girişimcilik: Girişimcilik, çevredeki fırsatların fark edilmesi, fark edilen bu fırsatlara yönelik planların günlük hayatta faaliyete geçirilmesi uğraşı olarak ifade edilebilir (Çetinkaya Bozkurt, 2011).

Girişimcilik özellikleri: Girişimci bireyleri, diğer bireylerden ayıran birtakım özelliklerdir (Deveci, 2016).

Risk Alma: Sonuçların ne olacağını bilmeden, bilinmeyen belirsiz şartlarda kararlar almayı içeren bir kavramdır (Wakkee, et al., 2010).

Yenilikçilik Olma: Yeni bir kavramın ya da fikrin, hizmet ya da ürün şeklinde üretime aktarılması olarak ifade edilebilir (McDaniel, 2002).

Kendine Güven: Kişinin kendi fiziksel özelliklerini, davranışlarını ve yeteneklerini bütünüyle kendi ile ilgili değerlemelerini kapsayan bir ifadedir (Demir, 2002).

Duygusal Zekâ: Hayata motive olabilmek için bireyin duyguları anlamasını, kullanmasını, düzenlemesini ve onları yönetmesini kapsayan bir yetenektir (Austin, et al., 2005).

Fırsatları Görme: Fırsatları ve olanakları diğerlerinden farklı bakış açılarıyla, onlardan önce fark ederek, geleceğe dair öngörüler yardımıyla zamanın şartlarına göre değerlendirip geleceği organize etme işidir (Kumkale, 2017).

İKİNCİ BÖLÜM
KURAMSAL ÇERÇEVE/ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

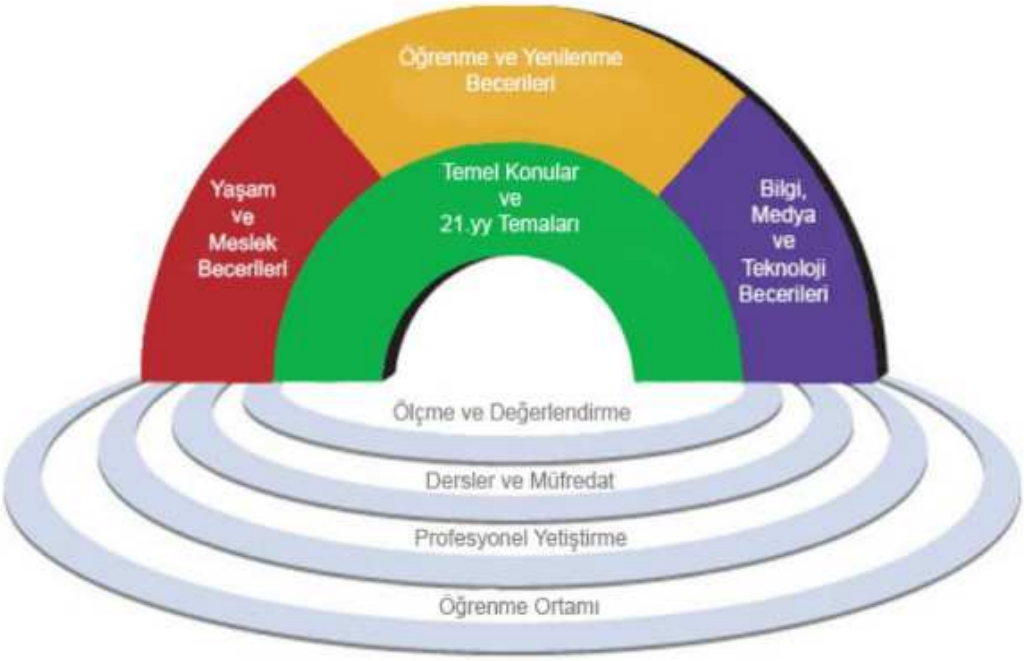
Bu başlık altında tezin amacı kapsamında ilgili literatüre yer verilmiştir.

2.1. 21 Yüzyıl Becerileri

Toplumsal alanların neredeyse hepsinde 21. yüzyıla geçiş ile birlikte toplumsal pek çok alanda yenilik ve değişim meydana gelmiştir. Yaşanan bu hızlı gelişmeler ve değişimler beraberinde günümüz insanlarından beklenen rollerinde değişmesine yol açmıştır. Bilgi çağı olarak adlandırılan bu dönemde, bilgiyi kullanan bireylerden ziyade bilgiyi üreten ve üretilen bu bilgiyi işlevsel olarak kullanabilen bireylerin yetiştirilmesi amaçlanmaktadır (MEB, 2018'a; MEB, 2018b; MEB, 2018c; MEB, 2018d). Dolayısıyla günümüzde diğer toplumların gerisinde kalmak istemeyen her toplum için bilgi, beceri ve teknolojik imkânlarla donatılmış bireyler yetiştirmek, zorunlu hale gelmiştir. İçinde bulunduğumuz çağda ihtiyaçlar ve giderek artan dünya nüfusu göz önünde bulundurulduğunda, bireylerin sahip olması gereken yetkinliklerin belirlenme ihtiyacı literatürde "21. yüzyıl becerileri" kavramını ortaya çıkarmıştır. Günümüzde çalışma ve sosyal yaşantılarında bireylerin çağın gerekliliklerine uygun olarak başarıyı elde etmeleri için sahip olması gereken bu beceriler "21. yüzyıl becerileri" olarak tanımlanmaktadır (Battelle for Kids, 2021a; Akcanca, 2020).

Literatür incelendiğinde 21. yüzyıl becerileri için birçok kişi, kurum, organizasyon ve ülke tarafından çeşitli tanımlamalar sınıflandırmalar yapıldığı görülmektedir (Ekici, vd., 2017). Yirmi birinci yüzyıl becerilerini günümüz dünyasında, özellikle teknoloji yönetiminde iş ve istihdamla etkileşim için gerekli olan bir dizi beceri olarak tanımlanabilir (Garay ve Quintana, 2019). Bu çalışmanın konusu olan girişimcilik becerisi ile ilgili kuramsal çerçeve verilirken yukarıda vurgulanan en önemli organizasyonlardan özellikle birine değinmek yerinde olacaktır. The Partnership for 21st Century Skills (P21) dünyanın önde gelen kuruluşları, politikacıları ve eğitimcileriyle birlikte 21. yüzyılda yaşayan bireylerin, bu yüzyılın şart koştuğu gerekli donanımlara sahip olabilmesi ve bununla birlikte küresel ekonominin zorlu rekabet ortamında yer edinebilmesi amacıyla 2001 yılında bir araya gelerek kurdukları bir organizasyondur. Günümüz toplumunda bireylerin her alanda ihtiyaç duyulacağı 21. yüzyıl becerilerini tespit etmek ve geliştirmek amacıyla yola çıkan bu

organizasyon, kapsamını ve çalışma alanını genişletmek maksadıyla 2018 yılında, 21. yüzyıl eğitimi alanında çalışmalar yapan "Battelle for Kids" organizasyonuna katılmıştır. Battelle for Kids organizasyonu ise her çocuğun 21. yüzyıl gerekleri doğrultusunda daha etkili ve daha güçlü bir eğitim alması misyonu ile yola çıkan ve kâr amacı gütmeyen bir kuruluştur (Battelle for Kids, 2021a). Bu kuruluş özellikle eğitim, yaşam, iş ve vatandaşlık alanlarında çağın gereksinimlerini karşılayabilecek nitelikte bireyler yetiştirilebilmesi için alanlarında uzmanlaşmış eğitimciler ile iş dünyasında lider konumda bulunan kişilerden aldığı dönütlerle The Partnership for 21st Century Learning (P21) organizasyonu geliştirmiştir. Şekil.1'de P21 tarafından geliştirilen 21. yüzyıl öğrenmelerinin çerçevesi görülmektedir.

Şekil 1. 21. Yüzyıl Öğrenmelerinin Çerçevesi

***Kaynak**: Battelle for Kids, (2021b). Framework for 21st Century Learning, 21st Century Student Outcomes & Support Systems*

Şekil 1'de yer alan P21 tarafından geliştirilen 21. yüzyıl öğrenmelerinin yapısına ait çerçeve incelendiğinde: öğrenme yapısının iki kısımlı olduğu görülmektedir. Bu yapının, üst bölümü öğrenme çıktılarına alt bölümü ise destek sistemlerine işaret etmektedir. Bu öğrenme yapısı yalnızca 21. yüzyıl becerileri belirlenmekle kalmayıp özellikle ilgili becerilerin bütün eğitim sistemini kapsayarak eğitimin temel yapı taşlarına dâhil edilmesini ve sürekli biçimde geliştirilmesini de vurgulamaktadır (Battelle for Kids, 2021b; Dede, 2010). Şekil 1

incelendiğinde 21. yüzyıl öğretme ve öğrenme sürecindeki tüm bileşenlerin birbiriyle tamamen bağlantılı olduğu görülmektedir. P21 öğrenme çerçevesinin merkezinde 21. yüzyıl temaları ile anahtar içerikler yer almaktadır. Bu anahtar temalar; "İngilizce", "Matematik", "Ekonomi", "Coğrafya", "Tarih" ve "Vatandaşlık" tır. Anahtar temalara entegre edilen içerikler ise "Finansal, ekonomik, ticari ve girişimcilik okuryazarlığı", "Küresel farkındalık", "Sağlık okuryazarlığı" ve "Sivil okuryazarlık" şeklindedir. 21. yüzyıl anahtar temalarının ve onlara entegre edilen içeriklerin öğrenci başarısı için çok önemli olduğu vurgulanmaktadır (Battelle for Kids, 2021b). P21'in geliştirdiği 21.yüzyıl öğrenmelerinin yapısına ilişkin çerçevenin alt bölümde yer alan ve destek sistemi olarak adlandırılan bölümü ise "Ölçme değerlendirme", "Dersler ve müfredat", "Profesyonel yetiştirme" ve "Öğrenme ortamı" başlıklarından oluşmaktadır (Battelle for Kids, 2021b; Dede, 2010; Kaya, 2020; Trilling ve Fadel, 2009). Bu çalışmanın konusu ile ilişkisi açısından 21.yüzyıl öğrenmelerinin yapısında yer alan öğrenme çıktılarının başka bir deyişle öğrencilerden beklenen becerilerin alt boyutları daha ayrıntılı incelenmiştir. Öğrenci becerilerinin ise 3 ana başlık altında toplandığı görülmektedir (Battelle for Kids, 2021b; Kaya, 2020; Trilling ve Fadel, 2009). Bunlar:

2.1.1. Öğrenme ve Yenilenme becerileri: Bu beceriler; teknolojik gelişmeler ve bilgiye ulaşımın kolaylaşması sayesinde gittikçe zorlaşan hayat şartları karşısında birey için yaşam süresince öğrenme fırsatları yaratacak beceriler olarak tanımlanır. Bu kapsamda özellikle; "Yaratıcılık ve Yenilenme", "İş birliği", "İletişim", "Eleştirel Düşünme" ve "Problem Çözme" becerileri en önemli 21. yüzyıl becerileri olarak karşımıza çıkmaktadır (Anagün, vd., 2016; Battelle for Kids, 2021b).

2.1.2. Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri: 21. yüzyılda etkili olabilmek amacıyla bireylerin bilgi, medya ve teknolojiyi üretebilen, değerlendirebilen ve etkili biçimde kullanabilen bireyler olmaları gerekir. Dolayısıyla günümüz bilgi çağında hızlı büyüyen bilgi birikimi karşısında bireylerin "Medya Okuryazarlığı", "Bilgi Okuryazarlığı", "Bilgi, İletişim ve Teknoloji Okuryazarlığı" becerilerine sahip olmaları gerekmektedir (Battelle for Kids, 2021b; Anagün, vd., 2016).

2.1.3. Yaşam ve Kariyer (Meslek) Becerileri: Günümüzün birey ve öğrencilerinin oldukça karmaşık ve zorlu çalışma alanlarında başarıya ulaşabilmeleri için düşünme

becerilerinin, sosyal olma ile duygusal olma yeterliliklerinin ve içerik bilgilerinin yeterli olması gerekmektedir (Kaya, 2020). Bu beceriler ise "Sosyal ve Kültürlerarası Beceriler", "Esneklik ve Uyumluluk", "Üretkenlik ve Hesap Verebilirlik". "Girişimcilik ve Öz Yönetim" ve "Liderlik ve Sorumluluk" şeklindedir (Battelle for Kids, 2021b; Dede, 2010; Kaya, 2020).

Öğrencilerin 21. Yüzyılda sahip olması gereken becerilerle ilgili olarak Wagner (2008) tarafından yapılan çalışmada geliştirilen Wagner'in Beceriler Çerçevesi incelendiğinde 21. Yüzyılda bireylerin başarılı olabilmesi için yedi temel beceriye sahip olması gerektiği ve bunların "zihinsel çeviklik ve esneklik becerileri", "işbirliği kurma becerileri,", "sözlü ve yazılı iletişim becerileri", "inisiyatif alma ve girişimcilik becerileri", "bilgiye ulaşma ve işleme becerileri", "hayal kurma becerileri" ve "meraklanma becerisi" olduğu tespit edilmiştir. Çalışmada Wagner'in (2008) hiçbir çocuk geri kalmasın yaklaşımıyla bu becerileri tespit etmeye çalıştığı belirtilmiş bu becerilerin öğrencilere kazandırılmasında öğretim programlarının çok önemli bir role sahip olduğu vurgulanmıştır (Dağhan, vd., 2017).

Ayrıca Ekonomik Kalkınma ve İş birliği Örgütü (OECD) ve Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) gibi pek çok önemli organizasyon da hazırladıkları raporlarda eğitimin öğrencileri geleceğe hazırlaması dolayısıyla girişimcilik ve diğer 21. yüzyıl becerilerinin öğrencilere mutlaka kazandırılması gerektiği belirtilerek bunun eğitim sistemlerinin düzenlenmesi ile mümkün olabileceğini belirtmektedir (UNESCO, 2012; OECD, 2021). Nitekim çoğu ülkede olduğu gibi ülkemizde de 21. yüzyıl becerileri kapsamında öğrencilerde olması gerektiği düşünülen yeterlilik ve becerilere ilişkin Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 51 dersin öğretim programında yenileme çalışmaları başlatılmıştır. Bu çalışmalardaki temel amaç 21. Yüzyıl yeterlilik ve becerileri öğretim programlarına eklenerek öğrencilere kazandırılmasıdır. Güncellenen öğretim programları vasıtasıyla öğrencilere kazandırılması amaçlanan bu beceriler ise "Yabancı dillerde iletişim", "Anadilde iletişim", "Bilim ve teknoloji, yeterliliği", "Matematik yeterliliği", "Dijital yeterlik", "Öğrenmeyi öğrenme", "İnisiyatif alma ve girişimcilik algısı", "Kültürel farkındalık ve İfade" ve "Sosyal ve kamusal yeterlikler", şeklindedir (MEB, 2018a; MEB, 2018b).

2.2. 21. Yüzyıl Becerilerinden Girişimcilik Becerisi

Uygarlık düzeyinin gelişmesinde her zaman önemli bir role sahip olan girişimcilik kavramı günümüzde tüm dünyada gün geçtikçe değeri artıran, çok geniş kapsama sahip, çok boyutlu bir kavramdır (Yıldırım, 2008). Ekonomi, sosyoloji, psikoloji, yönetim ve organizasyon ile işletme yönetimi gibi birçok alanla arasında ilişki kurulmaktadır. Bundan dolayı girişimciliğin öznesi konumundaki girişimci kavramı pek çok farklı disiplinlerin ilgi alanına girmiş üzerinde çalışmalar yürütülen bir konu haline gelmiştir (Yıldırım, 2008). Girişimci ve girişimcilik kavramları birbirinden farklı olsa da birbiriyle sıkı sıkıya ilişkilidir (Özkul ve Dulupçu, 2007). Girişimcilik kavramının tanımlanabilmesi için öncelikle girişimci kelimesinin anlamının verilmesi yerinde olacaktır. Girişimcilik kelimesi latince intare ifadesinden gelmekte olup İngilizce enter ve pre kelimelerinin birleşmesi ile entrepreneur diğer bir ifade ile girişimci kavramı ortaya çıkmakta ve bu kavram olaya veya işe ilk girişen veya atılan birey olarak ifade edilmektedir (Korkmaz, 2000). Kavram olarak bakıldığında ise girişimcilik diğer bilim dalları ile olan ilişkisi ve geniş bir çerçeveye sahip olması nedeniyle evrensel bir tanıma sahip değildir (Kaya, 2020). Girişimcilik kavramına ilişkin literatürde yer alan bazı tanımlar Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1

Girişimcilik kavramına ilişkin literatürde yer alan bazı tanımlar

Kaynaklar	Tanımlar
Shane ve Venkataraman, (2000)	Bireylerin belirli fırsatları görerek bu fırsatlardan faydalanmak amacıyla farklı kaynakların ve süreçlerin araştırıldığı, analiz edildiği ve bunlardan yararlanıldığı süreç.
Aytaç, (2006)	Kaynakları ekonomik şekilde seferber etme, bunları harekete geçirme faaliyeti.
Yılmaz ve Sünbül, (2009)	Teknoloji, emek, doğal kaynaklar ve sermayeyi kapsayan üretim unsurlarını birleştirerek ürün veya hizmet üretme faaliyetlerinin tümü
Fisher ve Reuber, (2010)	Bireyin yeni bir ürün ve hizmet oluşturmak için fırsatları tanımlaması veya fark etmesiyle başlayan süreç.
Akpınar, (2011)	İhtiyaç duyulan zaman ve gayreti harcayarak ve fiziksel, ekonomik, sosyal riskleri alarak ekonomik değeri olan veya bireysel olarak tatmin eden bir ödül elde etme süreci.
Çetinkaya Bozkurt, (2011)	Bulunduğu ortamdaki fırsatları fark edebilme ve fark edilen bu fırsatlara yönelik planları gündelik hayatta işlerlik kazandırma uğraşı.
European Commission, (2011)	Fikirleri uygulamaya dönüştürmeyi sağlayan bireysel bir yetenek
Döm, (2012)	Bireylerin yalnız başına ya da bir oluşumun içinde, fırsatları tanımlama, yeni bir ürün ortaya koyma veya ekonomik başarılar kazanmak maksadıyla yakaladığı fırsatın peşinden gitme isteğini ve kapasitesi
Axelsson, et al., (2015)	Problemleri yaratıcı bir şekilde çözme arzusu
Lackéus, (2015)	Bireylerin -kendi içinde ya da kendi içlerinde hâlihazırda kontrol ettikleri kaynaklara bakılmaksızın fırsat peşinde koştuğu bir süreç.
Ürper, (2015)	İhtiyaçları ve sorunları ve fark ederek, bunların üstesinden gelmek amacıyla ticari hale gelebilecek hizmet, ürün ve toplumsal fayda ortaya çıkarmak, bunların tümü için yenilik yapmak, risk almak, fırsatları öngörmek ve değerlendirmek.
Şenel ve Kocaalan, (2018)	Üretim unsurları olarak bilinen sermaye, doğa, teknoloji ve emek faktörlerini en ekonomik anlamda kullanarak, insanoğlunun ihtiyaçlarını gidermeye yönelik süreç
Başar, (2019)	Psikolojik, sosyal ve finansal, riskleri göze alarak gerekli çabayı, zamanı harcayıp farklı değerde mal ve hizmet ortaya çıkarma süreci
Zembat ve Yilmaz, (2019)	Risk alarak fırsatları kovalayıp, yenilikler ortaya çıkarma faaliyetlerinin tamamı

Tablo 1'de görüldüğü üzere girişimcilik tanımlarının ortak noktaları irdelendiğinde girişimciliğin; sorun ve ihtiyaçların öngörülmesi veya fark edilmesi ve fark edilen bu fırsatların yeni bir ürün ortaya koyma veya ekonomik başarılar elde etmek amacıyla farklı riskler alarak faaliyete geçirilmesi olduğu söylenebilir. Buradan yola çıkarak bu çalışma kapsamında girişimcilik giriş kısmında da belirtildiği üzere bireylerin yeni bir ürün ya da hizmet oluşturabilmesi için fırsatları fark etmesini ve bu fırsatları farklı değerlerdeki uygulamamalara dönüştürebilmesini sağlayan bireysel bir yetenek olarak ele alınmıştır.

Girişimci bireylerin diğer bireylerden farklı olarak bazı özelliklere sahip olduğu bilinmektedir (Deveci, 2016; Kaya, 2020; Wakkee, et al., 2010). Bu özellikler ise "girişimcilik özellikleri" veya "girişimci bireyin özellikleri" olarak isimlendirilmektedir (Deveci, 2016).

2.3. Girişimci Bireyin Özellikleri

Girişimci bireyi diğer bireylerden ayıran birtakım özellikler girişimci bireyin özellikleri olarak ifade edilmektedir (Deveci, 2016). Girişimci bireyin özellikleri; iletişim, iş dünyası, sosyal ilişkiler ve benzeri pek çok alanda etkili ve gerekli davranışları zamanında ve istenen biçimde ortaya konulması için gerek duyulan özellikler olarak ifade edilmektedir (Eroğlu ve Dündar, 2018). İlgili literatüre bakıldığında girişimciliğe ilişkin nasıl tek bir tanım bulunmuyor ise girişimci bir bireyde olması gereken özellikler açısından da kesin bir fikir birliği olmadığı görülmektedir (Kaya, 2020; Yılmaz ve Sünbül, 2009). Çünkü bireylerin yaşadığı sosyokültürel ve sosyoekonomik toplum yapıları birbirinden farklıdır (Şirin, 2020). Girişimci bir bireyde bulunması gereken özellikler Eroğlu ve Dündar'a (2018) göre: Sosyal, davranışsal ve kişisel olarak sınıflandırılmıştır. Bu özelliklerin bir kısmı davranışsal bir kısmı sosyal bir kısmı da kişisel özelliklerin kapsamında bulunmaktadır. Girişimci bireyde bulunması gereken temel özellikler Tablo 2'den görülmektedir (Eroğlu ve Dündar, 2018).

Tablo 2

Girişimci bireyde bulunması gereken başlıca özellikler

Kişisel özellikler	Davranışsal Özellikler	Sosyal Özellikler
• Açık görüşlü olma • Çalışkan olma • Hedef odaklı olma • Yenilikçi olma • Fırsatları görme • Kendini tanıma • İleri görüşlü olma • Dinamik olma • Sosyal olma • İçsel kontrole sahip olma	• Risk alabilme • Zamanı iyi kullanma • Bahane üretmeme • Çoğunluktan farklı olma • Öngörülü olma	• İletişim kurabilme • Çalışma gruplarını motive edebilme • Kültürel ve sosyal faaliyetlere katılma • Sorumluluk alma • Sorumluluk ve yetkiyi paylaşma • Çalışma azmine sahip olma

Kaynak Eroğlu, N. ve Dündar, Ş. (2018). Ortaöğretim girişimcilik ders kitabı. MEB: Devlet Kitapları.

Girişimci bir bireyde olması gereken özelliklere ilişkin farklı çalışmaların taranması ile oluşturulan ve Şirin'den (2020) alınan Tablo 3 aşağıda verilmiştir.

Tablo 3

Girişimci bireyin özellikleri

Girişimci Birey Özellikler	**Kaynaklar**
Duygusal zekâ	Deveci (2016), Yelkikalan (2007), Zakarevičius ve Župerka (2010)
Fırsatları görme	Corbett ve Hmieleski (2005), Deveci (2016), Küçük (2005)
Kendi kendini motive edebilme	Boone ve Kurtz (2013)
Esnek kişiliğe sahip olma	Boone ve Kurtz (2013)
Kendine güven	Boone ve Kurtz (2013), Burduş (2010), Deveci (2016), Marangoz (2012), Wickham, (2006)
Kararlı olma	Tiryaki (2012), Wickham (2006)
Başarısızlığa karşı toleranslı olma	Boone ve Kurtz (2013), Wickham (2006)
Yaratıcı olma	Başar (2014), Daft, (2005), Hewison ve Badger (2006), Kuratko ve Hodgetts (1997), Küçük (2005), Marangoz (2012), Tiryaki (2012)
Risk alma	Başar (2014), Burduş (2010), Deveci (2016), Erarslan (2011), Gibb (2005), Hewison ve Badger (2006), Kirby (2003), Ogundele (2007), Tiryaki, (2012)
Yenilikçi olma	Daft (2005), Deveci (2016), Eraslan (2011), Küçük (2005), Marangoz (2012), Ogundele (2007)
Başarma arzusuna sahip olma	Boone ve Kurtz (2013), Burduş (2010), Hitt, Black ve Porter (2005), Kirby (2003)
Lider olma	Marangoz (2012), Ogundele (2007), Tiryaki (2012), Wickham (2006)
İşbirliğine açık olma	Avşar (2007), Bozkurt ve Alparslan (2013), Cansız (2007), Curth (2011)
Cesaretli olma	Avşar (2007), Bozkurt ve Alparslan (2013), Cansız (2007), Curth (2011)
Sorumluluk alma	Burduş (2010), Deveci (2016), Erarslan (2011)

Tablo 3 Şirin'den (2020) yararlanılarak oluşturulmuştur.

Tablo 3'de görüldüğü üzere girişimci bireyin özellikleri arasında sıklıkla risk alma, lider olma, yaratıcı olma, cesaretli olma, yenilikçi olma, başarma arzusuna sahip olma, kendine güven özelliklerine vurgu yapıldığı görülmektedir. Aşağıda girişimci bireyin özellikleri arasında ilk sıralarda yer alan ve bu çalışma bünyesinde kullanılan nicel ve nitel veri toplama araçları ile okul öncesi öğretmen adaylarında ölçülmeye çalışılan risk alma yenilikçi olma, kendine güven, duygusal zekâ ve fırsatları görme özellikleri daha ayrıntılı olarak okuyucuya sunulmuştur.

2.3.1. Risk Alma

Risk ve risk alma kavramları girişimcilik tanımlanırken hiç kuşkusuz akla ilk gelen kavramlardır. Girişimcilik üzerine yapılan pek çok çalışma, risk almanın yeni imkânların yaratılmasında önemli bir etken olduğunu vurgulamaktadır (Erdun, 201; Timuroğlu ve Çakır, 2014; Wakkee, et al., 2010). Risk kavramı Balıkçı'ya (2009) göre istenmeyen bir olay veya etkinin ortaya çıkma ihtimali olarak ifade edilmektedir. Dolayısıyla risk kavramı içinde bulunulan durumda gerçekleşmekte olan bir olay, olgu veya fenomenin sonucunun kesin bir belirlilikle tanımlanamamasıdır (Erdoğmuş, 2004). Risk alma kavramı ise sonuçlarının neler olacağını bilmeden, bilinmeyen şartlarda karar almayı gerektiren bir kavramdır (Wakkee, et al., 2010). Girişimcilerin sahip olduğu risk alma özelliğinin doğuştan gelen bir yetenek olduğu belirtilse de içinde bulunulan duruma veya çevreye göre değişebilen ve gelişebilen

bir özellik olduğu vurgulanmaktadır (Erdun, 2011). İnsan hayatı boyunca farkında olarak ya da olmayarak çeşitli risklerle karşı karşıya kalmaktadır. Risk, girişimci olmak isteyen kişilerin devamlı olarak katlanmak durumunda olduğu bir faktördür ve her zaman hayatın bir parçasıdır. Eğer birey girişimci olmak istiyorsa her an ortaya çıkma ihtimali bulunan risk ile yaşamayı öğrenmek zorundadır (İşcan ve Kaygın, 2011). Girişimci birey, göğüslemek durumunda olduğu riski fırsata çevirebilen ve böylece kendisine üstünlük sağlayabilen bireydir (Matlay, 2005). Bu süreçteki yanlış adımlar başarıya ulaşılması ve ulaşılmak istenen vizyonun gerçekleştirilmesi için gerekli olan adımlardır. Nitekim risk almaya istekli olunmadığı sürece bireyin kendini sınırlandıran olumsuzluklarla karşılaşma ihtimali artacaktır (Gürol, 2006). Risk almayı göze alamayan ve devamlı olarak riskten kaçınmaya çalışan bireyler ya da kurumlar devamlılıklarını sağlayamazlar ve ayakta kalamazlar. Dolayısıyla girişimci birey, riskten kaçınmamalı aksine risk ile başa çıkmayı öğrenmelidir (Matlay, 2005). Fakat girişimci bireylerin risk konusuna yaklaşımları talih oyunlarına benzetilmemeli bu yaklaşım kumar olarak değerlendirilmemelidir. Girişimcilerin bir yeni girişime atılmaya karar aldıklarında bu durumu çok ayrıntılı ve hesaplanabilir bir biçimde düşünmeleri gerekmektedir. Tipik girişimcilerin yeni bir işe başlama sürecinde risk üstlenmesi neredeyse zorunluluk olmakla birlikte nasıl bir işe giriştiklerini tüm boyutları ile oldukça detaylı inceledikten sonra riskleri kabullendikleri ifade edilmektedir (Hatten, 1997). Öte yandan başarılı girişimciler gereksiz riskleri almaktan kaçındığı da bilinmektedir (Kuratko ve Hodgetts, 1997).

2.3.2. Yenilikçi Olma/İnovasyon

Girişimciliğin ana unsurlarından biri yenilikçiliktir (Axelsson, et al., 2015; Zhao, 2012). Girişimci bireylerin, beklenmedik durumlarda ansızın ortaya çıkan sorunları çözme yeteneğinin yenilikçiliğiyle bağlantılı olması, yenilikçi olmayı kritik bir özellik haline getirmektedir (Özkan, vd., 2003). Bu yüzden girişimciler, yeni fırsatların görülmesi ve değerlendirilmesinin başarıya ulaşmasında yenilikçi olmayı önemli bir araç olarak görmektedir (Zhao, 2005). Yenilikçiliğin birçok tanımı olmasına rağmen bu tanımların ortak özelliği bireylerin yenilikçi olmaya ilişkin "tamamen reddetme" ve "hemen kabullenme" arasında farklılıklar gösteren reaksiyonları kapsamasıdır (Goldsmith ve Foxall, 2003). Girişimcilik kavramının ruhuyla yakından ilgili olan yenilikçiliğin, aynı zamanda ülkeler açısından sürdürülebilir büyüme, toplumsal refah, yaşam kalitesinin artışı ve istihdamın

sağlanması noktasında en önemli çözüm yollarından biri olduğu vurgulanmaktadır (Fırat Serap, 2007).

Yenilik; o zamana dek görülmeyen, değişik ve özgün olan bir olgu olarak tanımlanırken, yenilikçi; yenilik yapılması taraftarı olan kişi şeklinde tanımlanmaktadır (Artar, 2002). Literatürde genel olarak yenilikçi bireylerin aşağıdaki özelliklere sahip olduğunu vurgulanmaktadır (Syrett ve Lammiman, 2002).

- ✓ Belirsizlik durumlarında oldukça rahat olup, risk almaktan çekinmezler.
- ✓ Kişilik olarak oldukça meraklı bireylerdir.
- ✓ Kolay sıkılırlar ve çoğunlukla daha önce denenmemiş alanlara yönelirler.
- ✓ Çalışmalarında adanmışlık ve heves hakimdir.

Öte yandan girişimci bireylerin ansızın ortaya çıkan problemleri çözme becerisinin yenilikçi olma özelliği ile ilişkili olması, girişimcilik ve girişimci tanımlarında yenilikçilik kavramını kritik bir yere taşımaktadır. Çünkü yenilikçi olma girişimin başarı ile neticelendirilmesinde en önemli unsurlardan biridir (Özkan, vd., 2003). Diğer taraftan girişimcilik faaliyetleri kapsamındaki yenilikçilik bazen benzeri olmayan yeni bir hizmet veya ürün üretme şeklinde olabileceği gibi bazen de mevcut hizmet veya ürünlere yenilikler veya farklılıklar katma şeklinde ortaya çıkabilir (Cevher, 2016).

Yenilikçilik beraberinde çok fazla risk barındırmaktadır. Çünkü bireyi ulaşmak istediği hedeflere ulaştıracak olan yeniliklerin gerçeğe dönüştürülmesi oldukça zorlu bir süreçtir ve bu süreçte başarının gerçeklemesi kadar gerçeklememesi de olağan bir sonuçtur (Miller ve Besser, 2005).

2.3.3. Kendine Güven

Girişimcilik esasında maceralarla dolu ve pek çok engeli barındıran bir yolculuktur (Özgül, 2021). Girişimci bir bireyin olmazsa olmaz özelliklerden biri olan kendine güven özelliği; kişinin fiziksel özelliklerini, yeteneklerini, davranışlarını ve tümüyle kendini değerlendirmesini kapsayan bir ifadedir (Demir, 2002). Bireyin ne isteyip ne istemediğini tam olarak bilmesi, risk almaktan hiçbir zaman kaçınmaması, başkalarına da fayda

sağlayabilmesi ve yaptığı işten daima tatmin olabilmesi kendine güven olarak tanımlanmaktadır (Aytaç, 2006). Kendine güveni üst düzeyde olan girişimci bireylerin kısıtlı sermaye, kaynak ve zamanda yeni girişimler üstlenerek, zorlu işleri kolay bir biçimde çözebileceği belirtilmektedir. Hatta kendine güveni üst düzeyde olan bireylerin geçmişte yaşamış olduğu tecrübeleri daha doğru değerlendirebileceği, olaylara gerçekçi ve olumlu yaklaşabileceği ve doğru kararlar alabileceği ifade edilmektedir (Mirza ve Demiral, 2019; Yurtseven, 2011).

Bireyin girişimci olma olasılığı kendine güven duygusu ile sıkı sıkıya bağlantılıdır. Dolayısıyla kendine güven seviyesi üst düzeyde olan girişimci bireylere sahip ülkelerde yeni işletmelerin kurulması oranının diğer ülkelere kıyasla çok daha fazla olması bir tesadüf değildir (Koellinger, et al., 2007). Ayrıca girişimci bireylerin kendine güven düzeyleri artıkça iş kurma ve yenilikçi faaliyetlerde bulunma istekleri de artmaktadır. Artan bu iş kurma ve yenilikçi faaliyetlerde bulunma isteği spesifik bir kararı alma ve bunu yerine getirmenin yanı sıra diğer insanları harekete geçirme ve ikna etmede de oldukça etkili olmaktadır (Busenitz ve Barney, 1997). Girişimci bireyler yaptıkları işlerin onları istenen sonuçlara ulaştıracağına inandıkları zaman, sahip oldukları özgüven daha da artmakta bu durum ise başarılı girişimsel davranışların ortaya çıkmasını kolaylaştırmaktadır. Zira yeni girişim ortaya çıkarma yeteneği sağlam, içten ve kuvvetli bir inanç ve motivasyon gerektirir ve bireysel başarı önemli oranda bireyin özgüveni ile ilgilidir (Markman ve Baron, 2003). Girişimci bireyin iyi motive olmasını sağlayan kendine güven özelliği aynı zamanda onun işinde gösterdiği performansı da etkilemektedir. Girişimciler yaptıkları işlerde pek çok zorluk ve belirsizliklerle sürekli karşı karşıya kaldığından kendilerine olan güvenleri karşılaştıkları zorlu durumlarla başa çıkmalarını kolaylaştırmaktadır (Hallak, et al., 2011). Çünkü girişimci bireyler kendi çalışma alanlarında farklı faaliyetler gerçekleştirirken aynı zamanda meydana gelen değişimlere de ayak uydurmaya çalışan bireylerdir. Bu bireyler ayrıca önlerindeki çözüm bekleyen problemler ya da fırsatlar için kendi bağımsız güçlerini kullanarak yaratıcı, riskli ve doğru tercihleri kolaylıkla yapabilmektedirler. Kendine güveni olmayan bireylerin ise bu zorluklarla mücadele ederek işleri üstlenmesi ve bu işleri başarı ile neticelendirmesi çoğunlukla olası değildir. Buradan hareketle kendine güven ve risk alma özelliklerinin birbirini etkileyen ve birbiriyle ilişkili önemli iki kavram olduğu söylenebilir (McCarthy, 2000). Üstelik kendine güven düzeyi yüksek olan bireylerin herhangi bir başarısızlık sonrasında gelecekle ilgili başarı beklentilerini diğer bireylere oranla daha yavaş

kaybettiği belirtilmektedir (Sexton ve Bowman, 1985). Dolayısıyla kendine güven özelliğinin girişimci bireyler için zorunlu olarak sahip olunması öncelikli bir özellik olduğu söylenebilir (Kapu, 2001).

Öte yandan kendine güven becerisinin temelleri çocukluk döneminde atılmaktadır. Bebeklik ve çocukluk dönemini yetişkinlere bağımlı şekilde tamamen pasif geçiren bireylerin kendine güven sorunu yaşayabilmektedir. Bebeklik ve çocukluk dönemleri güven-güvensizlik duygularının gelişimi için çok kritik ve önemli dönemler olarak kabul edilse de sonraki dönemlerdeki olumlu ya da olumsuz deneyimler de kendine güven duygusunun gelişimini önemli düzeyde etkilemektedir (Yöndem, 2006).

2.3.4. Duygusal Zekâ

Duygusal zekâ hayatımızın her alanında karşımıza çıkan bir kavramdır. Sahip olduğumuz duygular arkadaşlarımızla, ailemizle kurduğumuz ilişkileri olumlu ya da olumsuz yönde etkileyebilecek bir öneme sahiptir. Bireyin sahip olduğu duygusal zekâ düzeyi onun bireysel tatmini ve başarısını doğrudan etkilediğinden, bu özellik girişimci bireylerin sahip olması gereken özellikler arasında sayılmaktadır (Cin ve Günay, 2013). Duygusal zekâ kavramı ilk olarak Peter Salovey ve John Mayer tarafından 1990 yılında kullanılmıştır. Duygusal zekâ; Bireyin kendisinin ve başkalarının hislerini ve duygularını izleme, bunlar arasında ayrım yapabilme ve bu bilgiyi düşünce ve eylemlerinde kullanabilme becerisini içeren, sosyal zekânın bir alt kümesi olarak ifade edilmektedir (Mayer ve Salovey, 1990). Başka bir tanıma göre duygusal zekâ; hayata motive olabilmek için duyguların anlaşılmasını, kullanılmasını, düzenlenmesini ve onların yönetilmesini kapsayan bir beceridir (Austin, et al., 2005). Kendi duygularını iyi tanıyan ve onları yönetebilen bireyler başkalarının duygularına, istek ve ihtiyaçlarına da duyarlıdırlar ve fikirlerini açık ve doğrudan kolaylıkla dile getirebilirler. Bu yüzden bireylerin sahip olduğu duygusal zekâ düzeyi onların farklı alanlardaki başarılarını doğrudan etkileme derecesine sahiptir. Bu bireyler ayrıca birlikte çalıştığı kişileri arzu edilen sonuçlara ulaşma konusunda harekete geçirebilirken karşılaşılan zorluklarda olumlu düşünme tarzını muhafaza ederek motivasyonun sürekli yüksek düzeyde kalmasını sağlayan bireylerdir (Baltaş, 2006). Girişimcilik becerisi yüksek bireylerin duygusal zekâ düzeyi de yüksektir. Çünkü bu bireyler iş yapma ve yaptırma sürecinde sahip oldukları fikirlerini açıklama konusunda diğer

bireylere göre daha başarılıdır. Nitekim alanda yapılan çalışmalarda duygusal zekânın girişimci davranışa yönelimi pozitif yönde etkilediği rapor edilmektedir (Tiwari, et al., 2017; Zampetakis, et al., 2009).

2.3.5. Fırsatları Görme

Girişimcilik en genel anlamıyla herkesin baktığı fakat göremediği fırsatları fark ederek ve çeşitli riskleri alarak bir girişim faaliyetinde bulunmaktır. Girişimci bireylerin temel özelliklerinden olan fırsatları görme; olanak ve fırsatları farklı bakış açılarıyla herkesten önce görerek, gelecekle ilgili öngörüler ışığında ve günün şartları kapsamında onları analiz ederek geleceği organize etmekten geçmektedir (Kumkale, 2017). Dolayısıyla girişimcilik, fırsatçılığın somut göstergesi olarak kabul edilmektedir. Girişimci bireyin başarılı olmasında önemli rolü bulunan imkân ve fırsatların görebilmesi temelde çok yönlü düşünebilmeye bağlıdır (Collis, 2016). Başarılı girişimciler açısından henüz çözülmeyen veya yeterince nitelikli olarak çözülmemiş ihtiyaç ve isteklerin yanı sıra insanların yaşadığı problemler de önemli fırsatları barındırmaktadır. Fakat fırsatı görmek girişimci bireyler için yeterli değildir. Girişimci bireyler fırsatlardan yararlanabilen ve imkânları geliştirebilen ve olgunlaştırılması konusunda hızlı düşünüp ve uygulamaya aktaran kişilerdir (Tutar ve Altınkaynak, 2013). Örneğin; Türkiye'de mevcut olmayan online yemek sipariş hizmeti sektöründeki eksikliğin, fırsatları görme açısından yetenekli bir girişimci tarafından görülmesi ve değerlendirilmesi hem girişimcisine önemli bir başarı kazandırmış hem de pek çok insana iş imkânı sağlamıştır (Özgül, 2021). Ayrıca fırsatların geliştirilmesi ve olgunlaştırılmasının girişimcinin konu ile ilgili bilgi, beceri ve eğitimin yanı sıra yukarıda verilen ve girişimciliğin diğer özelliklerinden olan sezgi gücü, hayal gücü, muhakeme gücü, yaratıcılık düzeyi, risk alma düzeyi, güçlü ve zayıf bağlardan oluşan sosyal ilişkileri ve kendine güven gibi kişilik özellikleri ile yakından ilgili olduğu bildirilmektedir (Ardichvili, et al., 2003).

2.4. Girişimciliği Etkileyen Faktörler

Bazı insanların girişimcilik becerilerinin diğerlerine göre daha yüksek olduğu herkesçe bilinmektedir. Girişimciliği etkileyen faktörleri açıklayabilmenin temelinde, insanları girişim yapmaya teşvik eden veya girişimci olmaya motive eden sebepleri

irdelemek gerekmektedir (Çalışır, 2019). Girişimcilik için doğuştan getirilen birtakım kişilik özelliklerine ihtiyaç olduğu yaklaşımı doğru değildir. Herkes girişimci olabilir. Fakat bazı faktörlerin girişimcilik başarısını etkileyebilme potansiyeline sahip olduğu bilinmektedir (Özgül, 2021). Girişimci olmak isteyen bireyler disiplinli çalışma ile başarılı girişimciler olabilirler. Bu başarı bireyin iradesinin yanı sıra çevresel şartlara da bağlıdır (Özgül, 2021). Literatürde bireyin girişimciliğine etki eden en önemli faktörler incelediğinde herhangi bir altlık üstlük sırası gütmeksizin çoğunlukla alta verilen başlıklar altında toplandığı görülmektedir (Ataseven, 2016; Çalışır, 2019; Türk Sanayicileri ve İş İnsanları Derneği, [TÜSİAD], 2002). Bunlar; Aile ve sosyal çevre, Eğitim ve kültür, Psikolojik (kişisel) faktörler, Hukuki, Siyasi ve İdari unsurlar, Ekonomik faktörler şeklindedir. Bireylerde girişimcilik düşüncelerinin oluşmasında ve bu düşüncelerin uygulamaya dönüştürülmesinde yukarıda verilen her bir faktör ayrı ayrı etki etmektedir.

Girişimciliği etkileyen faktörlerden en önemlilerinden biri kuşkusuz ailedir. Çünkü aile, bireyin hayatta ilk edinimlerini elde ettiği sosyal bir alandır (Akpınar, 2011). Özellikle girişimci bireyin sahip olduğu kişilik ve değer sisteminin oluşmasında ve gelişmesinde ailenin rolü büyüktür (İraz, 2010). Bireyin erken yaşlardan başlayarak aile üyelerinden aldığı eğitim ve diğer edinimler onu yaşamı süresince etkileyecek önemli unsurlardandır. Çocuğun erken yaşlarda farklı deneyimler yaşaması için cesaretlendirilmesi ve eylemlerinin desteklenmesi onun girişimcilik becerilerinin gelişmesine doğrudan katkı sağlayacağı gibi çocuk yaştan itibaren girişimcilik duygusuyla büyümesine imkân verecektir (Akpınar, 2011; Axelsson, et al., 2015). Dolayısıyla çocukluğundan itibaren bireyin ailesi tarafından nasıl yetiştirildiği, verdiği kararlarda ailesinin desteğinin olması, girişimcilik konusunda ailesinde rol modellerinin olması, girişimcilik anlayışının ailesi tarafından onaylanması, bireyi girişimci olma konusunda isteklendiren faktörleri arasında sayılmaktadır (Demircan, 2000).

Birey sosyal bir yapıya sahiptir ve içinde bulunduğu çağa ve toplumun şartlarına uyum sağlamak zorundadır. Girişimciliğin birçok açılardan toplumsal bir olgu olması toplumsal algıların yanı sıra sosyal olaylar bireylerin girişimciliğe bakış açısını etkilemektedir (Akpınar, 2011). Dolayısıyla toplumdaki girişimci bireylerin kabul görmesi, onaylanması ve girişimci potansiyele sahip kişilerin teşvik edilmesi, girişimciliği tetikleyen sosyal faktörler arasında sayılabilir (TÜSİAD, 2002). Bireyin içinde yaşadığı toplumun kültürel yapısı, bireyin eğitimin ilk kademesinden beri öğretmenleri ve arkadaş çevresi gibi

unsurlarda girişimci kişileri etkileyen diğer unsurlardandır. Bununla birlikte girişimcilik sürecinde ilgili konu kapsamında sahip olduğu bilgi, beceri, tutumları girişimciliği etkileyen bazı donamınlar faktörler arasındadır (Döm, 2012). Literatürde cinsiyet faktörünün bireylerin girişimcilik becerilerine etki ektiğine dair araştırmalara rastlanmaktadır. Bu araştırmalarda erkeklerin kadınlara nazaran, risk girmeye daha eğilimli ve daha hevesli oldukları belirtilmektedir (Alparslan, vd., 2017; Byrnes ve Miller, 1999; Siegrist, et al., 2002).

Girişimciliği etkileyen faktörler arasında üzerinde en çok çalışma yapılan faktör girişimci bireyin sahip olduğu kişilik özellikleridir (Döm, 2012). Bu bağlamda girişimci bireylerin kişilik özellikleri yedi maddede özetlenmektedir (Esen ve Conkar, 1999):

- ✓ Kararlarda bireysel sorumluluk üstlenme,
- ✓ Riskli olabilecek kararları seçme,
- ✓ Aldığı karalardan somut öneriler çıkarma,
- ✓ Daha fazla beyin gücüne odaklanan çalışmalar yapma,
- ✓ Maddi arzulardan kaynaklı çalışma isteği,
- ✓ İleriyi düşünme ve planlama eğilimi gösterme,
- ✓ Çalışmalarında profesyonel anlayışa sahip olma.

Girişimciliği etkileyen unsurlardan biri de hukuki ve ekonomik etkenlerdir. Konu ile ilgili yapılan araştırmalarda ekonomisi istikrarlı ülkelerde gelişmiş bir rekabet ortamı bulunmasının girişimciliğin gelişmesinde önemli rol oynadığı rapor edilmektedir (Döm, 2012).

Girişimciliğe etki eden belki de en önemli unsurlardan birisi de eğitimdir. Kişiler aldıkları eğitimle girişimcilik özellikleri kazanabileceği gibi (Akcanca, 2020; Changa ve Benamraouib, 2014; Deveci, 2017; Korkmaz, 2012; Uygun ve Güner, 2016) başarılı bir girişimci olmak için ihtiyaç duyulan bilgi, beceri ve donanımları elde edinebilirler (Akpınar, 2011). Öte yandan girişimci bireylerin toplumun refah seviyesinin artmasına olan katkısı girişimciliğin eğitim sistemlerindeki önemini gün geçtikçe arttırmaktadır (Akpınar, 2011; Kaya, 2020). Fakat formal eğitimde öğrencilere girişimcilik becerilerini kazandırmak ve verilecek olan eğitimin başarıya ulaşmasını sağlamak ancak uygun teknik ve eğitsel

yöntemlerin öğrenme ortamlarında kullanılması ile mümkündür (European Commission, 2011; 2013). Literatürde girişimcilik eğitiminin günlük hayatta problemleri çözmede oldukça etkili olduğunu bildirilmektedir (Amos ve Onifade, 2013). Bu nedenle eğitimin tüm kademelerindeki öğrencilere, gerçek hayatta karşılaştıkları problemleri girişimcilik becerilerini kullanarak çözebilecekleri farklı deneyimlerin sunulması gerekliliği sıklıkla vurgulanmaktadır (European Commission, 2011; 2013). Bu bağlamda eğitimden beklenen girişimcilik becerisinin de içinde bulunduğu 21. yüzyıl becerilerinin öğrencilere kazandırılmasında öğrencilerin bu becerileri aktif olarak kullanmalarına yardımcı olmaktır (Akcanca, 2020; Mutiani ve Faisal, 2020). Bu durum öğretim programları, öğrenci ve öğretmen yeterlikleri gibi birçok konu ve alanda değişime sebebiyet vermiştir (Orhan Göksun ve Kurt, 2017; Dağhan, vd., 2017).

2.5. 21. Yüzyılda Eğitim, Öğrenen ve Öğretmen

Günümüzde küreselleşme, uluslararası ekonomik, çevresel ve politik zorluklar, bilgi ve iletişim teknolojilerindeki hızlı değişimler ve gelişmeler, bireylerin başarı için ihtiyaç duydukları bilgi ve becerileri de değiştirmiştir (Chu, et al., 2017; Garay ve Quintana, 2019). Bu nedenle 21. yüzyılda insanların mesleki, yaşam, vatandaşlık ve kendini gerçekleştirme açısından ihtiyaç duydukları beceriler, 20. yüzyılda ihtiyaç duyulanlardan oldukça farklılaşmıştır (Tican ve Deniz, 2018). 21. yüzyıl becerileri olarak adlandırılan bu yüzyılın beklentilerine karşılık verebilmeleri için bireylerin ihtiyacı olan bu beceriler (Alkış, 2020), literatürde farklı şekillerde sınıflandırılmaktadır (Voogt ve Roblin, 2012). Yapılan bu sınıflamaların bir kısmı doğrudan insan gücünün taşıması gereken nitelikleri yansıtırken, bir kısmı geleceğin işgücünü oluşturacak öğrencilerin taşıması gereken niteliklere odaklanmakta, bir kısmı ise bahsi geçen 21. yüzyıl becerilerini öğrencilere kazandırmayı sağlayacak öğretmen yeterliliklerini yansıtmaktadır (Kıyasoğlu ve Çeviker, 2020).

Gelişen ve değişen dünya koşulları ile ortaya çıkan 21. yüzyıl becerileri eğitim alanında da birtakım değişiklikleri beraberinde getirmiş, öğretmenler ve öğrenenler üzerinde birtakım dönüşümlere sebebiyet vermiştir. Bu dönüşüm öğretmen rollerini, öğrenen rollerini ve dolayısıyla öğretim programlarını çağın gerekleri doğrultusunda değiştirmiştir (Erten, 2020; Orhan Göksün ve Kurt, 2017).

Öğrenenler 21. yüzyıl eğitim sisteminin en önemli paydaşını oluşturmaktadırlar (Cansoy, 2018; Dağhan, vd., 2017; Orhan Göksün ve Kurt, 2017; Trilling ve Fadel 2009). Literatürde öğrenenlerin mutlaka bu yüzyıla ait farklı yeni bilgi ve becerilere sahip olmaları gerektiği belirtilmektedir (Tennant, et al., 2009). Dolayısıyla günümüz öğrenenleri için öğrenme öğretme sürecinin etkililiği, 21.yüzyıl becerilerinin öğrenme ortamına taşınmasından geçmektedir. Yeni bin yılın öğrenenlerinin özellikleri Ananiadou ve Claro (2009) tarafından hazırlanan "OECD ülkelerinde yeni yüzyıl öğrenenleri için 21. yüzyıl beceri ve yeterlikleri" isimli çalışma raporunda öğrenme ve yenilik becerileri, bilgi, medya ve teknoloji becerileri ve kariyer ve yaşam becerileri olmak üzere üç temel başlıkta toplandığı görülmektedir. Bu becerilere ilişkin "21.Yüzyıl Öğrenmelerinin Çerçevesi" Şekil 1'de verilmiştir. Trilling ve Fadel (2009) ve Partnership 21 (P21, 2015) bünyesinde gerçekleştirilen 21. yüzyıl becerileri araştırmalarında da 21. yüzyıl öğrenenlerinin sahip olması gereken becerilerin birbirine benzer başlıklar altında sıralandığı görülmektedir. Öğrenenler için 21. yüzyıl becerilerine bakıldığında sürekli olarak kendini yenileyebilme, teknolojik gelişmelere ve bunların yol açtığı değişime kolaylıkla uyum sağlayabilme, ileri teknolojilere aşina olabilme, bilgiyi üreten, paylaşan ve birden fazla görevin gerekliliklerini aksatmadan eş zamanlı yerine getirebilme özelliklerine sahip bireylerin yetiştirilmesinin esas alındığı belirlenmiştir (OECD, 2012).

Değişen dünyanın beraberinde getirdiği, 21. yüzyıl becerileri eğitim sisteminde öğrenen özelliklerini değiştirdiği gibi öğrenenleri yetiştiren öğretmenlerin özelliklerini de önemli ölçüde değiştirmiştir (Dağhan, vd., 2017). Çünkü öğrenenlerin 21. yüzyılın gereksinimleri doğrultusunda yetiştirilmesinde öğretmenler en önemli etmenlerden biridir. Günümüzde bilgiye erişiminin kolaylaşması nedeniyle modern toplumların öğretmen kavramına dair algıları değişmiş bu durum daha nitelikli öğretmen yetiştirilmesi ihtiyacını beraberinde getirmiştir. Dolayısıyla içinde bulunduğumuz çağda öğretmenlerin görevi öğrenciye kılavuzluk yapmanın yanı sıra oluşturduğu öğrenme ortamlarında onlara sorgulamayı, eleştirel ve yaratıcı düşünmeyi öğretebilmek olarak güncellenmiştir (Aydeniz, 2017). Konu ile ilgili yapılan çalışmalarda 21. yüzyıl öğretmenlerin öğrencilere gerekli içerikleri sunan ve bunları değerlendiren kişi olmaktan farklı olarak öğrenme nitelikli ortamlarını düzenleyebilen nitelikli rehber olması gerektiği belirtilmektedir (Brun ve Hinostroza 2014). Ayrıca çalışmalarda çağın gereklerine uygun bireyler yetiştirebilmenin ancak bu özelliklere sahip ve sahip olduğu bu özellikleri, öğrenme ortamlarında kullanabilen

öğretmenlerle mümkün olabileceği vurgulanmaktadır (Brun ve Hinostroza, 2014; Tican ve Deniz, 2018; Türel ve Johnson, 2012; Valli, et al., 2014; Voogt, et al., 2013). Toplumun geleceğini oluşturan öğrenenlerin alacağı eğitim, öğretmenlerin mesleki yeterlik düzeylerinden önemli ölçüde etkileneceğinden, öğretmen özellikleri ve öğretmenlerin sahip olduğu yeterliklerinin belirlenmesi hem ulusal hemde uluslararası düzeyde öncelikli hale gelmiştir (TED [Türk Eğitim Derneği], 2009; Yavuz, vd., 2015).

21. yüzyıl eğitim sistemlerinin diğer önemli bir bileşeni de öğretim programlarıdır. 21. yüzyıl becerileri öğretim programlarının da güncellenmesini beraberinde getirmiştir. Bu kapsamda dünyadaki birçok ülke, öğrenenleri 21. yüzyıl yaşam ve çalışma şartlarına hazırlamak için öğretim programlarının içerik ve değerlendirmelerinde kapsamlı reformlar gerçekleştirmektedir (Aydeniz, 2017; Häkkinen, et al., 2017). Bu kapsamda ülkemizde de 2017 yılında pek çok dersin öğretim programı 21. Yüzyıl becerilerini içine alacak şekilde Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yenilenmiştir (MEB, 2018a; 2018b, Yurtseven ve Ergün, 2018).

2.6. Girişimcilik Eğitimi

Günümüzde girişimcilik becerisinin doğuştan geldiği yönündeki inanış hızla yerini girişimcilik eğitim ile kazanılabilir görüşüne bırakmıştır. Literatürde herkesin girişimci olabileceği, girişimcilik özelliklerinin öğretilebilir olduğu ve bireylere öğrenme ortamlarında verilebildiği belirtilmektedir (Changa ve Benamraouib, 2014; Deveci, 2017; Korkmaz, 2012; Uygun ve Güner, 2016). Özellikle bireyin sahip olduğu girişimci tutum ve davranışların geliştirilmesinde eğitimin önemli rolü olduğu vurgulanmaktadır (European Commission, 2011; 2013). Bu nedenle farklı pek çok ülkede olduğu gibi ülkemizde de öğretim programları güncellenmiştir. Çağın gereklerine uygun bireyler yetiştirme adına ülkemizde 2018 yılında güncellenen öğretim programları incelendiğinde; öğrencilere kazandırılması amaçlanan beceriler arasında girişimcilik becerisinin de yer aldığı bu durumun ise farklı pek çok dersin öğretim programına yansıdığı görülmektedir (MEB, 2018a; Yurtseven ve Ergün, 2018). Bireylere formal veya informal olarak verilebilen girişimcilik eğitimi dar anlamıyla iş dünyasına öğrencileri hazırlamak olarak ifade edilebilir (Deveci; 2016). Girişimcilik eğitiminin temel amacı ise bireyin girişimciliğine yönelik ortaya çıkarılmamış becerilerin ya da yeteneklerin ortaya çıkarılmasına yardımcı olmak ve

aynı zamanda bu becerilerin ya da yeteneklerinin farkına varılmasını sağlamaktır (Çetinkaya, vd., 2013). Girişimcilik eğitimi sayesinde öğrencilere ekonomilerin işleyişine ilişkin özel bilgilerin öğretilmesinin yanında, onların kişisel ve profesyonel/iş faaliyetleri için fırsatları görme, risk alma, planlama yapma, analiz yapma, iletişim kurma, müzakere etme, organizasyonlar yapma, takım veya bireysel halde çalışma gibi özelliklerin geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Bunlara ek olarak bağımsız hareket edebilme, kendini motive etme ve kararlı olma becerilerinin kazandırılması da bu eğitimin hedefleri arasında yer almaktadır (Curth, 2011). Literatürde verilen girişimcilik eğitimlerinin öğrencilerin iş fikri oluşturma konusundaki algı ve becerilerini (Morrison, 2000), girişimci tutumlarını (Florin, et al., 2007) ve özgüvenlerini geliştirdiği (Wilson, 2008) rapor edilmektedir. Girişimcilik eğitimini ön planda tutan ülkelerde, konuya ilişkin çeşitli çalışmalar yapılarak girişimcilik faaliyetlerinin ülke geneline yayılması için gerekli alt yapıların oluşturulduğu ve bireylerin girişimcilik becerilerinin önündeki engellerin kaldırılmaya çalışıldığı ve bu becerilerinin geliştirilmesi için ciddi çalışmalar yürütüldüğü görülmektedir (Kaya, 2020). Dolayısıyla ülkemiz eğitiminin her kademesinde verilecek etkili bir girişimcilik eğitiminin girişimcilik kültürünün oluşturulması ve geliştirilmesinin yanı sıra bireylerin girişimcilik konusunda özendirilmesi ve girişimcilik becerilerinin gelişmesi için gerekli olduğu vurgulanmaktadır (Deveci, 2016; İbicioğlu, vd., 2010).

Diğer taraftan hem formal eğitim içindeki eğitimin farklı kademelerinde hem de öğretmen eğitiminde verilen girişimcilik eğitiminin amacı girişimci yetiştirmek değildir. Öğrencilerin girişimcilik ve iş birliği becerilerinin geliştiricisi olarak girişimcilik eğitimi, müfredatlar arası derslerdeki tüm materyallerin öğretilmesiyle ilgili, düşünme yollarının birleştirilip karşılaştırılabileceği hedeflenmiş bir yönelimi teşvik etmekte, öğrenciler, çeşitli alanlardaki soruların birbiriyle nasıl ilişkili olduğunu görmelerine imkân sağlamaktadır. Bununla birlikte, girişimcilik eğitimi, özellikle öğrencinin değişikliklere ve belirsizliğe maruz kaldığı ve başarısızlıklara dayandığı durumlarda, bir beceriden daha fazlası olarak da görülebilir (Kuratko, 2005).

Öğretmenlik mesleği açısından bakıldığında ise öğretmenlerin öğrencilerdeki girişimci zihniyetin gelişiminde büyük ve merkezi bir role sahip olduğu belirtilerek girişimcilik eğitimlerinin mutlaka öğretmen yetiştiren kurumlarda etkili ve uygulamalı şekilde verilmesi gerektiği belirtilmektedir (Rönkkö ve Lepistö, 2015). Bu kapsamda

Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü, öğretmenlerin bu yüzyıla uygun olarak sahip olması gereken bilgi, beceri ve tutumları içeren yeterlilikleri, çağın gereklerine uygun olarak yeniden güncellemiştir (ISTE [International Society for Technology in Education], 2015).

2.7. Girişimci Öğrenme Ortamları

Günümüzde 21. yüzyıl becerilerine ve dolayısıyla girişimcilik becerilerine sahip olmak bireyin çağa ayak uydurabilmesinin önemli bir boyutu olduğuna yukarıdaki literatürlerde değinilmiştir. Bu nokta içinde bulunduğumuz çağın öğreneni için girişimci öğrenme-öğretme ortamlarının nasıl düzenlenmesi gerektiği sorusunu akıllara getirmektedir (Dağhan, vd., 2017)**.** Girişimci öğrenme ortamlarının tasarlanmasında günlük yaşamdaki problemlere ve bu problemlerin çözülmesi sürecine odaklanılması oldukça önemlidir (Amos ve Onifade, 2013; Deveci, 2016). Dolayısıyla bu öğrenme ortamlarının sosyal, demokratik, işbirlikli, motive edici ve ilham verici şekilde düzenlenmesi gerekmektedir (Löbler, 2006). Bireylerde girişimcilik özelliklerini geliştirmesi için öğrenme ortamlarında uygun yöntem ve tekniklerin kullanılması da oldukça önemlidir. Öğrencilerin aktif olduğu, öğrenme durumlarının esnek olduğu, etkileşimli ve bilginin çok boyutlu geliştirildiği öğrenme ortamlarının girişimcilik becerilerinin geliştirilmesi adına gerekli olduğu belirtilmektedir (Gibb, 2005). Bu nedenden ötürü girişimci öğrenme ortamlarında grup çalışması, yaparak yaşayarak öğrenme, probleme dayalı öğrenme, drama tekniği, işbirlikçi öğrenme, akran öğrenme, proje tabanlı öğrenme, öğrenme günlükleri, mini şirketler kurma faaliyetleri, alan gezileri, farklı iş yeri ziyaretleri ve okullara farklı alanlarda faaliyet gösteren girişimci bireylerin davet edilmesi gibi yöntem ve tekniklerin kullanılması önerilmektedir (Seikkula-Leino, 2011). Bunun dışında farklı alanlara geziler düzenleme, öğrenciler tarafından farklı ürünleri sergileme ve onların satış yapmalarına olanak sağlama, yeni bir iş veya dükkân kurma çalışmaları, bilgi ve tecrübe sahibi insanlarla seminerler ve paneller düzenleme, araştırma ödevleri, alışveriş gerçekleştirme etkinlikleri, kişilerin iş hayalleriyle ilgili kompozisyonlar yazdırma, farklı alanlarda iş planları hazırlatma ile ilgili yarışmalar düzenleme, araştırma geliştirme merkezleri oluşturma, akran danışmanlığı yapma, dergiler hazırlatma, ufak çaplı uygulama şirketleri kurma, röportajlar yapma, farklı işletme veya kurumlara ziyaretler düzenleme, işletmeler ile okullar arasında işbirliği sağlama, işbirlikli okul projeleri geliştirme, girişimci bireylerin rol model olarak okulları ziyaret etmesini

sağlama gibi etkinliklerinin de bireylerin girişimcilik özelliklerinin geliştirilmesinde etkili olabileceği vurgulanmaktadır (Yurtseven, 2020). Özellikle erken yaşlarda, girişimciliğin ön plana alındığı öğrenme ortamlarında verilmesi gereken kazanımlarla birlikte öğrencilerin bazı girişimcilik özelliklerinin geliştirilmesi sağlanabilir. Nitekim kararlı olma, sorumluluk alma, iletişim, bağımsızlık, başarı motivasyonu, iç kontrol odaklılık, başarma isteği, fırsat ve hedeflere odaklanabilme, ilk adımı atabilme gibi başarılı girişimcilerin sahip olduğu bazı özelliklerin erken yaşta verilecek girişimcilik eğitimleri ile çocuklara kazandırılması mümkündür (Arıkan, 2002; Luca, et al., 2012). Literatürde girişimci öğrenme ortamlarının öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları dikkate alınarak okul öncesi dönemde de tasarlanabileceği belirtilmektedir (Yorulmaz, 2017).

2.8. Okul Öncesi Dönem ve Girişimcilik

Okul öncesi dönem çocuğun yaşamın temelini oluşturan dönemdir. Bu dönem çocuğun öğrenme hızının çok yüksek olduğu ve bilişsel, fiziksel, sosyal ve duygusal açıdan hızla gelişim gösterdiği bir dönemdir. Çocukların bu dönemde edindiği erken yaşam deneyimlerin, onların gelecekteki öğrenmelerini ve kendine dair geliştireceği tutumları ciddi düzeyde etkilediği (MEB, 2013) ve bu döneme yapılan yatırımların kısa ve uzun vadede geri dönüşü en yüksek yatırımlar olduğu çok olumlu sonuçları beraberinde getirdiği belirtilmektedir (Şirin, 2019).

Okul öncesi eğitim ise çocukların hayatında sağlık ve beslenme kadar önem taşımaktadır. Temel eğitime başlayana kadar çok kritik gelişim dönemlerini içeren okul öncesi eğitim; kurumlarda ve ailede geçirilen bir eğitim sürecini kapsamaktadır (Aral, vd., 2011). Okul öncesi eğitiminin genel tanımına bakılarak okul öncesi eğitimin ailede sunulabileceği düşünülebilir. Aile çocuğun gelişiminde ilk eğitim veren çevre olsa bile bir süre sonra çocuğun gelişim ihtiyaçları açısından yetersiz kalmaktadır. Bu noktada çocuğun yaşamına dâhil ettiği ilk eğitim kurumu olan okul öncesi eğitim kurumları, en kritik yaş döneminde çocukların ilkeleri, bilgileri, yetenekleri davranışları ve önemli değerleri, kazandığı yer olması sebebiyle diğer eğitim kurumlarından farklı bir öneme sahiptir (Torokoff, 2006). Bu kurumlar çocuğun kendi akran grubu ile kendi çevresini oluşturup gelişimini en sağlıklı ve en doğal biçimde yaşayabileceği bir ortamlardır (Dalbudak, 2006). Okul öncesi eğitimi sayesinde çocuklara farklı ve uzun vadeli kazanımların yanı sıra temel

yeterliliklerin kazandırıldığı bilinmektedir (Alisinanoğlu ve Kesicioğlu, 2010; Tuğrul ve Duran, 2003; Yorulmaz, 2017).

Öte yandan günümüzde 21. yüzyıl becerilerinden biri olan girişimcilik becerilerine sahip birey olmak önemli bir ayrıcalık olarak görülmekte ve bu becerilerinin çağa uygun eğitim yaklaşımları ile bireye kazandırılabileceği belirtilmektedir (Deveci, 2016). Bu bağlamda çocuğu pek çok açıdan destekleyen ve gelişimi üzerine ciddi katkılar sunan okul öncesi eğitiminin güçlendirilmesi ve yeni eğitim yaklaşımları ile bütünleştirilmesi gerekli görülmektedir (Coşkun, 2015). Çünkü öğrenciler ne kadar erken yaşta ve fazla oranda yenilikçiliğe ve beraberinde girişimciliğe maruz kalırsa gelecekte girişimcilik becerileri yüksek bireyler olma ihtimalleri o ölçüde artmaktadır (Wilson, 2008). Okul öncesi dönem çocukları ile girişimcilik kavramının yan yana gelmesi her ne kadar alışılmadık bir kombinasyon gibi görünse de bu dönemdeki çocuklara girişimci öğrenme ortamlarının sağlanması aslında uygun bir durumdur (Coşkun, 2015). Bu dönem çocuklarına sunulacak girişimci öğrenme ortamlarının onların zihinsel gelişimlerine ciddi katkılar sağlayacağı ve yaratıcı olma, disiplinli olma, eleştirel düşünme, problem çözme, iletişim kurma, zamanı takdir etme, kendini kontrol etme gibi güçlü bir çocuk karakteri oluşturulmasına yardımcı olacağı vurgulanmaktadır (Suzanti ve Maesaroh, 2017). Okul öncesi dönem girişimci benlik evriminin başlangıcı olup girişimciliğe karşı olumlu tutumlar edinmek ve girişimci bir yaklaşım benimsemek için en uygun yaş grubudur (Axelsson, et al., 2015). Bu nedenle girişimciliğin temelinin atıldığı dönem erken çocukluk dönemidir (Christianti, et al., 2015). Nitekim Löbler (2006) tarafından yapılan bir çalışmada okul öncesi dönem çocuklarında girişimcilere ait birçok özelliğin bulunabileceği fakat öğrenme sürecine dâhil olmalarıyla birlikte bu özelliklerin zaman içinde köreldiği belirtilmektedir. Benzer şekilde başka bir çalışma anaokuluna devam eden öğrencilerin, liseye devem eden öğrencilere kıyasla çok daha fazla girişimcilik özellikleri sergileyebildiği yönündedir (Kent, 1990). Başka bir deyişle bireyde okul öncesi dönemde var olan girişimcilik becerisi alınacak eğitimle desteklenmezse sonraki yıllarda kaybolacaktır. O halde okul öncesi dönemde girişimcilik karakterine sahip çocuklara, bu dönemin ilkeleri ile örtüşen amaçları ile uyumlu bir girişimcilik eğitimini vermek, çocukların geleceği için atılabilecek büyük olmanın yanı girişimciliğin etki alanını genişletici bir durum olarak görülebilir (Coşkun, 2015). Diğer taraftan, ebeveynlerin %90,79'u girişimcilik ruhunu erken yaşlardan itibaren geliştirmeye başladığı düşüncesine sahip olduğu belirtilmektedir (Christianti, et al., 2015). Dolayısıyla bireylere en erken

yaşlardan itibaren girişimcilik eğitiminin verilmesi oldukça önemli görülmektedir (Kuvan, 2007; Paço ve Palinhas, 2011; Ulucan, 2015). Bu bağlamda okul öncesi dönem çocukların; erken akademik bilgi ve becerileri kazanmasının yanı sıra girişimci, özdenetime sahip, araştırmacı, duygu ve düşüncelerini özgürce ifade edebilen, sahip olduğu yeteneklerini kullanabilen ve başarılı bireyler olarak yetiştirilmesinin temelini oluşturan dönemdir (Uyanık ve Kandır, 2010). Bu dönemde çocuklara kazandırılan becerilerin daha kalıcı ve uzun vadeli olduğu, davranışa dönüştüğü ve sonraki öğrenmeler için ön koşul niteliği taşıdığı vurgulanmaktadır (Yorulmaz, 2017). Çocuklara okul öncesi dönemde sunulacak girişimcilik eğitimi onların kendi özelliklerinin farkına varmasına, girişimcilik karakterinin ve girişimcilik becerilerinin geliştirilmesine önemli katkılar sağlayabilir (Biçer, 2019; Fatoki, 2014). Özellikle erken çocukluk çağlarında formal veya informal yollarla edindirilen girişimcilik özelliklerinin okul öncesi eğitim ile geliştirilmesinin çocuklarda girişimciliğe dair önemli bir farkındalık oluşturacağı ve sahip oldukları girişimcilik becerilerini güçlendirmelerine yardımcı olacağı belirtilmektedir (Kourilsky, 2003). Bununla birlikte erken dönemlerde edinilen riski yönetebilme, başarma ihtiyacı, fırsatları değerlendirme, liderlik yönlü ve gelecek odaklı, kararlılık ve rekabet becerisi gibi becerilerin girişimcilik eğilimi ve yeterliliği üzerinde pozitif etkiye sahip olduğu rapor edilmektedir (Bilge ve Bal, 2012; Ulucan, 2015). Okul öncesi öğrencilerinin bilişsel gelişim alanı, dil gelişim alanı ve sosyal-duygusal gelişim alanlarında desteklenmesi, ileriki dönemde onların bu gelişim alanlarını kapsayan girişimcilik becerilerinin gelişmesine olumlu katkılar sağlayacaktır (MEB, 2006). Ayrıca girişimcilik becerisinin erken yaşlardan itibaren verilmesi sayesinde özgüven, dürüstlük, bağımsızlık, sorumluluk, yaratıcılık, asla pes etmeme / sıkı çalışma, çevreye önem verme, takım çalışması, disiplin ve saygı gibi değerlerde geliştirilebilir (Christianti, et al., 2015). Literatürde okul öncesi bağlamında girişimci öğrenim ile hoşgörülü bir atmosferde çocukların aktif katılımının sağlandığı, farklı düşünme becerileri gelişmesine, anlamlı öğrenmeler gerçekleştirmelerine ve girişimcilik becerilerinin teşvik edilmesine olanak sağlandığı bir öğrenme ortamına vurgu yapıldığı görülmektedir (Axelsson, et al., 2015). Burada üzerinde durulması gereken nokta bu eğitimin nasıl verileceğidir. Okul öncesi dönemde verilecek girişimcilik eğitiminin ise çocuk merkezli, çocukların birebir katılımıyla gerçekleşen aktif etkinlikler ile yaparak yaşayarak verilebileceği belirtilmektedir (Coşkun, 2015). Ayrıca okul öncesi dönemdeki öğrencilere girişimcilik becerilerinin ancak öğrenci merkezli bir yaklaşımla, deneyimsel öğrenme yoluyla kazandırılabileceği öğretmen merkezli yaklaşımın ise girişimcilik becerisini

kazandırmak için uygun olmadığı belirtilmektedir (Marques ve Albuquerque, 2012). Bu dönemde çocukta bazı tutum ve davranışların kazandırılmasını ve geliştirilmesini sağlayan eğitim öğretim faaliyetlerin de girişimcilik eğitimine katkı sağlayabileceği belirtilmektedir (Ferreira, 2011). Bu bağlamda okul öncesi eğitim programında yer alan ve öğrencilerde yeni ilgi alanları oluşturmak, özgüven ve sorumluluk duygusunu geliştirmek, topluma hizmet etme duyarlılığını artırmak gibi amaçlarla kutlanan belirli gün ve haftalar etkinliklerin girişimcilik becerilerinin gelişmesine önemli katkılar sağlayabileceği düşünülmektedir. Özellikle MEB'in belirli gün ve haftalar kutlamaları arasında yer alan fakat eğitimin daha üst kademelerinde kutlanıp okul öncesi eğitim kurumlarında hiç kutlanmayan girişimcilik haftasının (Mart ayının ilk haftası), bu dönem çocuğunun gelişim düzeyi, istek ve ihtiyaçları doğrultusunda farklı etkinliklerle kutlanmasının girişimcilik eğitimi adına önemli bir adım olabileceği belirtilmektedir (Biçer, 2019).

Diğer taraftan girişimcilikle ilgili konuların öğretim programlarında nasıl yer alması gerektiği konusunda ciddi eksiklerin olduğu ifade edilmektedir (Avşar, 2007; Deveci, 2016; Gelen, 2017; Seikkula-Leino, et al., 2012). İtalya, Karadağ İskoçya, İzlanda, Portekiz, Belçika, Litvanya, gibi pek çok ülkede öğrencilere girişimcilikle ilgili becerilerin bu doğrultuda güncellenen öğretim programları ile doğrudan kazandırılmasına okul öncesi dönemde başlandığı bilinmektedir (Avrupa Komisyonu Raporu, 2016). Türkiye'de şu an yürürlükte olan okul öncesi eğitim programı incelendiğinde; öğrencilerin girişimcilik becerileri ile ilgili doğrudan herhangi bir kazanıma rastlanmamaktadır (MEB, 2013). Buna rağmen öğretim programında öğrencilerin öğrenme ortamlarında aktif olmasına, iletişim kurabilmesine, sorumluluk almasına olanak sağlanması yanı sıra açık uçlu etkinliklere yer verilmesi, keşfedici öğrenme ortamlarının hazırlanması ve konuların günlük hayatla ilişkilendirilmesi gibi girişimcilikle dolaylı ilişkisi olan kavramlara vurgu yapıldığı görülmektedir (MEB, 2013). Bu bağlamda halihazırda uygulanmakta olan 2013 okul öncesi eğitim programının doğrudan olmasa da dolaylı olarak öğrencilerde birtakım girişimci özelliklerin geliştirilmesine yardımcı olabileceği söylenebilir. Konu ile ilgili yapılan çalışmalarda MEB 2013 Okul Öncesi programının 21. yüzyıl becerileri kapsamında kazanım göstergelerinin yetersiz olduğu (Tuğluk ve Özkan, 2019), yaratıcılık, yenilik, esneklik, liderlik ve sorumluluk gibi girişimci bireylerin en önemli özelliklerine ilişkin becerilerinin program, kazanım ve göstergeler ve etkinlik kitabında daha az yer aldığı dolayısıyla 21. yüzyıl becerilerinin programda ve etkinlik kitabında dengeli dağılmadığı saptanmıştır (Çetin

ve Çetin, 2021). Bununla birlikte programın okul öncesi öğretmenlerine etkinlik noktasında esnek davranabilme özgürlüğü sağlaması öğrenme öğretme sürecinde okul öncesi öğretmenlerinin önemini artırmaktadır (MEB, 2013; Çetin ve Çetin, 2021). Bu sebeple okul öncesi dönemdeki öğrencilere girişimcilik becerilerinin kazandırılmasında uygulanan öğretim programı kadar bu programı uygulayacak okul öncesi öğretmenleri de oldukça önemli bir yer tutmaktadır (Pan ve Akay, 2015). Bu noktada girişimcilik becerilerinin desteklenmesinde nasıl bir öğretmen sorusu akla gelmektedir.

Girişimci öğretmenin özelliklerini Avrupa Komisyonu Raporu (2016), sorumluluk sahibi, açık fikirli, ilham verici, esnek, zaman zaman kuralların dışına çıkabilen, iyi bir dinleyici, takım ruhuna sahip olan, dış bağlantıları güçlü, öğretmek için istekli ve tutkulu, güvenilir, esnek ve yanı sıra öğrencileriyle birlikte eylem odaklı çalışabilme şeklinde ortaya koymuştur. Öğrencileri girişimciliğe yönlendirecek ve girişimcilik becerilerini geliştirebilecek tüm unsurlar olumlu olsa dahi onların girişimci olarak yetiştirilmesi önemli ölçüde öğretmenlerinin sahip olduğu girişimcilik özelliklerine ve bunları öğrenme ortamlarına yansıtmalarına bağlı olduğu belirtilmektedir (Özbilen ve Oklay, 2017). Bu nokta öğretmenlerin özellikle de okul öncesi öğretmenlerinin özellikle lisans eğitiminde girişimcilik ile ilgili alınacak dersleri önemli hale getirmektedir. Fakat yapılan araştırmalarda öğretmen eğitiminde girişimcilik ile ilgili derslere yeterince yer verilmediği ve eğitim fakülteleri öğrencilerinin farklı fakültelerin öğrencilerine kıyasla girişimci özelliklere sahip olma yönünden istenen düzeyde olmadığı belirtilmektedir (Avşar, 2007; Deveci, 2016; Seikkula-Leino, et al., 2012).

Yukarıda verilen literatürden hareketle; çağın gerisinde kalmamak adına çocuklara girişimcilik eğitiminin okul öncesi dönemde verilmesi gerektiği, şu an yürürlükte olan okul öncesi eğitim programı ile doğrudan olmasa da dolaylı olarak girişimcilik özelliklerine yer verildiği ve bu eğitimin etkili verilmesinde temel unsurlardan olan öğretmenlerin dolayısıyla öğretmen adaylarının girişimcilik özelliklerine sahip olma durumlarına bağlı olarak öğrencilerin de girişimcilik özelliklerinin değişebileceği söylenebilir.

2.9. İlgili Araştırmalar

Bu başlıkta konu ile ilgili ulusal ve uluslararası yapılan çalışmalara yer verilecektir. Aşağıda verilen Tablo 4 ve 5'de bu çalışmanın amacı doğrultusunda girişimcilik ile ilgili yürütülen araştırmalar; yazar (ları), araştırmanın yöntemi, araştırmanın amacı, araştırmanın örneklemi, araştırmanın sonuçları ve araştırmanın önerileri şeklinde özetlenerek sunulmuştur.

Tablo 4

Çalışmanın amacı kapsamında girişimcilik ile ilgili yapılan ulusal çalışmalar

Araştırmacı	Yöntem/Model	Çalışma Amacı	Çalışma Grubu	Çalışma Sonucu	Çalışma Önerileri
Deveci ve Çepni (2014)	Doküman İnceleme	Girişimcilik pedagojisi, öğrenme ortamları, girişimcilik eğitiminde öğretmen, öğrencinin rolünün belirlenmesi	Bilgi yok	Fen bilimleri öğretmen adaylarının girişimci özelliklerinin eğitim ortamı ve yetersiz ders içeriğinden olumsuz etkilendiği belirtilmiştir.	Uygulamalı araştırmaların arttırılması, girişimciliği olumlu anlamda etkileyecek teknikler, yöntemler, modeller ve stratejiler ile hazırlanmış uygun ders içeriklerinin hazırlanması önerilmiştir
Konokman ve Yelken (2014)	Nicel/ Tarama	Okul öncesi öğretmen adaylarının öğrenmeye ilişkin tutumları ve girişimcilik düzeylerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi	170 okul öncesi öğretmen adayı	Okul öncesi öğretmen adaylarının öğrenmeye ilişkin tutumlarının olumlu olduğu ve girişimcilik düzeylerine ilişkin algılarının da yüksek olduğu belirlenmiştir	Lisans öğrenimlerinde proje üretilmesi desteklenmesi ve öğrencilerin yaşam boyu öğrenme bilinci oluşturulması önerilmektedir
Pan ve Akay (2015)	Nicel/ Anket	Öğretmen adaylarının girişimcilik düzeylerinin belirlemesi ve farklı değişkenler açısından incelemesi	Eğitim fakültesine devam eden farklı branşlarda 404 öğretmen adayı	Öğretmen adaylarının yüksek girişimcilik puanına sahip olduğu, anlamlı fark olmasa da okul öncesi öğretmen adaylarının sınıf ve matematik öğretmen adaylarından yüksek, Türkçe, İngilizce ve Fen ve Teknoloji öğretmen adaylarından düşük girişimcilik puanına sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.	Öğretmen adayları için hazırlanan girişimcilikle ilgili hizmet içi kursların artırılması önerilmiştir.
Selanik Ay ve Acar (2016)	Nitel/ Görüşme	Sınıf öğretmenlerinin girişimcilik becerisinin kazandırılmasına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi	Devlet okulunda görev yapan 21 sınıf öğretmeni	Girişimcilik becerisine sahip olmanın öğretmenlik mesleği bakımından farklı fikirler üretmek, risk almak gibi katkıları olduğu belirlenmiştir.	Eğitim fakültelerinde girişimcilik dersleri verilmesi önerilmiştir
Anagün ve Atalay (2017)	Nitel/ Fenomenoloji	Sınıf öğretmeni adaylarının girişimcilik kavramına ilişkin sahip oldukları algıların belirlenmesi	2 erkek, 12 kadın toplam 14 sınıf öğretmeni adayı.	Araştırmada sınıf öğretmeni adaylarının, girişimciliğe ilişkin boyutlardan kendine güven, fırsatları görme ve değerlendirme, duygusal zekâyı yaşamlarında sıklıkla kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır.	Girişimciliğe ilişkin verilecek derslerin kapsamının proje üretme, sosyal gelişime ve yeniliğe açık öğretim uygulamaları içerecek şekilde tasarlanması önerilmektedir.
Aydın ve Öner (2016)	Nicel/ Tarama	Sınıf ve sosyal bilgiler öğretmen adaylarının girişimcilik düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi	232 sınıf ve 203 sosyal bilgiler öğretmen adayı.	Araştırmada kullanılan ölçekteki değerlendirme kriterleri doğrultusunda öğretmen adaylarının girişimcilik düzeylerinin yüksek olduğu belirlenmiştir.	Girişimcilik ile ilgili seçmeli derslerin Eğitim fakülteleri lisans programlarına eklenerek öğretmen adaylarının girişimcilik düzeylerinin artırılması önerilmektedir.

Tablo 4'ün devamı

Mohan Bursalı ve Aksel (2016)	Doküman İnceleme Yöntemi	Üniversitede gençlerin kurdukları toplulukların sosyal girişimcilik yönünde gerçekleştirdikleri faaliyetlerin incelenmesi	Pamukkale Üniversitesi'nde 2015 yılından beri 102 farklı öğrenci topluluğunun yaptığı çalışmalar	Türkiye'de sosyal girişimcilik konusunda gerçekleşen faaliyetlerin sayısının az olduğu ve çok daha fazlasına ihtiyaç duyduğu belirtilmiştir.	Sosyal girişimcilik konulu derslerin üniversite ders havuzuna eklenmesi, gençlerin konu hakkında bilgilendirilmesi ve desteklenmesi gerektiği vurgulanmıştır.
Deveci (2017)	Nitel/ Fenomenografik	Fen bilimleri öğretmenlerinin girişimci özellikler algılarının belirlenmesi	1 ile 5 yıl tecrübeye sahip 24 ortaokul fen bilimleri öğretmeni	Öğretmenlerin girişimcilik kavramına ait düşüncelerinin istenilen düzeyde olmadığı belirtilmiştir.	Öğretmen adaylarına hizmet içi kurslarla girişimciliğin tanıtılması ve eksik oldukları girişimcilik özelliklerini lisans programında harekete geçirecek süreçlere yer verilmesi önerilmektedir
Deveci (2017)	Nitel/ Fenomografik	Fen bilimleri öğretmen adaylarının sahip oldukları girişimci özelliklerin kendi değerlendirmeleri ile ortaya çıkarılması	43 fen bilimleri öğretmen adayı	Adayların büyük çoğunluğunda sorumluluk alma, yenilikçi olma, etkili iletişim kurma özelliklerin bulunduğunu belirlenmiştir	Lisans programlarında Risk alma, belirsizliğe karşı tolerans, liderlik gibi özelliklere yer verilmelidir.
Şenel ve Kocaalan (2018)	Nitel/ Anket	Çocuk gelişimi programı ve okul öncesi öğretmenliği bölümü okuyan öğrencilerin girişimcilik düzeylerinin belirlenmesi	79 çocuk gelişimi programı öğrencisi, 62 okul öncesi öğretmen adayı	Okul öncesi öğretmen adaylarının girişimciliğe yatkın oldukları belirtilmiştir.	Girişimcilik ile ilgili derslerin üniversitelerin ders programlarına zorunlu ders olarak konulması ve ders dışı etkinlikler ile desteklenmesi önerilmektedir.
Çalışkan (2018)	Nicel/ İlişkisel Tarama	Öğretmen adaylarının sosyal girişimcilik özellikleri ve problem çözme becerilerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi	503 öğretmen adayı	Risk alma alt faktöründe, Fen Bilgisi Öğretmenliği Bölümü öğrencilerinin puan ortalamasının Matematik Öğretmenliği Bölümü öğrencilerine kıyasla anlamlı düzeyde yüksek olduğu belirlenmiştir.	Benzer çalışmanın Türkiye'nin diğer bölgelerindeki üniversitelerin eğitim fakültelerinde de yapılarak karşılaştırılması önerilmektedir
Armut ve Kılınç (2018)	Nicel/ Tarama	Öğretmen adayının girişimcilik becerilerinin düzeylerinin; farklı değişkenlerle olan ilişkisinin belirlenmesi	4.sınıf olan 60 sosyal bilgiler öğretmen adayı	Cinsiyet, gelir düzeyi, memleket, anne mesleği gibi faktörlerin girişimcilik becerisi üzerine bir etkisi olmadığı baba mesleğinin ise anlamlı olduğu görülmüştür.	Eğitim fakültesinde seçmeli girişimcilik dersleri verilmesi ve İlkokul 1. Sınıftan itibaren girişimcilik dersleri işlenebileceği belirtilmiştir.
Karademir, Balbağ ve Çemrek (2018)	Nicel/ Tarama Modeli	Öğretmen adaylarının sahip oldukları girişimcilik düzeyleri ile çeşitli değişkenlerin ilişkisinin incelenmesi	Lisans 3 ve 4. sınıfta okuyan 488, fen bilgisi, sosyal bilgiler, sınıf, matematik, zihin engelliler, rehberlik ve psikolojik danışmanlık, öğretmen adayı	Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının girişimcilik düzeylerini aile yanında okuma, anne ve baba eğitim durumu ve aile gelir durumunun etkilediği belirlenmiştir.	Öğretmen adaylarının girişimcilik düzeylerinin arttırılması için lisans programlarına uygulamalı yürütülecek girişimcilik ve benzeri derslerin konulması önerilmektedir

Tablo 4'ün devamı

Yavaşoğlu (2019)	Nicel/ İlişkisel Tarama	Fen bilgisi öğretmen adaylarının girişimci kişilik özellikleri, girişimcilik niyeti ve duygusal zekâ seviyelerini belirlemek aralarındaki ilişkiyi ortaya çıkarmak	1585 fen bilgisi öğretmen adayı	Fen Bilgisi öğretmen adaylarının girişimci kişilik özelliklerinin, girişimcilik niyetlerinin ve sahip oldukları duygusal zekâ düzeylerinin öğrenim gördükleri üniversiteye göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir.	Üniversiteler bünyesinde girişimcilik faaliyetleri açısından önemli yeri olan teknoparklar kurularak öğrencilerin girişimcilik ile ilgili farkındalık düzeylerinin artırılması önerilmektedir.
Ataseven ve Mentiş Taş (2019)	Nitel/ Betimsel Tarama	Ulusal düzeyde eğitim-öğretim alanında girişimcilik konusunda hazırlanan lisansüstü tez çalışmalarını ve ilkokul bağlamında girişimciliğin farklı değişkenler açısından incelemek	Ulusal düzeyde 1988 – 2019 yılları arasında eğitim-öğretim konusunda üniversitelerde girişimcilik ana ekseninde yapılan ve erişime açık olan 33 lisansüstü tez	Araştırmada; girişimcilikle ilgili lisansüstü araştırmaların giderek arttığı, bu araştırmalarda çoğunlukla girişimcilik becerileri ve girişimci kişilik özellikleri üzerine odaklandığı ve okul öncesi ile ilgili sadece bir yüksek lisans tezine ulaşıldığı tespit edilmiştir.	Girişimcilik üzerine yapılan araştırmaların girişimci birey, girişimcilik kişilik ve özellikleri ekseninden araştırma yapılmamış diğer alanlara doğru genişletilmesi önerilmektedir
Kaya (2020)	Karma yöntem/ Eş Zamanlı Karma Desen	Sınıf öğretmeni adaylarının sahip oldukları 21. yüzyıl becerileri ile girişimcilik beceri düzeylerini farlı değişkenler açısından incelemek ve bu becerilere yönelik görüşlerinin belirlemek	275 sınıf öğretmeni adayı	Araştırmada sınıf öğretmen adaylarının sahip oldukları 21. yüzyıl becerileri ile girişimcilik becerileri düzeylerinin hem ölçek bütününde hem de ölçeğin alt boyutlarda orta değerlerin üzerinde olduğunu belirlenmiştir.	Eğitim fakültelerinde, öğretmen adaylarının 21. yüzyıl becerileri ve girişimcilik becerilerinin geliştirilmesine dönük eğitimler düzenlenmesi önerilmektedir.
Biçer (2019)	Nicel/ İlişkisel Tarama Modeli	Okul öncesi öğretmen adaylarının sosyal girişimcilik özellikleri ile problem çözme beceri eğilimlerinin farklı değişkenler bakımından incelenmesi	295 okul öncesi öğretmen adayı	Araştırmada okul öncesi öğretmen adaylarının problem çözme beceri ortalama puanlarının sınıf, cinsiyet, akademik başarı, yaşanılan bölge, ailenin ikamet ettiği bölge ve baba eğitim durumu değişkenlerine göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği belirlenmiştir.	Farklı üniversitelerde okuyan okul öncesi öğretmen adaylarının sosyal girişimcilik ve problem çözme becerileri yeterlilik düzeylerinin araştırılması önerilmektedir.
Tican (2019)	Nicel/ İlişkisel Tarama	Öğretmen adaylarının bireysel girişimcilik algılarının ve eleştirel düşünme eğilimlerine ilişkin görüşlerinin belirlemesi	Okul öncesi öğretmenliği ve sınıf öğretmenliği bölümlerinde okuyan toplam 469 öğretmen adayı	Öğretmen adaylarının bireysel girişimcilik algılarının ve yaratıcı düşünme eğilimlerinin cinsiyet değişkenlerine ve girişimcilik dersi / semineri alıp almadığına bağlı olarak önemli ölçüde değiştiğini ortaya konulmuştur.	Öğretmen adaylarının "Ekonomi ve Girişimcilik" dersini almaları ve girişimcilik ile ilgili sertifika programlarına katılmaları teşvik edilebilir.

Tablo 4'ün devamı

Yıldırım (2020)	Nicel / Tarama	Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının girişimcilik düzeylerinin incelemesi	Dört farklı üniversitede okuyan 454 sosyal bilgiler öğretmeni adayı	Araştırmada katılımcıların cinsiyetlerinin risk alma düzeylerinde; yaşadıkları illerin ve sınıf düzeylerinin yenilikçi olma düzeylerinde; sınıf düzeylerinin kendine güven ve girişimcilik düzeylerinde anlamlı bir farklılık oluşturduğu sonucuna ulaşılmıştır.	Öğretmen adaylarının girişimcilik düzeylerine etkili olabilecek diğer değişkenlerin tespitine yönelik araştırmalar yapılması önerilmektedir.

Tablo 4'te yer alan girişimcilikle ilgili öğretmen ve öğretmen adayları ulusal anlamda yapılmış araştırmalar incelendiğinde; okul öncesi öğretmen ve öğretmen adayları ile yürütülen araştırmaların oldukça sınırlı olduğu görülmektedir. Bu nokta Ataseven ve Mentiş Taş, (2019) tarafından yapılan literatür taramasında da dile getirilmiş, eğitim alanında girişimcilikle ilgili lisansüstü araştırmaların giderek artmasına rağmen okul öncesi ile ilgili tek bir lisansüstü çalışmaya ulaşıldığını belirtilmiştir. Bunun yanında aynı çalışmada okul öncesi eğitim kademesinde girişimcilik konuları ile ilgili farklı çalışmalara ihtiyaç duyulduğunu da rapor edilmiştir. Bu alandaki çalışmalardan biri olan ve Konokman ve Yelken (2014) tarafından okul öncesi öğretmen adaylarının öğrenmeye ilişkin tutumları ile girişimcilik düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi amacıyla yürütülen çalışmada; öğretmen adaylarının öğrenmeye yönelik tutumlarının olumlu, girişimcilik algılarının da yüksek olduğu belirlenmiştir. 170 okul öncesi öğretmen adayı ile yürütülen çalışmada ayrıca öğretmen adaylarının sahip oldukları girişimcilik algıları açısından cinsiyete göre anlamlı farklılaşma olmamasına rağmen öğrenim görülen sınıf düzeyi açısından 4. sınıflar lehine istatistiksel olarak anlamlı farka rastlandığı saptanmıştır. Konu kapsamında Tican, (2019) tarafından 174 okul öncesi ve 295 sınıf öğretmeni adayı ile yürütülen çalışmada öğretmen adaylarının bireysel girişimcilik algıları ve eleştirel düşünme eğilimlerine ilişkin görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışmada İncik ve Uzun (2017) tarafından geliştirilen Kendine Güven, İletişim, Planlama, Kontrol Odağı, Öz-disiplin ve Motivasyon alt boyutlarından oluşan girişimcilik algı ölçeği kullanılmış olup istatistiksel olarak anlamlı olmasa da motivasyon boyutunda okul öncesi öğretmen adaylarının ortalama puanlarının sınıf öğretmenlerinden düşük diğer boyutlarda yüksek olduğu rapor edilmiştir (Tican, 2019). Konu ile ilgili okul öncesi öğretmen adaylarıyla yürütülen diğer bir çalışma Şenel ve Kocaalan (2018) tarafından yürütülmüştür. Çocuk gelişimi ön lisans programı öğrencileri ve okul öncesi öğretmen adayları ile girişimcilik eğilimlerinin ortaya çıkarılması

ve karşılaştırılması amacı ile yapılan çalışmanın örneklemini iki farklı akademik birimde eğitim gören 141 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışmanın verileri literatürden alınan 38 maddelik girişimcilik ölçeği ile toplanmıştır. Çalışma sonucunda araştırmaya katılan iki örneklem grubunun girişimcilik eğilimlerinin yüksek olduğu belirlenirken okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik eğilimlerinin, çocuk gelişimi ön lisans programı öğrencilerinden istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğu saptanmıştır. Bunun yanında her iki örneklem grubunda yer alan öğrenciler arasında cinsiyet, birinci sınıf ile son sınıfta öğrenim görmek ve daha önce herhangi bir iş kolunda çalışmanın öğrencilerin girişim eğilimlerine anlamlı düzeyde bir etkisi olmadığı saptanmıştır (Şenel ve Kocaalan, 2018). Girişimcilik ile ilgili Pan ve Akay (2015) tarafından yapılan başka bir çalışmanın örneklemini farklı branşlardaki öğretmen adayları oluşturmaktadır. Örneklemini Eğitim fakültesine devam eden 404 öğretmen adayının oluşturduğu çalışmada veri toplama aracı olarak Üniversite Öğrencilerine Yönelik Girişimcilik Ölçeği kullanılmıştır. Çalışma sonucunda genel anlamda öğretmen adaylarının yüksek girişimcilik puanına sahip olduğu belirlenmiştir. Çalışmada ayrıca istatistiksel olarak anlamlı fark olmasa da okul öncesi öğretmen adaylarının sınıf ve matematik öğretmen adaylarından daha yüksek, Türkçe, İngilizce ve Fen ve Teknoloji öğretmen adaylarından daha düşük girişimcilik puanına sahip olduğu tespit edilmiştir.

Aşağıda çalışmanın amacı kapsamında girişimcilik ile ilgili yapılan uluslararası çalışmalara yer verilmiştir.

Tablo 5

Çalışmanın amacı kapsamında girişimcilik ile ilgili yapılan uluslararası çalışmalar

Araştırmacı	Yöntem/Model	Çalışma Amacı	Çalışma Grubu	Çalışma Sonucu	Çalışma Önerileri
Baranović ve Stibric (2007)	Nitel/ Fenomenografik	Öğretmenlerin girişimcilik ile ilgili yeterlik anlayışlarının ve girişimciliğin zorunlu eğitimle nasıl bütünleştirilmesi gerektiğine yönelik görüşlerinin incelenmesi.	Sınıf öğretmeni ve branş öğretmenlerin den oluşan 324 öğretmen	Öğretmenlerin çoğunluğunun girişimciliğin öğretiminde ekonomi okuryazarlığına ve öğrencilerin girişimci özelliklerinin geliştirilmesine odaklanılması gerektiği görüşünde olduğu belirlenmiştir.	Girişimcilik eğitiminin zorunlu eğitimde yer alması önerilmektedir
Cheung (2008) .	Nitel/ Anket, Mülakat	Hong Kong lise öğretim programında yer alan girişimcilik faaliyetlerinin öğrenciler üzerindeki etkisinin incelenmesi	5 lise öğretmeni 50 lise öğrencisi	Öğretmenlerin ve öğrencilerin çalışma ve iş hayatında bilgi ve anlayış kazanmaları açısından girişimcilik eğitimini önemli ve oldukça yararlı buldukları belirlenmiştir.	Okullarda girişimcilik eğitimi verme konusunda kapsamlı bir yaklaşım benimsenmelidir.
Adeyemo (2009)	Nitel/ Doküman Analizi	Öğretmenler ve öğrenciler için girişimcilik becerileri edinmeye yönelik temel kavramlar, prosedürlerin belirlenmesi	Bilgi yok	Öğrencilerin gelecekte başarıya ulaşabilmesi için, girişimci bireyler olarak yetiştirilmesi gerektiği bunun istihdam edilebilirliği artıracağı vurgulanmıştır	Öğretmenlerin kendilerini girişimcilik becerisi konusunda geliştirmesi ve öğrencilerinin girişimcilik konusunda yaşadığı eksikliklerden haberdar olması önerilmektedir
Van Dam, Schipper ve Runhaar (2010)	Nitel/ Alan Taraması	Hollanda'da lise düzeyindeki mesleki okullarda görev yapan öğretmenlerin girişimci davranışlarının altında yatan yeterliklerin incelemesi.	Meslek lisesinde görevli 255 öğretmen	Bilgi, kariyer uyumu, yaratıcı düşünme, iletişim ağı ve takım çalışması becerileri gibi değişkenlerin girişimci davranışı tahmin etmeye katkıda bulunduğu belirlenmiştir.	Öğretmen yetiştiren kurumlar, müfredatlarında girişimcilik yetkinliklerinin ve girişimci davranışların geliştirilmesine yer vermesi önerilmektedir
Seikkula-Leino, Ruskovaara, Ikavalko, Mattila ve Rytkola (2010)	Nitel/ Mülakat	Finlandiya'da girişimcilik konusunda öğretmen rolünün tartışılması ve öğretmen görüşlerinin incelenmesi	16. sınıf öğretmeni, 6 lise öğretmeni, 7 mesleki eğitim öğretmeni	Öğretmenlerin girişimcilik eğitiminde amaçlar ile uygulamalar arasında uyumsuzluk olduğu ve girişimci toplumlar geliştirmede konular arasında bağlantı olması gerektiği görüşüne sahip oldukları belirlenmiştir	Öğretmen eğitiminin geliştirilmesi ve girişimcilik eğitiminde amaçlar ile sonuçlar arasındaki bağlantı kurulması gerektiği önerilmektedir.
Brown (2012)	Nitel/ Anket, Mülakat	Güney Afrika'da ortaokullarda girişimciliğin nasıl öğretildiğinin incelenmesi.	Farklı tür ortaokullarda görev yapan 6 girişimcilik öğretmeni	Girişimciliğin okullarda farklı şekillerde öğretildiği, özel okullarda uygulamalar yapılırken devlet okullarında uygulama olmadığı belirlenmiştir.	Girişimcilik eğitimi konusunda ciddi bir açık olduğu ve konuyla ilgili daha fazla araştırma yapılması gerektiği belirtilmektedir.
Lepistö ve Ronkko (2013)	Nitel/ Fenomenogfik	Finlandiya'da öğretmen adaylarının gelecekte mesleki çalışmalarının bir parçası olarak girişimciliği nasıl algıladıklarının incelemesi.	176 sınıf öğretmeni adayı, 81 meslek lisesi öğretmen adayı	Araştırma sonucunda, öğretmen adaylarının %90'ının girişimcilik eğitimi hakkında istekli olduklarını ve bu eğitim için kendi öğretim yöntemlerini geliştirmek istedikleri belirtilmiştir.	Geleceğin öğretmenleri için girişimcilik eğitiminin zorunlu olması ve verilecek girişimcilik eğitiminin pedagojiye dayandırılması gerektiği belirtilmektedir.

Tablo 5'in devamı

Oplatka (2014)	Nitel/ Alan taraması	İsrail'de öğretmenlerin oluşturdukları girişimci etkinlikleri incelemek ve bu etkinliklerin oluşturulmasında kolaylaştırıcı ve engelleyici faktörlerin ortaya çıkarılması	Lise öğretmenleri (N=30)	Öğretmenlerin öğrencilerde yenilikçi davranışların oluşturulması amacıyla farklı okul etkinliklerinin uygulanmasının yanı sıra yeni programlar ve öğretim yöntemleri üzerinde durdukları belirtilmektedir.	Öğretmenlerin öğrencilerdeki yeni fikirleri otaya çıkarabilmek için hangi yöntem ve teknikleri kullanabileceklerine yönelik farklı çalışmalar yürütülmesi önerilmektedir.
Christiant, Cholimah ve Suprayitno (2015)	Nitel/ Gözlem, Mülakat, Doküman analizi	Erken çocukluk için girişimcilik öğrenme modeli geliştirilmesinde erken aşamanın tasarlanması	12 okul öncesi öğretmeni 6 müdür ve 90 ebeveyn	Okul öncesi kurumlarının girişimcilik ruhunu geliştirmeye yönelik net bir öğrenim rehberliğine sahip olmadığı belirlenmiştir.	Küçük çocuklar için verilecek olan girişimcilik öğretiminin başarılı olabilmesi için toplumun ihtiyaçlarına göre tasarlanması gerektiği belirtilmektedir.
Rönkkö ve Lepistö (2015)	Nitel/ Günlükler	Finli öğretmen adaylarının girişimcilik eğitimi hakkındaki sahip oldukları düşüncelerinin belirlenmesi	176 sınıf öğretmeni adayı, 81 meslek lisesi öğretmen adayı	Araştırmada girişimcilik eğitimini temel eğitim düzeyinde verilmesine olumlu bakmayan öğretmenlere rastlanmasına önemli bir bölümünüm girişimcilik eğitimine yönelik anlayışlarının genel anlamda olumlu belirlenmiştir.	Geleceğin öğretmenlerine, öğrencileri için girişimcilik açısından yeni deneyimler sağlayan değişiklikleri benimsemeleri konusunda önerilerde bulunulmaktadır.
Axelsson, Hägglund ve Sandberg (2015).	Nitel/ Anket, Mülakat	Çalışmada, okul öncesi bağlamında girişimci öğrenmenin nasıl karakterize edildiğinin araştırılması	13-30 yıl arası deneyime sahip 5. İsveçli okul öncesi öğretmeni	Girişimci okul öncesi öğretmenlerinin çocukların girişimcilik becerilerini geliştirdiği sonucuna ulaşılmıştır.	Okul ortamında girişimci öğrenciler geliştirilmesi için ulusal kazanımlara yönelik farklı çalışmalara ihtiyaç duyulduğu belirtilmektedir.
Suzanti ve Maesaroh (2017)	Nitel / Özel durum yöntemi	Endonezya'nın Serang eyaletinde öğretmen tasarımlı etkinlikler yoluyla verilen girişimcilik eğitiminin okul öncesi dönemdeki çocuklara nasıl uygulandığı ve sonuçlarının analiz edilmesi	Okul öncesi öğrencileri sayı verilmemiş	Çocuklarla yemek pişirme günü, alışveriş etkinlikleri ve pazar günü etkinlikleri gibi günlük hayat uygulamalarının bile erken çocukluk döneminde girişimci becerilerinin geliştirilmesine katkı sağlayabileceği belirlenmiştir.	Girişimci öğrenme ortamları hazırlanırken okulun mevcut altyapısı belirlenerek öğrenme sürecinin daha optimize edilebileceği ve öğretmenlerin konu ile ilgili kurs ve seminerlere katılması gerektiği önerilmektedir
Leffler (2020)	Nitel/ Anket, mülakat	Girişimcilik eğitiminin perspektifini tartışmak ve bunu öğretmenlerin liderlik becerileriyle ilişkilendirmek.	10 ortaokul, 80 lise öğretmeni	Öğretmenlerin, girişimcilik eğitiminin gerekliliği konusunda şüpheli oldukları ve liderlik becerileri ile girişimcilik becerilerini ilişkilendiremedikleri belirlenmiştir.	Girişimci öğretmenler olarak kabul edilen öğretmenlerin diğer öğretmenlere profesyonel liderlik kavramını yansıtabileceği fırsatlar yaratılması önerilmektedir.

Tablo 5 incelendiğinde okul öncesi öğretmen adayları veya öğretmenleri ile girişimcilik konularında uluslararası düzeyde çok fazla çalışma yürütülmediği görülmektedir. Bu alandaki sınırlı çalışmalardan biri ise okul öncesi öğretmenlerinin girişimci çocuklar yetiştirmede anahtar role sahip olduğu, girişimci öğretmenlerin daha

cüretkar oldukları, farklı tartışmalara olanak sağladığı, sorgulayıcı bir tutuma sahip oldukları, akran öğrenmeyi ön plana çıkardığı ve değişim için daha olumlu bir zihniyete sahip oldukları bunun ise girişimci tutumlarını ve girişimci öğretimi desteklediği belirtilmektedir (Axelsson, et al., 2015). Christiant, et al,. (2015) tarafından yapılan çalışmada erken çocukluk için girişimcilik öğrenme modeli geliştirilmesinde erken aşamanın tasarlanması amaçlanmıştır. Örneklemini 12 okul öncesi öğretmeni 6 müdür ve 90 ebeveyn oluşturduğu çalışmada veri toplam aracı olarak gözlem, mülakat, doküman analizi kullanılmıştır. Çalışma sonucunda okul öncesi kurumların girişimcilik ruhunu geliştirmeye yönelik net bir öğrenim rehberliğine sahip olmadığı belirlenmiştir. Ayrıca çalışmada araştırmaya katılan öğretmen müdür ve ebeveynlerin %90,79'unun girişimcilik ruhunun erken yaşlardan itibaren gelişmeye başladığını kabul ederken, %9,21'inin bu fikre katılmadığı; girişimciliğin küçük yaşlardan itibaren geliştirilebilen becerilerin ise özgüven, bağımsızlık, sorumluluk, yaratıcı olma, pes etmeme, takım çalışması ve disiplinli olma şeklinde sıralandığı saptanmıştır.

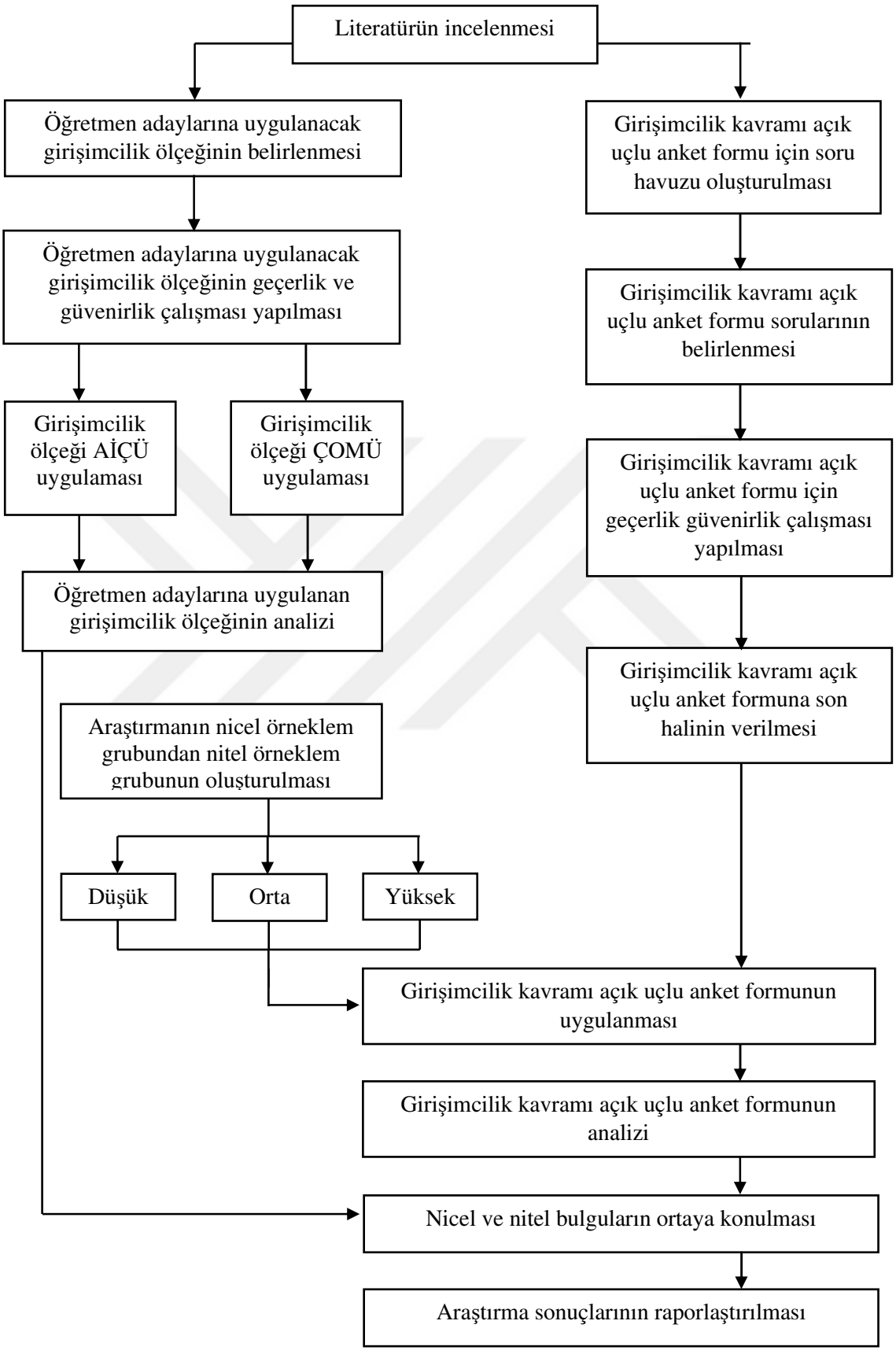
Suzanti ve Maesaroh (2017) tarafından Endonezya'nın Serang eyaletinde öğretmen tasarımlı girişimcilik etkinliklerin okul öncesi dönemdeki çocuklara nasıl uygulandığı ve sonuçlarının analiz edilmesi amacıyla nitel bir çalışma yürütülmüştür. Araştırmacılar tarafından çalışmanın temelinin erken çocukluk için girişimcilik öğreniminde, çocukları girişimciliğin tanımı, yararları ve yolları hakkında bilgilendirerek bilişsel formasyon oluşturma çabası değil, aynı zamanda kullanılan müfredattaki temalar aracılığıyla da entegre edilebilmesi olduğu vurgulanmıştır. Verileri mülakat, gözlem ve dokümantasyon teknikleri ile toplandığı çalışmada kurumun okul öncesi öğretmenlerinin geliştirdiği girişimci temelli etkinliklerin başlangıç programı ve asıl program olmak üzere iki bölümden oluştuğu rapor edilmiştir. Çalışma sonucunda okul öncesi öğretmenleri tarafından geliştirilen girişimcilik temelli planlanan yemek pişirme, banka ziyareti, çiftlik ziyareti ve pazar günü etkinliklerinin erken çocukluk döneminde çocukların hayal gücü, bağımsızlık, cesaret, iletişim, fırsatları görme gibi girişimcilik becerilerinin gelişmesine katkı sağladığı vurgulanmıştır.

Bu başlık altında tezin amacı kapsamında ilgili literatüre yer verilmiş konu ile ilgili ulusal ve uluslararası düzeyde yapılmış çalışmalar tablolar halinde sunulmuştur. Konu ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde okul öncesi öğretmen adayları veya öğretmenleri ile girişimcilik konularında yürütülen çalışmaların oldukça sınırlı olduğu belirlenmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
ARAŞTIRMA YÖNTEMİ/MATERYAL VE YÖNTEM

Bu bölümde araştırma problemine bağlı olarak tercih edilen araştırma modeli, araştırmanın evreni ve örneklemi, veri toplama araçları ve verilerin analizine ilişkin bilgiler sunulmuştur. Araştırmanın tasarlanması ve yürütülmesinde takip edilen aşamalara ilişkin akış şeması Şekil 2 de verilmiştir.

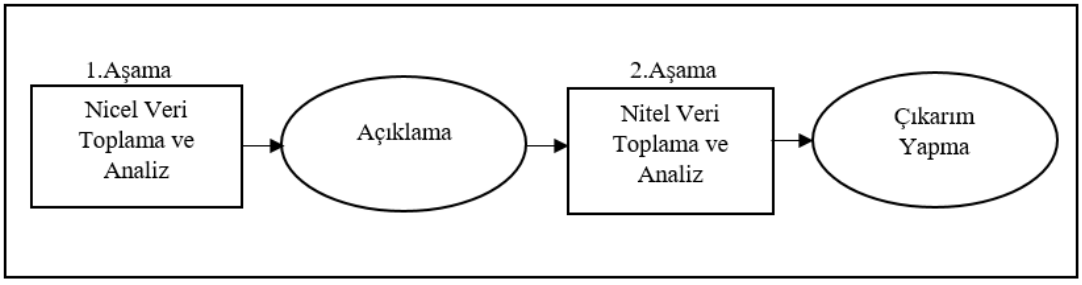
Bu süreçte akış şemasından da görüldüğü üzere öncelikle konu ile ilgili literatür incelemesi yapılmış çalışmada kullanılacak model ve desen belirlenmiştir. Bir sonraki basamakta çalışmada kullanılacak veri toplama araçları belirlenmeye çalışılmıştır. Yapılan incelemeler ışığında araştırmada nicel veri toplama aracı olarak kullanılacak girişimcilik ölçeğinin literatürden alınmasına karar verilmiştir. Araştırmada nitel veri toplama aracı olarak kullanılan girişimcilik kavramı açık uçlu anket formu ise araştırmacılar tarafından uzman görüşleri alınarak geliştirilmiştir. Araştırmanın deseni kapsamında öncelikle nicel veri toplama aracı her iki örneklem grubuna uygulanmış ve analiz edilmiştir. Araştırmada kullanılacak nitel veri toplama aracının uygulanacağı örneklem grupları ise nicel verilerden ortaya çıkan analiz sonuçlarına göre belirlenmiştir. Bu kapsamda her iki örneklem grubunda girişimcilik ölçeğinden alınan puanlar dikkate alınarak yüksek, orta ve düşük düzeyde bulunan 10 olmak üzere toplam 60 öğretmen adayı belirlenmiş açık uçlu girişimcilik anket formu bu adaylara uygulanmıştır. Elde edilen nitel veriler analiz edilerek bulgular ortaya konulmuş, nicel verilerden elde edilen bulgularla birlikte yorumlanarak sonuçlar raporlandırılmıştır.

Şekil 2. Araştırmada izlenen adımlara ilişkin akış şeması

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırmada karma yöntem araştırması kullanılmıştır. Eğitim araştırmalarında karma yöntem yaklaşımı önemli bir yere sahiptir (Tashakkori ve Teddlie, 2003). Karma yöntem bir fikri doğrulama veya destekleme kaygısı içermez. Bu yöntemin amacı kişilerin olay, olgu ve durumlarla ilgili algılarını, bakış açısını genişletmektir (Baki ve Gökçek, 2012). Bu araştırmada da öğretmen adaylarının girişimcilik konularındaki sahip oldukları bakış açılarını daha geniş bir çerçeve kapsamında elde etmek amaçlandığından nitel ve nicel yaklaşımların bir arada kullanımına imkân sağlayan karma araştırma yönteminin kullanılması tercih edilmiştir. Karma yöntem; araştırmacının araştırma problemlerini anlamak için araştırma kapsamında nitel verileri (açık uçlu) ve nicel verileri (kapalı uçlu) topladığı, bu iki veri tipini birbiri ile bütünleştirdiği ve farklı veri tiplerini birleştirmenin avantajlarını kullanarak sonuçlara ulaştığı bir araştırma yaklaşımıdır (Creswell, 2019). Karma yaklaşım kapsamında nicel ve nitel yaklaşımlarının birlikte kullanılmasının her iki yaklaşımı tek başına kullanmaya oranla araştırma problemlerinin daha iyi anlaşılmasına olanak sağladığı belirtilmektedir (Creswell, 2019). Bu araştırmada karma desen tasarımlarından açıklayıcı ardışık desen kullanılmıştır. Araştırmalarda açıklayıcı ardışık desenin kullanılmasının amacı; araştırmaya nicel aşama ile başlayıp daha sonra nicel sonuçları açıklamak için nitel çalışmanın yürütülmesidir. Bu desen gücünü birbiri üzerine inşa edilen kolaylıkla anlaşılabilir ve birbirinden ayırt edilebilen nicel ve nitel aşamadan almaktadır. Elde edilen verilerin bütünleştirilmesi ise genelde veri analizi aşamasında yapılmaktadır. Bu karma yöntem tasarımı, araştırılan konu hakkında geniş bir bakış açısı edinmek ve bir çalışma içerisinde farklı gruplar veya seviyelerle araştırma yapmak istendiğinde sıklıkla kullanılmaktadır (Creswell, 2019). Açıklayıcı ardışık deseni temsil eden bir diyagram Şekil 3'de görülmektedir.

Şekil 3. Açıklayıcı ardışık desen

Bu çalışmada okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik kavramı hakkındaki düşünceleri ve sahip oldukları girişimcilik özellikleri inceleneceğinden karma desen tasarımlarından açıklayıcı ardışık desen olarak tasarlanmasına ve Şekil 2'de verilen diyagramın esas alınmasına karar verilmiştir (Creswell, 2019).

3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Bu çalışmanın evrenini AİÇÜ ve ÇOMÜ okul öncesi öğretmenliği bölümlerinin 2. ve 3. sınıflarında öğrenim gören tüm okul öncesi öğretmen adayları oluşturmaktadır. Araştırmaya üniversiteye alışma sürecindeki 1. sınıflar ile KPSS sınavı ve atanma kaygısı taşıdığı düşünülen 4. sınıflar dâhil edilmemiştir. Araştırmanın nicel bölümünün çalışma grubunu AİÇÜ ve ÇOMÜ'de 2 ve 3. sınıfa devam eden toplam 284 okul öncesi öğretmen adayı oluşturmaktadır. Nitel bölümünün çalışma grubunu toplam 60 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Çalışmanın yapılabilmesi için iki üniversiteden alınan gerekli izin belgeleri Ek 1' de verilmiştir.

Literatürde açıklayıcı ardışık desenin kullanıldığı araştırmalarda tercihen nicel bölümde seçkisiz örnekleme, nitel bölümde amaçlı örnekleme kullanılabileceği belirtilmektedir (Creswell, 2019). Ayrıca açıklayıcı ardışık desenin kullanıldığı çalışmalarında nicel bölümden elde edilen sonuçları açıklamak için nitel bölümden elde edilen sonuçlar kullanılacaksa, nitel bölümün örnekleminin nicel kısım örneklemi içerisinden seçilmesi gerektiği bildirilmektedir (Creswell, 2019).

Bu araştırma pandemi koşullarında gerçekleştirildiğinden nicel bölüm örneklemi için seçkisiz örnekleme yöntemi kullanılamamış bunun yerine kolay ulaşılabilir durum örneklemesi tercih edilmiştir. Kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemi sıklıkla araştırmacıların diğer örnekleme yöntemlerini kullanma imkânı bulamadığı durumlarda ve araştırmacılara pratiklik ve hız sağlama amacıyla tercih edilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu araştırmada da veriler oluşturulan link aracılığı ile internet üzerinden toplanmaya çalışılmış sadece ilgili anketleri doldurup dönüş yapan öğretmen adaylarından elde edilen veriler çalışmaya dâhil edilmiştir. Bu doğrultuda her iki üniversitenin okul öncesi öğretmenliği 2. ve 3. sınıflarında okuyan tüm öğretmen adaylarına Öğretmen Adaylarına Yönelik Girişimcilik Ölçeği ve Girişimcilik Kavramı Açık Uçlu Anketi link ile gönderilmiş,

AİÇÜ'den dönüş yapan 124 ve ÇOMÜ'den dönüş yapan 160 öğretmen adayı çalışmanın nicel bölümünün örneklemini olmuştur. Literatürde açıklayıcı ardışık desenin kullanıldığı çalışmalarda nitel bölümde kullanılacak muhtemel örneklemin belirlenmesine nicel bölümdeki sorulardan elde edilen verilerin kılavuzluk yapabileceği belirtilmektedir (Creswell, 2019). Dolayısıyla çalışmanın nitel bölümünün örneklemi, nitel araştırmada örnekleme yöntemlerinden tabakalı amaçlı örnekleme yöntemi ile seçilmiştir. Tabakalı amaçlı örneklem; tabakalara ayrılmış örneklem içinden amaçlı olarak seçilen yeni örneklem grubu olarak ifade edilebilir (Baltacı, 2018; Büyüköztürk, vd., 2018). Burada amaç belirli alt grupları belirleyerek yapılacak analiz ve karşılaştırmaları kolaylaştırmak ve alt gruplardan kaynaklı ana değişiklikleri net bir şekilde görebilmektir (Baltacı, 2018; Bernard, 2011). Bu kapsamda çalışmanın nitel verileri, araştırmaya katılan her iki örneklem grubundan 30 olmak üzere toplam 60 okul öncesi öğretmen adayından toplanmıştır. Nitel bölümünün örnekleminin belirlenmesinde öncelikle nicel verilerin toplandığı her iki örneklem grubunda yer alan okul öncesi öğretmen adaylarının puanları hesaplanarak yüksek-orta-düşük düzeylere ayrılmıştır. Sonrasında AİÇÜ ve ÇOMÜ'den belirlenen bu düzeylerin her birinden 10 öğretmen adayı olmak üzere toplam 60 okul öncesi öğretmen adayı tespit edilerek çalışmanın nitel bölümünün örneklemi oluşturulmuştur. Nitel araştırmalarda çalışma grubunun geniş tutulması sayesinde veri doygunluğu sağlanarak verilen cevaplardan farklı görüşler elde etmek mümkün olabilmektedir (Guba ve Lincoln, 1982). Bu yüzden öğretmen adaylarının girişimcilik kavramına ilişkin sahip oldukları farklı düşüncelerini belirleyebilmek için bu çalışmada nitel örneklem grubunun geniş tutulması tercih edilmiştir.

Çalışmada AİÇÜ'den 124 ve ÇOMÜ'den 160 okul öncesi öğretmen adayının araştırma kapsamında tespit edilen demografik özellikleri de incelenmiştir. Bu kapsamda AİÇÜ ve ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının cinsiyet dağılımı Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6

AİÇÜ ve ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının cinsiyet dağılımı

Cinsiyet	AİÇÜ		ÇOMÜ	
	N	%	N	%
Kadın	86	69,4	138	86,3
Erkek	38	30,6	22	13,7
Toplam	124	100	160	100

Tablo 6'dan görüldüğü üzere araştırmaya AİÇÜ'den katılan 124 okul öncesi öğretmen adaylarının %69,4'ü kadın, %30,6'sı erkek iken ÇOMÜ'den araştırmaya katılan 160 okul öncesi öğretmen adayının %86,3'ü kadın %13,7'si erkektir. AİÇÜ ve ÇOMÜ'den araştırmaya katılan okul öncesi öğretmen adaylarının sınıf düzeyleri Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7

AİÇÜ ve ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının sınıf düzeyleri

Sınıf düzeyi	AİÇÜ		ÇOMÜ	
	N	%	N	%
2.Sınıf	41	33,1	64	40
3.Sınıf	83	66,9	96	60
Toplam	124	100	160	100

Tablo 7 incelendiğinde araştırmaya AİÇÜ'den katılan okul öncesi öğretmen adaylarının %33,1'i ikinci sınıf, %66,9'u üçüncü sınıf öğrencisi iken ÇOMÜ'den araştırmaya katılan öğretmen adaylarının %40'ı ikinci sınıf, %60'ı üçüncü sınıf öğrencisi olduğu görülmektedir. AİÇÜ ve ÇOMÜ'den araştırmaya katılan okul öncesi öğretmen adaylarının ağırlıklı genel not ortalaması (AGNO) durumlarının dağılımı Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8

AİÇÜ ve ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının AGNO durumları

AGNO	AİÇÜ		ÇOMÜ	
	N	%	N	%
1.00-2.00	1	0.8	1	0,6
2.00-2.50	15	12.1	9	5.6
2.50-3.00	50	40.2	25	15.6
3.00-3.50	47	38	95	59.3
3.50-4.00	11	8.9	30	18.8
Toplam	124	100	160	100

Tablo 8'den görüldüğü üzere araştırmaya AİÇÜ'den katılan okul öncesi öğretmen adaylarının %40,2'sinin ağırlıklı not ortalaması 2.50-3.00 arasında iken ÇOMÜ'den araştırmaya katılan öğretmen adaylarının %59,3'ünün ağırlıklı not ortalamasının 3.00-3.50 arasında gerçekleştiği görülmektedir. AİÇÜ ve ÇOMÜ'den araştırmaya katılan okul öncesi öğretmen adaylarının ailelerinin gelir dağılımı Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9

AİÇÜ ve ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının aile gelirleri

Aile aylık geliri	AİÇÜ		ÇOMÜ	
	N	%	N	%
5000 TL ve altı	87	70.2	93	58.1
5000TL-10000 TL arası	25	20.2	56	35
10000 TL ve üstü	12	9.6	11	6.9
Toplam	124	100	160	100

Tablo 9'dan AİÇÜ okul öncesi öğretmen adaylarının %70,2'sinin ailesinin aylık gelirinin 5000 TL ve altında olduğu bu oranın ÇOMÜ'den araştırmaya katılan öğretmen adaylarında %58,1 olduğu anlaşılmaktadır. AİÇÜ ve ÇOMÜ'den araştırmaya katılan okul öncesi öğretmen adaylarının kardeş sayılarının dağılımı Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10

AİÇÜ ve ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının kardeş sayıları

Kardeş sayıları	AİÇÜ		ÇOMÜ	
	N	%	N	%
1	6	4.8	16	10
2	8	6.5	66	41.3
3	10	8.1	41	25.6
4	21	16.9	19	11.8
5+	79	63.7	18	11.3
Toplam	124	100	160	100

Tablo 10'da görüldüğü üzere AİÇÜ okul öncesi öğretmen adaylarının %63,7'sinin kardeş sayısının beş ve üzeri olduğu bu oranın ÇOMÜ'den araştırmaya katılan öğretmen adaylarında %11,3 olduğu görülmektedir. ÇOMÜ'den araştırmaya katılan öğretmen adaylarının %41,3'nün ise 2 kardeş olduğu görülmektedir. AİÇÜ ve ÇOMÜ'den araştırmaya katılan okul öncesi öğretmen adaylarının yaşadıkları yerlerin dağılımı Tablo 11'de verilmiştir.

Tablo 11

AİÇÜ ve ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının yaşadıkları yerler

Yaşanılan yerler	AİÇÜ		ÇOMÜ	
	N	%	N	%
Kent	60	48.4	108	67.5
Kent -Kırsal	25	20.2	26	16.25
Kırsal	39	31.4	26	16.25
Toplam	124	100	160	100

Tablo 11 incelendiğinde AİÇÜ'den araştırmaya katılan okul öncesi öğretmen adaylarının %48,4'ünün şehir merkezinde yaşadığı, bu oranın, ÇOMÜ'den araştırmaya katılan öğretmen adaylarında %67,5 olduğu görülmektedir. AİÇÜ ve ÇOMÜ'den araştırmaya katılan okul öncesi öğretmen adaylarının annelerinin meslek dağılımı Tablo 12'de verilmiştir.

Tablo 12

AİÇÜ ve ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının annelerinin meslekleri

Anne meslekleri	AİÇÜ		ÇOMÜ	
	N	%	N	%
Ev hanımı	109	87.9	109	68.1
Emekli	1	0.8	16	10
Özel	1	0.8	15	9.4
Kamu	3	2.4	7	4.3
Serbest meslek	4	3.2	5	3.2
Diğer	5	4	5	3.2
Tarım	1	0.8	3	1.8
Toplam	124	100	160	100

Tablo 12 incelendiğinde AİÇÜ'den araştırmaya katılan okul öncesi öğretmen adaylarının %87,9'unun annesinin çalışmadığı, bu oranın ÇOMÜ öğretmen adayları arasında %68,1 olduğu görülmektedir. ÇOMÜ'den araştırmaya katılan öğretmen adaylarının annelerinin %4,3'ünün kamuda, %9,4'ünün ise özel sektörde çalıştığı görülmektedir. AİÇÜ ve ÇOMÜ'den araştırmaya katılan okul öncesi öğretmen adaylarının babalarının meslekleri Tablo 13'de verilmiştir.

Tablo 13

AİÇÜ ve ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının babalarının meslekleri

Baba meslekleri	AİÇÜ		ÇOMÜ	
	N	%	N	%
Serbest Meslek	41	33.1	35	21.9
Emekli	27	21.7	49	30.6
Diğer	20	16.1	18	11.2
Kamu	19	15.3	18	11.2
Özel	5	4	26	16.2
Tarım	12	9.7	14	8.8
Toplam	124	100	160	100

Tablo 13 incelendiğinde AİÇÜ'den araştırmaya katılan okul öncesi öğretmen adaylarının %33,1'inin babasının serbest meslek sahibi olduğu bu oranın ÇOMÜ öğretmen adayları arasında %21,9 olduğu görülmektedir. Bunun yanında ÇOMÜ'den araştırmaya

katılan öğretmen adaylarının babalarının %30,6'ünün emekli olduğu AİÇÜ okul öncesi öğretmen adaylarında bu oranın %21,7 olduğu anlaşılmaktadır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada hem nicel hem de nitel veri toplama araçları kullanılmıştır.

3.3.1. Çalışmada Kullanılan Nicel Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada okul öncesi öğretmen adaylarının sahip oldukları girişimcilik özelliklerinin belirlenmesi için Deveci ve Çepni (2015) tarafından geliştirilen Öğretmen Adaylarına Yönelik Girişimcilik Ölçeği'nden yararlanılmıştır. Çalışma kapsamda ölçeğin kullanılabilmesi ve çalışmanın yürütülebilmesi için gerekli izinler alınmıştır (Ek 1, Ek 2, Ek 3, Ek 4, Ek 5 ve Ek 6, Ek 7). Çalışmada kullanılan ölçek yenilikçi olma, risk alma, kendine güven, fırsatları görme ve duygusal zekâ olmak üzere beş boyutlu, 38 maddeden oluşan, 5'li likert tipindedir. Ölçeğin güvenirliğinin Cronbach Alpha ve Test Tekrar Test güvenirliği ile sağlandığı bildirilmekte olup, analizler sonucunda; Test Tekrar Test güvenirliği için en düşük korelasyon katsayısının 0,66 ve en düşük Cronbach Alpha güvenirlik katsayısının ise 0,77 olduğu belirtilerek, geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu vurgulanmıştır (Deveci ve Çepni, 2015). Ölçekte puanlama yaparken olumsuz olan M3, M11, M20, M27 ve M37 numaralı maddeler ters kodlanmıştır. Çalışmada kullanılan "Öğretmen Adayları Girişimcilik Ölçeği" Ek 8'de verilmiştir. Ölçeğin alt boyutlarını oluşturan girişimcilik özelliklerinden Risk alma, yenilikçi olma, kendine güven, fırsatları görme ve duygusal zekâ özellikleri tezin kuramsal çerçeve bölümünde ayrıntılı verilmiştir. Bu araştırma kapsamında ise ölçeğin Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı yeniden hesaplanarak 0,91 olarak bulunmuştur.

3.3.2. Çalışmada Kullanılan Nitel Veri Toplama Aracı

Çalışmanın nitel verileri "Girişimcilik Kavramı Açık Uçlu Anketi" ile toplanmıştır. Anket iki bölümden oluşmaktadır. Araştırmacılar tarafından geliştirilen ankettin ilk bölümünde okul öncesi öğretmen adaylarının demografik özelliklerinin belirlenebilmesi için her biri seçenekli 8 soru bulunmaktadır. Anketin ikinci bölümünde yer alan sorular ise açık uçlu olarak hazırlanmıştır. Açık uçlu soruların 5'i girişimcilik kavramı, girişimci okul öncesi

öğretmenin özellikleri ve girişimcilik kavramının okul öncesi programına yansıması ile ilgilidir. Anketin açık uçlu diğer 5 sorusu ise çalışmada nicel verileri toplamak amacıyla kullanılan beş boyutlu öğretmen adaylarına yönelik girişimcilik ölçeğinin (fırsatları görme, duygusal zekâ, kendine güven, risk alma, yenilikçi olma) alt boyutları hakkında öğretmen adaylarının kendilerini nasıl değerlendirdikleri ile ilgilidir. Ankette yer alan açık uçlu sorular oluşturulurken öncelikle ilgili literatür taranmış (Anagün ve Atalay, 2017; Axelsson, et al., 2015; Deveci ve Çepni, 2017; Özata Yücel ve Kanyılmaz, 2018; Yurtseven ve Ergün, 2018), bu çalışma kapsamında kullanılabilecek taslak sorular belirlenmiştir. Sonrasında oluşturulan sorular ve sorulara ait yönerge kısmı ilgili okul öncesi alan uzmanına incelettirilmiş aynı anlama gelebilecek sorular çıkarılmıştır. Belirlenen sorular iki okul öncesi öğretmeni ve bir dil uzmanına da incelettirilmiş, uzun cümleler iki cümleye bölünmüş, noktalama işaretleri yeniden düzenlenmiş, bazı ifadeler daha anlaşılır hale getirilmiş, aynı anlama gelen ifadeler çıkarılmış ve yönerge kısmı yeniden gözden geçirilerek anket formuna son hali verilmiştir. Çalışmada kullanılan "Girişimcilik Kavramı Açık Uçlu Anketi" Ek 9'da verilmiştir.

3.4. Verilerin Analizi

Bu araştırmada nicel veri toplama aracı olarak kullanılan Öğretmen Adaylarına Yönelik Girişimcilik Ölçeği'nden elde edilen veriler istatistik programı kullanılarak analiz edilmiştir. Nicel araştırmalarda kullanılacak analiz yönteminin saptanabilmesi için ilk olarak verilerin dağılımının incelenmesi gerekmektedir. Parametrik analiz yöntemlerinin kullanılması verilerin normal dağılım göstermesi ile mümkündür (Çepni, 2018; Sim ve Wright, 2002). Bu yüzden öncelikle çalışmadan elde edilen nicel verilerinin normal dağılım gösterip göstermediğinin belirlenmeye çalışılmış, veriler betimsel olarak analiz edilmiştir.

Çalışmanın amacı kapsamında AİÇÜ ve ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının sahip oldukları girişimcilik özelliklerinin belirlenmesinde gruplar arasındaki dağılım normal olduğundan veriler parametrik testlerden t testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve Tukey testi kullanılarak analiz edilmiştir.

Araştırmada kapsamında kullanılan nitel veri toplama aracı olan Girişimcilik Kavramı Açık Uçlu Anketi sorularının analizinde içerik analizinden yararlanılmıştır. Literatürde bireylerin herhangi bir konu hakkında sahip olduğu düşünceleri ortaya çıkarmak

için açık uçlu anketlerin kullanıldığı araştırmalardan elde edilen verilerin içerik analizi kullanılarak analiz edildiği çalışmalara sıklıkla rastlanmaktadır (Akpınar ve Genç, 2017; Altun ve Erden, 2016; Er Nas ve Şenel Çoruhlu, 2017; Kula Ünver, 2016; Paydar ve Doğan, 2019).

İçerik analizi verilerin içindeki saklı bilgilerin ortaya çıkarmaya çalışıldığı bir analiz şeklidir (Çepni, 2018; Yıldırım ve Şimşek, 2018). Burada amaç elde edilen verilerin okuyucunun anlayacağı şekilde yorumlanmasıdır. Kodlama sürecinde elde edilen verileri bölümlere ayırmak incelemek, karşılaştırmak, kavramlaştırmak ve bunları birbiri ile ilişkilendirmeyi gerektirir. İçerik analizinde elde edilen temalar geneldir ve araştırma probleminin boyutlarını göstermesi açısından önemlidir (Merriam ve Grenier, 2019).

İçerik analizinde veriler dört ayrı aşamada analiz edilmektedir. Bunlar; (1) verilerin kodlanması, (2) temaların bulunması, (3) kodların ve temaların düzenlenmesi, (4) bulguların tanımlanması ve yorumlanması, olarak ifade edilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu çalışmada öncelikle öğretmen adayları öğrenim gördükleri üniversiteleri dikkate alınarak numaralandırılmış sonrasında açık uçlu sorulardan elde edilen veriler, belirli kurallara dayalı kodlamalarla, küçük temalara ayrılmış ve bu temaların frekans yüzdeleri ayrı ayrı hesaplanarak tablolarla okuyucuya sunulmuştur. Temalar oluşturulurken bir kişinin cevabı birden fazla temaya dahil edilmiştir. Öğretmen adaylarının nitel veri toplama aracının birinci, ikinci ve dördüncü sorularından ilişkin kodlarından temaların oluşturulmasında (Apaydın ve Kandemir, 2018; Başar, 2019; Dirik, 2015; Eroğlu ve Dündar, 2018; Orkun ve Bayırlı, 2019; Özgül, 2021; Tutar ve Altınkaynak, 2013, Türkyılmaz, 2016) ilgili literatürden yararlanılmıştır.

Araştırmada yer alan açık uçlu soruların analizi bir alan uzmanı ve araştırmacı ile birlikte yapılmıştır. Analizde verilerin kodlanması aşamasında araştırmacılar, açık uçlu sorulara verilen cevapları ayrı ayrı incelemiş, anlamlı bölümlere ayrılarak kodlamışlardır. Oluşturulan kodlar bir araya getirilerek ortak yönler bulunmuş, ortaya çıkan kodlar, temalara göre düzenlenmiş ve son aşamada da tablolar halinde sunulmuştur.

3.5. Geçerlik ve Güvenirlik

Bilimsel bir araştırmada geçerlik ve güvenirlik araştırmanın en önemli ölçütleri olarak kabul edilir (Büyüköztürk, vd., 2018; Çepni, 2018; Yıldırım ve Şimşek, 2018).

Bu çalışmadan elde edilen nicel verilerin geçerlilik ve güvenirliğin sağlanması adına literatürden alınan Öğretmen Adaylarına Yönelik Girişimcilik Ölçeği soru maddeleri uygulama öncesi bir eksikliği sebebiyet vermeme adına yeniden kontrol edilmiştir. Kullanılacak ölçeğin yönergesine elde edilen sonuçların bir yüksek lisans çalışmasının nicel verilerini oluşturacağı ve isimlerin kesinlikle gizli tutulacağı yönündeki ifadeler eklenmiştir. Araştırma online olarak yürütüldüğünden güvenirliliğini artırmak adına veri toplama sürecinde öğretmen adaylarına çalışmanın amacı ve anketler mümkün olduğunca açıklanmaya çalışılmıştır. Bu kapsamda ayrıca çalışmadan elde edilen nicel veriler araştırmacı tarafından birkaç kez kontrol edilmiştir. Nicel verilerin analizindeki puanlama işlemi ise bir alan uzmanı ile birlikte yapılmış, elde edilen veriler araştırmacılar tarafından tek tek gözden geçirilmiştir. Nicel verilerin istatistiksel analizleri ise lisans ve yüksek lisans düzeyinde istatistik dersi veren başka bir alan uzmanı ile birlikte yapılmıştır.

Nitel çalışmalarda son dönemlerde geçerlik ve güvenirlik kavramlarına karşılık gelen inandırıcılık ve tutarlılık ifadelerinin kullanılması tercih edilmektedir (Yıldırım ve Yenipınar, 2019). Nitel araştırmalarda temel geçerlik ölçütlerinden olan inandırıcılık, elde edilen verilerin ne anlama geldiğinin araştırmacı tarafından doğru bir şekilde yorumlandığına yönelik güven oluşturmak amacıyla araştırmacının bilinçli bir şekilde ortaya koyduğu gayrete işaret etmektedir (Whittemore, et al., 2001). Bu çalışmada; nitel ve nicel veri toplama araçlarının birlikte kullanılması, elde edilen verilerin analizinde uzman görüşüne başvurulması, verilerin ayrıntılı, kapsayıcı temalar oluşturularak sunulması, örneklemin oluşturulmasında çeşitlilik sağlanması ve örneklemin kabul edilebilir büyüklükte olması bu çalışmanın nitel boyutunun inandırıcılığı desteklemektedir (Graneheim ve Lundman, 2004; Yaşar, 2018).

Araştırmada kullanılan açık uçlu soruların belirlenmesi, araştırmanın yönteminin ve yöntem kapsamında kullanılan desenin ortaya konulması, veri toplama ve analiz süreçlerinin ayrıntılı bir biçimde yani bir başka araştırmacıların değerlendirmesine imkân verecek şekilde

açıklanması ise çalışmanın tutarlılığı desteklemektedir. Bunlara ek olarak örneklem hakkında ayrıntılı bilgi verilmesinin de inandırıcılığı ve tutarlılığı artırdığı bilinmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

Genel kural olarak farklı kodlayıcılar tarafından kodlanan verilerin tutarlık oranı nitel verilerde oldukça önem taşımaktadır. Bu tutarlık oranı aynı zamanda nitel bir araştırmanın güvenirliğini de belirlemektedir (Fidan ve Öztürk, 2015). Bu çalışmadan elde edilen nitel verilerden araştırmacı ve alan uzmanı tarafından oluşturulan veri kodları eşleştirilerek uyuşma-uyuşmama durumları arasındaki oranlarlar da hesaplanmıştır. Bu oranın hesaplanmasında Miles ve Huberman (1994) tarafından geliştirilen formül kullanılmıştır. Miles ve Huberman modelinde kodlayıcılar arasındaki görüş birliği olarak kavramsallaştırılan ve içsel güvenirlik olarak adlandırılan bu benzerlik oranı: $\Delta = C \div (C + \partial) \times 100$ formülü kullanılarak hesaplanmaktadır. Bu formülde; C: üzerinde görüş birliğine varılan konu/terim sayısını, Δ: Güvenirlik katsayısını, ∂: üzerinde görüş birliğine varılamayan konu/terim sayısını ifade etmektedir. Bu kodlama hesaplanmasında kodlayıcılar arasındaki görüş birliğinin en az %80 olması gerekmektedir (Miles ve Huberman, 1994). Yapılan bu çalışmada nitel veri toplama aracında yer alan açık uçlu on sorunun her biri için tutarlılık oranı ayrı ayrı hesaplanmıştır. Çalışmada bu oran birinci soru için 29/29+6=82,8, ikinci soru için 42/42+6=87,5, üçüncü soru için bu oran 31/31+4=88,5, dördüncü soru için 34/34+8=81, beşinci soru için 25/25+5=83,3, altıncı soru için 20/20+2=90,9 yedinci soru için 25/25+3=89,2 sekizinci soru için 21/21+1=95,4 dokuzuncu soru için 23/23+2=92 onuncu soru için 26/26+1=96,2 olarak belirlenmiştir. Kodlar arası tutarlılık oranının başka bir değişle kodlar arası benzeşme yüzdesinin %80'in üzerinde olması durumunda araştırmanın güvenilir olarak kabul edildiği bilinmektedir (Baltacı, 2017; Miles ve Huberman, 1994).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
ARAŞTIRMA BULGULARI

Bu bölümde çalışmanın problemleri doğrultusunda nicel ve nitel bulgulardan elde edilen verilerin analizine yer verilmiştir. Bu kapsamda elde edilen bulgular araştırmanın her bir problemi doğrultusunda okuyucuya ayrı ayrı sunulmuştur.

Bu çalışmada nitel ve nicel veri toplama tekniklerinden yararlanılmıştır. Nicel araştırmalarda kullanılacak analiz yönteminin saptanabilmesi için verilerin gösterdiği dağılımının incelenmesi gerektiğinden betimsel analiz yapılarak istatistiki değerleri Tablo 14'de verilmiştir. Araştırmalarda parametrik analiz yöntemlerinin kullanılması için verilerin normal dağılım göstermesi gerekmektedir. Bu nedenle çalışmada AİÇÜ okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik ölçeğinden aldıkları puanların normal dağılım gösterip göstermediğinin saptanabilmesi amacıyla verilere öncelikle betimsel analiz uygulanmış elde edilen bulgular Tablo 14'te verilmiştir.

Tablo 14

AİÇÜ okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik özelliklerine ait betimsel bulgular

Boyutlar	n	x̄	Ss	Mod	Med.	Bas.	Çar.	Vary.
Risk Alma	124	27,11	3,40	27,00	27,00	0,116	0,189	11,45
Fırsatları Görme	124	36,76	4,14	37,00	37,00	0,533	-0,182	17,16
Kendine Güven	124	27,22	3,63	29,00	28,00	0,005	-0,175	13,20
Duygusal Zekâ	124	32,00	3,67	32,00	32,00	-0,059	0,071	13,45
Yenilikçi Olma	124	25,51	4,11	26,00	26,00	0,045	-0,238	16,88
Girişimcilik Toplam	124	148,5	15,2	142,0	148,0	0,297	0,139	233,4

Tablo 14' ten görüldüğü üzere AİÇÜ okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik ölçeğinden aldıkları puanların analizinden elde edilen ortalama, medyan ve mod değerlerinin birbirine yakın olması, basıklık ve çarpıklık indeksinin de -2 ve +2 aralığında değişmesi verilerin normal dağılım gösterdiğine işaret etmektedir. Bu bulgulardan hareketle AİÇÜ okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik ölçeğinden elde edilen verilerin normal dağılım gösterdiği kabul edilerek verilerin analizinde parametrik testlerden yararlanılmıştır.

Çalışmada ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik ölçeğinden aldıkları puanların normal dağılım gösterip göstermediğinin belirlenebilmesi için verilere betimsel analiz uygulanmış elde edilen bulgular Tablo 15'te verilmiştir.

Tablo 15

ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik özelliklerine ait betimsel bulgular

Boyutlar	n	x̄	Ss	Mod	Med.	Bas.	Çar.	Vary.
Risk Alma	160	26,28	3,67	25,00	26,00	0,561	0,030	13,48
Fırsatları Görme	160	35,70	3,93	35,00	35,00	0,494	0,305	15,43
Kendine Güven	160	26,70	3,31	28,00	27,00	0,659	0,139	11,01
Duygusal Zekâ	160	31,80	3,71	32,00	32,00	0,445	-0,107	13,76
Yenilikçi Olma	160	24,24	4,61	26,00	24,50	1,47	-0,406	13,76
Girişimcilik Toplam	160	144,7	15,4	141,0	144,0	0,854	0,283	239,0

Tablo 15' ten görüldüğü üzere ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik ölçeğinden aldıkları puanların analizinden elde edilen ortalama, medyan ve mod değerlerinin birbirine yakın olması, basıklık ve çarpıklık indeksinin de -2 ve +2 aralığında değişmesi verilerin normal dağılım gösterdiğine işaret etmektedir. Bu bulgular doğrultusunda ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik özelliklerine ilişkin elde edilen verilerinin normal dağılım gösterdiği kabul edilerek verilerin analizinde parametrik testlerden yararlanılmıştır.

4.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemi Olan AİÇÜ Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Girişimcilik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Çalışmada kullanılan girişimcilik ölçeğinin alt boyutlarındaki madde sayıları birbirinden farklı olduğundan alt boyutlar arasında karşılaştırma yapabilmek açısından alt boyut puan ortalama puanları ilgili boyuttaki madde sayısına bölünerek belirlenmiştir. AİÇÜ okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik özelliklerine ilişkin girişimcilik ölçeğinden elde edilen bulgular Tablo 16'da verilmiştir.

Tablo 16

AİÇÜ okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik özelliklerine ilişkin bulgular

Boyutlar	X̄	X̄/Madde Sayısı	Ss
Risk Alma	27,11	3,87	3,40
Fırsatları Görme	36,76	4,08	4,14
Kendine Güven	27,22	3,89	3,63
Duygusal Zekâ	32,00	4,00	3,67
Yenilikçi Olma	25,51	3,64	4,11
Girişimcilik Toplamı	148,6	3,92	15.2

Tablo 16'da görüldüğü üzere AİÇÜ okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik özellikleri arasında en yüksek ortalamaya sahip ilk iki boyut fırsatları görme ($\bar{X}$ =36,76, Ss=4,14) ve duygusal zekâ ($\bar{X}$=32,00, Ss=3,67) alt boyutlarıdır. Bunları sırasıyla kendine

güven ($\bar{X}$ =27,22, Ss=3,63), risk alma ($\bar{X}$ =27,11, Ss=3,40) ve yenilikçi olma ($\bar{X}$=25,51, Ss=4,11) alt boyutları izlemektedir. AİÇÜ okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik özellikleri toplam puanı ölçekteki madde sayısına bölündüğünde elde edilen ortalama puan ise 3,92 olarak belirlenmiştir.

AİÇÜ okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik ölçeğin alt boyutlarından aldıkları puanların anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin belirlenebilmesi için tek yönlü ANOVA testinden yararlanılmış elde edilen bulgular Tablo 17'de verilmiştir.

Tablo 17

AİÇÜ okul öncesi öğretmen adaylarının ölçeğinin alt boyutlarından aldıkları puanların ANOVA testi ile karşılaştırılmasına ilişkin bulgular.

	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kare Ortalaması	F	p
Gruplar arası	13,600	4	3,400	13,388	,000
Grup Dışı	156,184	615	,254		
Toplam	169,783	619			

AİÇÜ okul öncesi öğretmen adaylarının ölçeğin alt boyutlarından aldıkları puanlara ilişkin yapılan ANOVA testinden elde edilen p değeri gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğuna işaret etmektedir. Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunun belirlenmesi için ise Tukey testinden yararlanılmıştır. AİÇÜ okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik ölçeğinin alt boyutlarından aldıkları puanların Tukey testi ile karşılaştırılmasına ilişkin bulgulara Tablo 18'de yer verilmiştir.

Tablo 18

AİÇÜ okul öncesi öğretmen adaylarının ölçeğin alt boyutlarından aldıkları puanların Tukey testi ile karşılaştırılmasına ilişkin bulgular

(I) Boyutlar	(J) Boyutlar	Ortalama Fark (I-J)	Standart Hata	p
Risk Alma	Kendine Güven	-,01613	,06400	,999
	Yenilikçi Olma	,22926*	,06400	,003
	Fırsatları Görme	-,21096*	,06400	,009
	Duygusal Zekâ	-,12370	,06400	,301
Kendine Güven	Risk Alma	,01613	,06400	,999
	Yenilikçi Olma	,24539*	,06400	,001
	Fırsatları Görme	-,19483*	,06400	,020
	Duygusal Zekâ	-,10757	,06400	,447
Yenilikçi Olma	Risk Alma	-,22926*	,06400	,003
	Kendine Güven	-,24539*	,06400	,001
	Fırsatları Görme	-,44022*	,06400	,000
	Duygusal Zekâ	-,35297*	,06400	,000
Fırsatları Görme	Risk Alma	,21096*	,06400	,009
	Kendine Güven	,19483*	,06400	,020
	Yenilikçi Olma	,44022*	,06400	,000
	Duygusal Zekâ	,08725	,06400	,651
Duygusal Zekâ	Risk Alma	,12370	,06400	,301
	Kendine Güven	,10757	,06400	,447
	Yenilikçi Olma	,35297*	,06400	,000
	Fırsatları Görme	-,08725	,06400	,651

Tablo 18'de görüldüğü üzere AİÇÜ okul öncesi öğretmen adaylarının ölçeğin alt boyutlarına göre girişimcilik özellikleri incelendiğinde; risk alma ile yenilikçi olma arasında risk alma lehine anlamlı farka rastlanırken [$\bar{X}_{Risk}$- $\bar{X}_{Yenilik}$= 0,229; p<.05], risk alma ile fırsatları görme arasında fırsatları görme lehine anlamlı farka rastlanmıştır [$\bar{X}_{Risk}$- $\bar{X}_{Fırsat}$= -0,210; p<.05]. Ölçeğin kendine güven ile yenilikçi olma boyutları arasında kendine güven lehine anlamlı farka rastlanırken [$\bar{X}_{Kendi}$- $\bar{X}_{Yenilik}$= 0,245; p<.05], kendine güven ile fırsatları görme arasında fırsatları görme lehine anlamlı farka rastlanmıştır [$\bar{X}_{Kendi}$- $\bar{X}_{Fırsat}$= -0,194; p<.05]. Alt boyutlardan yenilikçi olma ile risk alma [$\bar{X}_{Yenilik}$- $\bar{X}_{Risk}$=-0,229; p<.05], kendine güven [$\bar{X}_{Yenilik}$- $\bar{X}_{Kendi}$=-0,245; p<.05], fırsatları görme [$\bar{X}_{Yenilik}$- $\bar{X}_{Fırsat}$=-0,440; p<.05] ve duygusal zekâ [$\bar{X}_{Yenilik}$- $\bar{X}_{Duygusal}$=-0,352 p<.05], karşılaştırıldığında diğer boyutlar lehine anlamlı farka rastlandığı Tablo 18'den görülmektedir. Ölçeğin fırsatları görme boyutunda ise duygusal zekâ boyutu dışındaki, risk alma [$\bar{X}_{Fırsat}$- $\bar{X}_{Risk}$=0,210; p<.05], kendine güven [$\bar{X}_{Fırsat}$- $\bar{X}_{Kendi}$=0,194; p<.05] ve yenilikçi olma [$\bar{X}_{Fırsat}$- $\bar{X}_{Yenilik}$=0,440; p<.05] boyutları arasında fırsatları görme lehine anlamlı farka rastlanmıştır. Alt boyutlardan duygusal zekâ ile yenilikçi olma boyutu arasındaki anlamlı farkın ise duygusal zekâ lehine [$\bar{X}_{Duygusal}$- $\bar{X}_{Yenilik}$=0,352; p<.05] olduğu belirlenmiştir.

4.2. Araştırmanın İkinci Alt Problemi Olan ÇOMÜ Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Girişimcilik Özelliklerine İlişkin Bulgular

ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik özelliklerine ilişkin bulgular Tablo 19'da verilmiştir.

Tablo 19

ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik özelliklerine ilişkin bulgular

Boyutlar	x̄	X̄/Madde Sayısı	Ss
Risk Alma	26,28	3,75	3,67
Fırsatları Görme	35,70	3,96	3,93
Kendine Güven	26,70	3,82	3,31
Duygusal Zekâ	31,80	3,97	3,71
Yenilikçi Olma	24,24	3,46	4,61
Girişimcilik Toplamı	144,7	3,80	15,4

Tablo 19'da görüldüğü gibi ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik özellikleri arasında en yüksek ortalamaya sahip ilk iki alt boyut Fırsatları Görme ($\bar{X}$=35,70, Ss=3,93) ve Duygusal Zekâ ($\bar{X}$=31,80, Ss=3,71) alt boyutlarıdır. Bu boyutları ise sırasıyla kendine güven ($\bar{X}$=26,70, Ss=3,31), risk alma ($\bar{X}$ =26,28 Ss=3,67) ve yenilikçi olma ($\bar{X}$=24,24, Ss=4,61) alt boyutları izlemektedir. ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik özellikleri toplam puanın ölçekteki madde sayısına bölündüğünde elde edilen ortalama değer ise 3,80 olarak belirlenmiştir.

ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik özelliklerinin ölçeğin alt boyutlarına göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğin belirlenebilmesi için tek yönlü ANOVA testinden yararlanılmıştır. ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik ölçeğinin alt boyutlarından aldıkları puanların ANOVA testi ile karşılaştırılmasına ilişkin bulgular Tablo 20'de verilmiştir.

Tablo 20

ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının ölçeğinin boyutlarından aldıkları puanların ANOVA testi ile karşılaştırılmasına ilişkin bulgular.

	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kare Ortalaması	F	p
Gruplar arası	27,871	4	6,968	25,994	,000
Grup Dışı	213,105	795	,268		
Toplam	240,976	799			

Tablo 20'den görüldüğü üzere ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının ölçeğinin alt boyutlarından aldıkları puanlara ilişkin yapılan ANOVA testinden elde edilen p değeri alt boyutlar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğuna işaret etmektedir. Bu farkın hangi alt boyutlar arasında olduğunun belirlenebilmesi için ise Tukey testinden yararlanılmıştır. ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik ölçeğinin alt boyutlarından aldıkları puanların Tukey testi ile karşılaştırılmasına ilişkin bulgulara Tablo 21'de yer verilmiştir.

Tablo 21

ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının ölçeğin alt boyutlarından aldıkları puanların Tukey testi ile karşılaştırılmasına ilişkin bulgular

(I) Boyutlar	(J) Boyutlar	Ortalama Fark (I-J)	Standart Hata	p
Risk Alma	Kendine Güven	-,06071	,05789	,832
	Yenilikçi Olma	,29196*	,05789	,000
	Fırsatları Görme	-,21220*	,05789	,002
	Duygusal Zekâ	-,21975*	,05789	,001
Kendine Güven	Risk Alma	,06071	,05789	,832
	Yenilikçi Olma	,35268*	,05789	,000
	Fırsatları Görme	-,15149	,05789	,068
	Duygusal Zekâ	-,15904*	,05789	,048
Yenilikçi Olma	Risk Alma	-,29196*	,05789	,000
	Kendine Güven	-,35268*	,05789	,000
	Fırsatları Görme	-,50417*	,05789	,000
	Duygusal Zekâ	-,51172*	,05789	,000
Fırsatları Görme	Risk Alma	,21220*	,05789	,002
	Kendine Güven	,15149	,05789	,068
	Yenilikçi Olma	,50417*	,05789	,000
	Duygusal Zekâ	-,00755	,05789	1,000
Duygusal Zekâ	Risk Alma	,21975*	,05789	,001
	Kendine Güven	,15904*	,05789	,048
	Yenilikçi Olma	,51172*	,05789	,000
	Fırsatları Görme	,00755	,05789	1,000

Tablo 21'de görüldüğü üzere ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının ölçeğin alt boyutlarına göre girişimcilik özellikleri incelendiğinde; risk alma ile yenilikçi olma arasında risk alma lehine anlamlı farka rastlanırken [$\bar{X}_{Risk}$- $\bar{X}_{Yenilik}$= 0,291; p<.05], risk alma ile fırsatları görme ve duygusal zekâ arasında ise fırsatları görme [$\bar{X}_{Risk}$- $\bar{X}_{Fırsat}$= -0,212; p<.05] ve duygusal zekâ [$\bar{X}_{Risk}$- $\bar{X}_{Duygusal}$= 0,219; p<.05] lehine anlamlı farka rastlanmıştır. Ölçeğin kendine güven ile yenilikçi olma boyutları arasında kendine güven lehine anlamlı farka rastlanırken [$\bar{X}_{Kendi}$- $\bar{X}_{Yenilik}$= 0,352; p<.05], kendine güven ile duygusal zekâ arasında, duygusal zekâ [$\bar{X}_{Kendi}$- $\bar{X}_{Duygusal}$= -0,159; p<.05] lehine anlamlı farka rastlanmıştır. Alt boyutlardan yenilikçi olma ile ölçeğin diğer boyutları olan risk alma [$\bar{X}_{Yenilik}$- $\bar{X}_{Risk}$= -0,291; p<.05], kendine güven [$\bar{X}_{Yenilik}$- $\bar{X}_{Kendi}$= -0,352; p<.05], fırsatları görme [$\bar{X}_{Yenilik}$- $\bar{X}_{Fırsat}$= -0.504; p<.05] ve duygusal zekâ [$\bar{X}_{Yenilik}$- $\bar{X}_{Duygusal}$= -0,511; p<.05] karşılaştırıldığında diğer

boyutlar lehine anlamlı farka rastlandığı Tablo 21'den görülmektedir. Ölçeğin fırsatları görme boyutunda ise risk alma [$\bar{X}_{Fırsat}$- $\bar{X}_{Risk}$= 0,212; p<.05], yenilikçi olma [$\bar{X}_{Fırsat}$- $\bar{X}_{Yenilikçi}$= 0,504; p<.05], boyutları arasında fırsatları görme lehine anlamlı bir farka rastlandığı görülmektedir. Alt boyutlardan duygusal zekâ boyutu ile risk alma [$\bar{X}_{Duygusal}$- $\bar{X}_{Risk}$= 0,219; p<.05], kendine güven [$\bar{X}_{Duygusal}$- $\bar{X}_{Kendi}$= 0,159; p<.05], yenilikçi olma [$\bar{X}_{Duygusal}$- $\bar{X}_{Yenilikçi}$= 0,511; p<.05] alt boyutu arasındaki anlamlı farkın ise duygusal zekâ lehine olduğu belirlenmiştir.

4.3. Araştırmanın Üçüncü Alt Problemi Olan AİÇÜ ve ÇOMÜ Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Girişimcilik Özelliklerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Bu başlık altında AİÇÜ ve ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılması ve ölçeğin boyutları açısından aldıkları puanların karşılaştırılmasına ilişkin bulgulara ayrı ayrı yer verilmiştir.

4.3.1. AİÇÜ ve ÇOMÜ Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Girişimcilik Ölçeğinin Boyutlarından Aldıkları Puanların Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Bu başlık altında AİÇÜ ve ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik ölçeğinin boyutlarından aldıkları puanların karşılaştırılması ilişkin bulgulara ayrı ayrı yer verilmiştir.

AİÇÜ ve ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik ölçeğinin risk alma boyutundan aldıkları puanlara ait grup istatistiklerine Tablo 22'de verilmiştir.

Tablo 22

AİÇÜ ve ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının risk alma boyutundan aldıkları puanlara ait grup istatistikleri

	Üniversite	N	$\bar{x}$	Ss	Standart Hata
Risk Alma	AİÇÜ	124	3,87	0,483	0,0434
	ÇOMÜ	160	3,75	0,524	0,0414

Tablo 22'de görüldüğü üzere AİÇÜ'den araştırmaya katılan öğretmen adaylarının girişimcilik ölçeğinin 7 maddelik risk alma boyutundan madde başına aldıkları ortalama

puan 3,87 iken ÇOMÜ'den araştırmaya katılan 160 okul öncesi öğretmen adayının girişimcilik ölçeğinden aldıkları ortalama puan 3,75 olarak belirlenmiştir.

AİÇÜ ve ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik ölçeğinden aldıkları puanlara ait bağımsız t testi sonuçlarına Tablo 23'te verilmiştir.

Tablo 23

AİÇÜ ve ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının risk alma boyutundan aldıkları puanların bağımsız t testi ile karşılaştırılmasına ilişkin bulgular

		Levene Varyans Eşitliği Testi			t-testi	
		F	p.	Sd	t	p
Risk Alma	Varyanslar homojen	1,133	0,288	282	1,958	0,051

Tablo 23 incelendiğinde AİÇÜ ve ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik ölçeğinin risk alma boyutundan aldıkları ortalama puanların bağımsız t testi ile karşılaştırılması sonucunda varyansların homojen olduğu, p değerinin. 05'den büyük olduğu ve dolayısıyla gruplar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı tespit edilmiştir ($t_{(282)}$= 1,958: p> 0.05).

AİÇÜ ve ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik ölçeğinin kendine güven boyutundan aldıkları puanlara ait grup istatistiklerine Tablo 24'te verilmiştir.

Tablo 24

AİÇÜ ve ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının kendine güven boyutundan aldıkları puanlara ait grup istatistikleri

	Üniversite	N	$\bar{x}$	Ss	Standart Hata
Kendine Güven	AİÇÜ	124	3,89	0,519	0,0470
	ÇOMÜ	160	3,82	0,474	0,0381

Tablo 24'te görüldüğü üzere AİÇÜ'den araştırmaya katılan okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik ölçeğinin 7 maddelik kendine güven boyutundan madde başına aldıkları ortalama puan 3,89 iken ÇOMÜ'den araştırmaya katılan 160 okul öncesi öğretmen adayının bu boyuttan madde başına aldıkları ortalama puan 3,82 olarak belirlenmiştir.

AİÇÜ ve ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik ölçeğinin kendine güven boyutundan aldıkları puanların bağımsız t testi karşılaştırılmasına ilişkin analiz sonuçlarına Tablo 25'te verilmiştir.

Tablo 25

AİÇÜ ve ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının kendine güven boyutundan aldıkları puanların bağımsız t testi ile karşılaştırılmasına ilişkin bulgular

		Levene Varyans Eşitliği Testi			t-testi	
		F	p.	Sd	t	p
Kendine Güven	Varyanslar homojen	1,782	0,183	282	1,248	0,213

Tablo 25 incelendiğinde AİÇÜ ve ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik ölçeğinin kendine güven boyutundan aldıkları ortalama puanların bağımsız t testi ile karşılaştırılması sonucunda varyansların homojen olduğu, p değerinin. 05'den büyük olduğu ve dolayısıyla gruplar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı belirlenmiştir ($t_{(282)}$= 1,248; p> 0,05).

AİÇÜ ve ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik ölçeğinin duygusal zekâ boyutundan aldıkları puanlara ait grup istatistiklerine Tablo 26'da verilmiştir.

Tablo 26

AİÇÜ ve ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının duygusal zekâ boyutundan aldıkları puanlara ait grup istatistikleri

	Üniversite	N	x̄	Ss	Standart Hata
Duygusal Zekâ	AİÇÜ	124	3,99	0,458	0,0411
	ÇOMÜ	160	3,97	0,463	0,0366

Tablo 26'da görüldüğü üzere AİÇÜ'den araştırmaya katılan okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik ölçeğinin 8 maddelik duygusal zekâ boyutundan madde başına aldıkları ortalama puan 3,99 iken ÇOMÜ'den araştırmaya katılan 160 okul öncesi öğretmen adayının bu boyuttan madde başına aldıkları ortalama puan 3,97 olarak belirlenmiştir.

AİÇÜ ve ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik ölçeğinin duygusal zekâ boyutundan aldıkları puanların bağımsız t testi ile karşılaştırılmasına ilişkin analiz sonuçları Tablo 27'de verilmiştir.

Tablo 27

AİÇÜ ve ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının duygusal zekâ boyutundan aldıkları puanların bağımsız t testi ile karşılaştırılmasına ilişkin bulgular

		Levene Varyans Eşitliği Testi			t-testi	
		F	p.	Sd	t	p
Duygusal Zekâ	Varyanslar homojen	0,000	,990	282	0,412	0,681

Tablo 27 incelendiğinde AİÇÜ ve ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik ölçeğinin duygusal zekâ boyutundan aldıkları ortalama puanların bağımsız t testi ile karşılaştırılması sonucunda varyansların homojen olduğu, p değerinin. 05'den büyük olduğu ve dolayısıyla gruplar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmektedir ($t_{(282)}$= 0,412; p> 0.05).

AİÇÜ ve ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik ölçeğinin fırsatları görme boyutundan aldıkları puanlara ait grup istatistikleri Tablo 28'de verilmiştir.

Tablo 28

AİÇÜ ve ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının fırsatları görme boyutundan aldıkları puanlara ait grup istatistikleri

	Üniversite	N	x̄	Ss	Standart Hata
Fırsatları Görme	AİÇÜ	124	4,08	0,460	0,0413
	ÇOMÜ	160	3,96	0,436	0,0345

Tablo 28'de görüldüğü üzere AİÇÜ'den araştırmaya katılan öğretmen adaylarının girişimcilik ölçeğinin 9 maddelik fırsatları görme boyutundan madde başına aldıkları ortalama puan 4,08 iken ÇOMÜ'den araştırmaya katılan 160 öğretmen adayının bu boyuttan madde başına aldıkları ortalama puan 3,96 olarak belirlenmiştir.

AİÇÜ ve ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik ölçeğinin fırsatları görme boyutundan aldıkları puanların bağımsız t testi ile karşılaştırılmasına ilişkin analiz sonuçları Tablo 29'da verilmiştir.

Tablo 29

AİÇÜ ve ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının fırsatları görme boyutundan aldıkları puanların bağımsız t testi ile karşılaştırılmasına ilişkin bulgular

		Levene Varyans Eşitliği Testi			t-testi	
		F	p.	Sd	t	p
Fırsatları Görme	Varyanslar homojen	0,286	0,593	282	2,198	0,029

Tablo 29 incelendiğinde AİÇÜ ve ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik ölçeğinin fırsatları görme boyutundan aldıkları ortalama puanların bağımsız t testi ile karşılaştırılması sonucunda varyansların homojen olduğu, p değerinin. 05'den küçük olduğu ve dolayısıyla gruplar arasında AİÇÜ okul öncesi öğretmen adaylarının lehine istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu görülmektedir ($t_{(282)}$= 2,198; p< 0.05).

AİÇÜ ve ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik ölçeğinin yenilikçi olma boyutundan aldıkları puanlara ait grup istatistikleri Tablo 30'da verilmiştir.

Tablo 30

AİÇÜ ve ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının yenilikçi olma boyutundan aldıkları puanlara ait grup istatistikleri

	Üniversite	N	x̄	Ss	Standart Hata
Yenilikçi Olma	AİÇÜ	124	3,64	0,587	0,0527
	ÇOMÜ	160	3,46	0,659	0,0521

Tablo 30'da görüldüğü üzere AİÇÜ'de araştırmaya katılan okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik ölçeğinin 7 maddelik yenilikçi olma boyutundan madde başına aldıkları ortalama puan 3,64 iken ÇOMÜ'de araştırmaya katılan okul öncesi öğretmen adaylarının bu boyuttan madde başına aldıkları ortalama puan 3,46 olarak belirlenmiştir.

AİÇÜ ve ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik ölçeğinin yenilikçi olma boyutundan aldıkları puanların bağımsız t testi ile karşılaştırılmasına ilişkin analiz sonuçları Tablo 31'de verilmiştir.

Tablo 31

AİÇÜ ve ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının yenilikçi olma boyutundan aldıkları puanların bağımsız t testi ile karşılaştırılmasına ilişkin bulgular

		Levene Varyans Eşitliği Testi			t-testi	
		F	p.	Sd	t	p
Yenilikçi Olma	Varyanslar homojen	0,551	0,459	282	2,413	0,016

Tablo 31 incelendiğinde AİÇÜ ve ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik ölçeğinin yenilikçi olma boyutundan aldıkları ortalama puanların bağımsız t testi ile karşılaştırılması sonucunda varyansların homojen olduğu, p değerinin. 05'den küçük olduğu ve dolayısıyla gruplar arasında AİÇÜ okul öncesi öğretmen adaylarının lehine istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu görülmektedir ($t_{(282)}$= 2,413; p< 0.05).

4.3.2. AİÇÜ ve ÇOMÜ Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Girişimcilik Ölçeğinden Aldıkları Puanların Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

AİÇÜ ve ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının 38 maddeli ve 5 alt boyutlu girişimcilik ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılmasına ilişkin grup istatistiklerine ve bağımsız t testi sonuçlarına Tablo 32 ve Tablo 33'te yer verilmiştir.

Tablo 32

AİÇÜ ve ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik ölçeğinden aldıkları puanlara ait grup istatistikleri

	Üniversite	N	x̄	Ss	Standart Hata
Genel Ortalama	AİÇÜ	124	3,92	0,399	0,0358
	ÇOMÜ	160	3,80	0,406	0,0321

Tablo 32'de görüldüğü üzere AİÇÜ'den araştırmaya katılan öğretmen adaylarının girişimcilik ölçeğinden madde başına aldıkları ortalama puan 3,92 iken ÇOMÜ'den araştırmaya katılan öğretmen adaylarının girişimcilik ölçeğinden madde başına aldıkları ortalama puanın 3,80 olduğu belirlenmiştir. Aşağıda AİÇÜ ve ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik ölçeğinden aldıkları puanlara ait bağımsız t testi sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 33

AİÇÜ ve ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik ölçeğinden aldıkları puanların bağımsız t testi ile karşılaştırılmasına ilişkin bulgular

		Levene Varyans Eşitliği Testi			t-testi	
		F	p.	Sd	t	p
Genel Ortalama	Varyanslar homojen	0,040	0,842	282	2,475	0,014

Tablo 33'ten görüldüğü üzere AİÇÜ ve ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik ölçeğimden aldıkları puanların bağımsız t testi ile karşılaştırılması sonucunda varyansların homojen olduğu, p değerinin. 05'den küçük olduğu ve istatistiksel olarak AİÇÜ okul öncesi öğretmen adaylarının lehine anlamlı fark olduğu belirlenmiştir ($t_{(282)}$= 2,475; .014, p<.05).

Çalışmanın ilk üç alt problemine ilişkin yukarıda verilen bulgular, araştırmanın nicel verilerin analizinden elde edilen bulgulardır. Bulgular bölümünün aşağıdaki bölümünde ise dördüncü alt probleme ilişkin araştırmanın nitel verilerinin analizine yer verilmiştir.

4.4. Araştırmanın Dördüncü Alt Problemi Olan AİÇÜ ve ÇOMÜ Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Girişimcilik Kavramı Hakkındaki Düşünceleri ve Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Bu bölümde çalışmada kullanılan açık uçlu soruların analizinden elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Çalışmanın ilk sorusu öğretmen adaylarının girişimcilik denilince akıllarına hangi kavramlar geldiği yönündedir. Öğretmen adaylarının cevapları verilerin analizi kısmında verilen literatür eşliğinde analiz edilmiştir. Sorunun analizinden elde edilen bulgular Tablo 34'te verilmiştir.

Tablo 34

AİÇÜ ve ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik ifadesine ilişkin düşüncelerinin analizinden elde edilen bulgular

Tema		Kod	*ÇOMÜ F	*ÇOMÜ %	*AİÇÜ F	*AİÇÜ %
Girişimci Bireyin Özellikleri	Kişisel Özellikler	Yaratıcı olma	17	57	13	43
		Yenilikçi olma	7	23	8	27
		Kendine güven	7	23	7	23
		Cesaretli olma	4	13	6	20
		Fırsatları görme	3	10	6	20
		Kendini geliştirme	2	7	3	10
		Yeni fikir üretme	4	13	-	-
		Çalışkan olma	2	7	1	3
		Lider olma	1	3	1	3
		Dinamik olma	-	-	1	3
		Açık görüşlü olma	-	-	1	3
		Hedefleri olma	1	3	-	-
		Zeki olma	1	3	-	-
	Davranışsal Özellikler	Risk alma	9	30	8	27
		Sıradışı olma	1	3	5	17
		Öngörülü olma	1	3	1	3
		Tecrübeli olma	1	3	1	3
		Öz denetime sahip olma	1	3	1	3
		Karar alma	1	3	1	3
	Sosyal Özellikler	İletişim Kurabilme	3	10	-	-
		Sorumluluk Alma	1	3	1	3
		Aktif Olma	2	7	-	-
		Konuşkan Olma	1	3	-	-
		Toplam	70		65	
Girişimcilik Girdileri		Para	9	30	8	27
		İşe yatırım	4	13	-	-
		Emek harcama	-	-	2	7
		Teknoloji kullanımı	-	-	2	7
		Bilgi birikimi	-	-	1	3
		Farklı teknikleri kullanma	-	-	1	3
		Toplam	13		14	
Girişimcilik Çıktıları		Farklı iş kolları	6	20	7	23
		Farlı sektörler	1	3	-	-
		Farklı ürünler	-	-	1	3
		Toplam	7		8	
Girişimci Kişiler		Kadın girişimci	2	7	-	-
		Acun Ilıcalı	-	-	1	3
		Elon Musk	-	-	1	3
		Toplam	2		2	
Genel Toplam			92		89	

*Bir kişinin soruya ilişkin cevabı birden fazla temaya dahil edilmiştir.

Tablo 34 incelendiğinde girişimcilik ifadesine ilişkin AİÇÜ okul öncesi öğretmen adaylarının 89 ve ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının 92 kod kullanarak soruyu cevapladıkları ve bu kodların Girişimci bireyin özellikleri, Girişimcilik girdileri, Girişimcilik çıktıları ve Girişimci kişiler olmak üzere 4 ayrı temada toplandığı görülmektedir. Bu temalardan Girişimci bireyin özellikleri teması AİÇÜ okul öncesi öğretmen adaylarında 65 frekansa, ÇOMÜ'de okul öncesi öğretmen adaylarında 70 frekansa sahip ve girişimcilik ifadesine ilişkin öğretmen adaylarının düşüncelerinin en fazla yoğunlaştığı temadır. Girişimcilik ifadesine ilişkin ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının

en fazla kullandığı iki kod ise sırasıyla 17 frekansla yaratıcı olma ve 9 frekansla risk alma ve para şeklinde iken AİÇÜ için bu sıralama 13 frekansla yaratıcı olma ve 8 frekansla risk alma ve para şeklinde gerçekleşmiştir (Tablo 34).

Çalışmanın ikinci sorusu öğretmen adaylarının girişimci bir okul öncesi öğretmeninde bulunması gereken özellikler ile ilgilidir. Öğretmen adaylarından soruyu cevaplamak için kullandığı kodlar, verilerin analizi bölümünde belirtilen literatür doğrultusunda analiz edilmiştir. Sorunun analizinden elde edilen bulgular Tablo 35'te verilmiştir.

Tablo 35

AİÇÜ ve ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının girişimci okul öncesi öğretmenin özelliklerine ilişkin düşüncelerinin analizinden elde edilen bulgular

Tema	Kod	*ÇOMÜ		*AİÇÜ	
		F	%	F	%
Girişimci öğretmenlerin özellikleri	Yaratıcı olma	15	50	12	40
	Yenilikçi olma	14	47	12	40
	Risk alma	4	13	4	13
	Cesur olma	1	3	4	13
	Özgüvenli olma	2	7	3	10
	Özgün fikir üretme	-	-	3	10
	Sorumluluk alma	2	7	1	3
	Üretken olma	1	3	2	7
	Meraklı olma	-	-	3	10
	İleri görüşlü olma	1	3	2	7
	Sosyal becerileri yüksek olma	2	7	-	-
	Araştırmacı olma	-	-	2	7
	Fırsatları değerlendirme	2	7	-	-
	Hayal kurabilme	2	7	-	-
	Sabırlı olma	-	-	2	7
	Fırsatları görme	1	3	1	3
	Kararlı olma	1	3	-	-
	Pratik olma	-	-	1	3
	Hızlı karar verme	-	-	1	3
	Güvenilir olma	-	-	1	3
	Toplam	48		54	
Girişimci öğretmenin sahip olduğu bilgi ve beceriler	Alanıyla ilgili bilgi birikimine sahip olma	3	10	10	33
	Çocuk sevgisi taşıma	3	10	3	10
	Çocuklarla empati kurabilme	4	13	1	3
	Mesleği için gereken becerilere sahip olma	4	13	-	-
	Çocukları tanıma	-	-	3	10
	İşine saygılı olma	2	7	1	3
	Mesleğe yönelik heyecanını kaybetmeme	2	7	-	-
	Öğrenen özelliklerini bilme	-	-	2	7
	Çocuklarla iletişim kurma	2	7	-	-
	İşini sevme	-	-	1	3
	Enerjisi kaybetmeme	1	3	-	-
	Oyun oynamayı sevme	1	3	-	-
	Öğrenme ortamındaki eksikleri görebilme	1	3	-	-
	Derslerini planlı şekilde işleyebilme	1	3	-	-
	Rehber olma	1	3	-	-
	Eleştirel düşünebilme	1	3	-	-
	Çocuk merkezli düşünebilme	1	3	-	-
	Konuları analiz edebilme	1	3	-	-
	Güler yüzlü olma	-	-	1	3
	Bireysel farklılıklara dikkat etme	1	3	2	7
	Toplam	29		24	
Girişimci öğretmenlerin kullandığı yöntem ve teknikler	Derslerde farklı yöntem teknikleri kullanma	4	13	2	7
	Derslerde öğrenciyi aktif tutma	4	13	1	3
	Öğretimde yeni yöntemlere açık olma	-	-	4	13
	Sunum yöntemini iyi kullanabilme	-	-	3	10
	Gözlem yöntemini iyi kullanma	1	3	2	7
	Derslerde çağdaş yöntemleri kullanabilme	-	-	2	7
	Problemlere farklı çözüm önerileri getirebilme	-	-	2	7
	Keşfedici öğrenme ortamı hazırlayabilme	-	-	1	3
	Toplam	9		17	
	Genel toplam	86		95	

*Bir kişinin soruya ilişkin cevabı birden fazla temaya dahil edilmiştir.

Tablo 35 incelendiğinde girişimci bir okul öncesi öğretmeninde bulunması gereken özellikler konusunda AİÇÜ okul öncesi öğretmen adaylarının 95 ve ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının 86 kod kullanarak soruyu cevapladıkları görülmektedir. Bu temalardan

ise Girişimci öğretmenlerin özellikleri, Girişimci öğretmenin sahip olduğu bilgi ve beceriler, Girişimci öğretmenlerin kullandığı yöntem ve teknikler, olmak üzere 3 temada toplandığı görülmektedir. Bu temalardan en büyük olanı AİÇÜ okul öncesi öğretmen adaylarında 54 ve ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarında 48 frekansa sahip olan Girişimci öğretmenlerin özellikleri temasıdır. Yirmi farklı kodun bulunduğu bu temanın en yüksek frekansa sahip kodu AİÇÜ okul öncesi öğretmen adaylarında 12 ve ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarında 15 frekansa sahip Yaratıcı olma kodudur. Bunu AİÇÜ okul öncesi öğretmen adaylarında 12 ve ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarında 14 frekansa sahip Yenilikçi olma özelliği izlemektedir. Girişimci bir okul öncesi öğretmeninde bulunması gereken özellikler ile ilgili olarak hem AİÇÜ hem de ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının düşüncelerinden oluşturulan ikinci sıradaki tema Girişimci öğretmenin sahip olduğu bilgi ve beceriler temasıdır. Bu temanın AİÇÜ'de frekansı 24 iken ÇOMÜ de 29'dur. Üçüncü sırada yer alan Girişimci öğretmenlerin kullandığı yöntem ve teknikler temasının ise AİÇÜ okul öncesi öğretmen adaylarındaki frekansı 17 iken ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarında 9 olduğu Tablo 35'ten görülmektedir.

Çalışmanın üçüncü sorusu öğretmen adaylarının sahip olduğu girişimcilik düzeyleri değerlendirmeleri ile ilgilidir (yüksek, orta, düşük). Bu sorunun analizinden elde edilen bulgular Tablo 36'da verilmiştir.

Tablo 36

AİÇÜ ve ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının sahip oldukları girişimcilik özellikleri düzeylerine ilişkin düşüncelerinin analizinden elde edilen bulgular

Tema	ÇOMÜ		AİÇÜ		Kod	*ÇOMÜ		*AİÇÜ	
	F	%	F	%		F	%	F	%
Düşük	10	33	4	13	Risk alamama	4	13	1	3
					Özgüvenin eksik olması	2	7	-	-
					Cesaretin eksik olması	1	3	1	3
					Alınan eğitimin yetersiz olması	-	-	1	3
					Yenilikçi olamama	-	-	1	3
					Yaratıcı olamama	-	-	1	3
					Sabit fikirli olma	1	3	-	-
					Yaşanılan olumsuz tecrübeler olması	-	-	1	3
					Deneyim yoksunluğu yaşama	1	3	-	-
					Toplam	9		6	
Orta	14	47	15	50	Girişimciliğin istenilen düzeyde olmaması	3	10	3	10
					Cesaretin istenilen düzeyde olmaması	1	3	1	3
					Olayları ayrıntılı düşünememe	-	-	2	7
					Girişimciliği sergileyecek fırsat yoksunluğu	2	7	-	-
					Belirli konularda girişimci olduğunu düşünme	1	3	1	3
					Risk alma açısından sıkıntılar	1	3	-	-
					Fırsatları yeterince değerlendirememe	-	-	1	3
					Yeni fikirlere yeterince açık olmama	-	-	1	3
					Pratik fikirlerin uygulanmaya dökülmesi	-	-	1	3
					Ortaya konulan fikirlerin girişimci olması	-	-	1	3
					Yaşanılan zorluklar	1	3	-	-
					Ekonomik sebepler	1	3	-	-
					Toplam	10		11	
Yüksek	6	20	11	37	Kalıpları kabul etmeme	3	10	1	3
					Risk alma becerisinin gelişmiş olması	1	3	3	10
					Kendine güven becerisinin gelişmiş olması	1	3	2	7
					Hırslı olma becerisinin gelişmiş olması	1	3	1	3
					Çok çalışkan olma	-	-	2	7
					Sorumluluk alma becerisin gelişmiş olması	-	-	2	7
					Yenilikçilik becerisinin gelişmiş olması	1	3	1	3
					Yaratıcılık becerisinin gelişmiş olması	1	3	1	3
					Fikirlerini özgürce ifade etme	1	3	1	3
					Cesaret becerisinin gelişmiş olması	-	-	1	3
					Özgüven becerisinin gelişmiş olması	-	-	1	3
					Fırsatları görme becerisinin gelişmiş olması	1	3	-	-
					İletişim becerisinin gelişmiş olması	1	3	-	-
					Aile desteği alma	1	3	-	-
					Toplam	12		16	
Toplam	30		30			31		33	

*Bir kişinin soruya ilişkin cevabı birden fazla temaya dahil edilmiştir.

Tablo 36'da görüldüğü üzere AİÇÜ okul öncesi öğretmen adaylarının sahip oldukları girişimcilik özellikleri düzeylerine ilişkin düşünceleri incelendiğinde 30 öğretmen adayından 11'inin kendi düzeyini yüksek, 15'inin orta ve 4'ünün ise düşük olarak belirttiği görülmektedir. ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adayları arasında sahip oldukları girişimcilik özellikleri düzeyini yüksek olarak nitelendiren öğretmen adayı sayısı ise 6'dır. Bunu 14 frekans ile orta ve 10 frekans ile düşük düzey izlemektedir. AİÇÜ ve ÇOMÜ'de girişimcilik özellikleri düzeyini yüksek olarak nitelendiren öğretmen adaylarının bu durumun nedenine ilişkin kodlarına bakıldığında genel anlamda bunu, sahip oldukları kalıpları kabul etmeme,

risk alma, kendine güven, sorumluluk alma, yaratıcı olma, fırsatları değerlendirme, özelliklerine bağladıkları görülmektedir. Girişimcilik özellikleri düzeyini düşük olarak nitelendiren öğretmen adaylarının ise buna neden olarak en fazla risk alamama, özgüven eksikliği, cesaret eksikliği, alınan eğitimin düzeyinin yeterli olmaması, yenilikçi olamama, yaratıcı olamama kodlarını kullanarak soruyu cevapladıkları görülmektedir.

Çalışmanın dördüncü sorusu öğretmen adaylarının, öğrencilerinin girişimcilik becerilerini geliştirmek isteyen okul öncesi öğretmeninin ne tür etkinliklere yer vermesi gerektiği yönündedir. Öğretmen adaylarından soruyu cevaplamak için kullandığı kodlar, verilerin analizi kısmında verilen literatür doğrultusunda analiz edilmiştir. Sorunun analizinden elde edilen bulgular Tablo 37'de verilmiştir.

Tablo 37

AİÇÜ ve ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik becerilerinin geliştirilmesine yönelik etkinliklere ilişkin düşüncelerinin analizinden elde edilen bulgular

Tema	Kod	*ÇOMÜ		*AİÇÜ	
		F	%	F	%
Girişimci bireylerin özelliklerine odaklanan etkinlikler	Yaratıcı etkinlikler	10	33	12	40
	Çocuğun farklı fikirlerini özgürce ifade edebileceği etkinlikler	5	17	4	13
	Yenilikçi etkinlikler	1	3	4	13
	Çocuğun hayal dünyasını açığa çıkaracak etkinlikler	3	10	1	3
	Yeni fikirler ve bu fikirleri ortaya koyabilecek ortamlar hazırlama	1	3	3	10
	İletişim becerisini geliştiren etkinlikler	1	3	2	7
	Çocuğun risk alabileceği etkinlikler	1	3	1	3
	Çocuğun öz denetimi ve özgüvenini destekleyen etkinlikler	2	7	-	-
	Çocuğun bakış açısını geliştirebilecek etkinlikler	2	7	-	-
	Çocuğun lider pozisyonda olduğu etkinlikler	-	-	1	3
	Materyallerin farklı amaçlarla kullanıldığı etkinlikler	1	3	-	-
	Uzman kişilerden yardım alma	1	3	-	-
	Girişimciliği destekleyen çizgi filmleri izletme	1	3	-	-
	Toplam	29		28	
Öğretim ilkelerine odaklanan etkinlikler	Aktif katılımın olduğu etkinlikler	6	20	3	10
	Oyunlarla desteklenen etkinlikler	3	10	1	3
	Çocukların yaşlarına uygun etkinlikler	1	3	3	10
	Maliyeti düşük etkinlikler	-	-	2	7
	Güncel alanlara yönelik etkinlikler	-	-	1	3
	Yaparak yaşayarak öğrenme etkinlikleri	-	-	1	3
	Çocukların bireysel farklılıklarını dikkate alan etkinlikler	-	-	1	3
	Çocukların ilgi düzeylerine yönelik etkinlikler	-	-	1	3
	Çocukları duygusal yönden geliştirecek etkinlikler	-	-	1	3
	Etkinliklerde teknolojiden yararlanma	-	-	1	3
	Toplam	10		15	
Yöntem ve tekniklere odaklanan etkinlikler	Drama etkinlikleri	7	23	4	13
	Problem çözme etkinlikleri	4	13	1	3
	Gözlem becerisinin kullanıldığı etkinlikler	2	7	-	-
	İstasyon tekniği	-	-	1	3
	Beyin fırtınası etkinlikleri	1	3	-	-
	Görüş geliştirme etkinlikleri	-	-	1	3
	Toplam	14		7	
Öğretim yaklaşımlarına odaklanan etkinlikler	Yapılandırmacı yaklaşıma dayalı etkinlikler	3	10	4	13
	Çocuğun kendi tasarladığı ürünlere dayalı etkinlikler	-	-	3	10
	Proje temelli etkinlikler	-	-	3	10
	Öğretmenin rehber olduğu etkinlikler	-	-	2	7
	Çoklu zekâ kuramına uygun etkinlikler	2	7	-	-
	Toplam	5		12	
Öğrenme stratejilerinden duyuşsal stratejilere odaklanan etkinlikler	Öğrencilerin dikkatini çekecek etkinlikler	-	-	2	7
	Çocuğun cesaretini artıran etkinlikler	1	3	-	-
	Çocuğun başarma duygusunu destekleyen etkinlikler	-	-	1	3
	Çocuğun kafasında ışık yakabilecek etkinlikler	1	3	-	-
	Toplam	2		3	
Üst düzey düşünme becerilerinin odaklanan etkinlikler	Eleştirel düşünmeye fırsat tanıyan etkinlikler	2	7	-	-
	Üst düzey düşünme becerisi geliştiren etkinlikler	-	-	1	3
	Toplam	2		1	
Eğitim yaklaşımlarına odaklanan etkinlikler	STEM eğitimine dayalı etkinlikler	1	3	1	3
	Toplam	1		1	
Genel toplam		63		67	

*Bir kişinin soruya ilişkin cevabı birden fazla temaya dahil edilmiştir.

Tablo 37 incelendiğinde öğrencilerinin girişimcilik becerilerinin geliştirmek isteyen okul öncesi öğretmeninin derslerde yer vermesi gereken etkinlikler ile ilgili görüşlerinin yedi temada toplandığı görülmektedir. Bunlar; Girişimci bireylerin özelliklerine odaklanan

etkinlikler, Öğretim ilkelerine odaklanan etkinlikler, Yöntem ve tekniklere odaklanan etkinlikler, Öğretim yaklaşımlarına odaklanan etkinlikler, Öğrenme stratejilerinden duyuşsal stratejilere odaklanan etkinlikler, Üst düzey düşünme becerilerine odaklanan etkinlikler ve Eğitim yaklaşımlarına odaklanan etkinlikler temalarıdır. Bu temaların toplam frekansı AİÇÜ okul öncesi öğretmen adaylarında 67 iken ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarında 63 olarak belirlenmiştir**.** Bu temalar arasında en yüksek frekansa sahip tema AİÇÜ'de 28, ÇOMÜ'de 29 frekansa sahip Girişimci bireylerin özelliklerine odaklanan etkinlikler temasıdır. İkici sırada yer alan tema Öğretim ilkelerine odaklanan etkinlikler temasının AİÇÜ okul öncesi öğretmen adaylarında frekansı 15 iken ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarında frekansı 10 olarak belirlenmiştir. Yöntem ve tekniklere odaklanan etkinlikler temasının ise AİÇÜ okul öncesi öğretmen adaylarında 7, ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarında 14 frekansa sahip olduğu belirlenmiştir.

Çalışmanın beşinci sorusu okul öncesi öğretmen adaylarının öğrencilerin girişimcilik becerilerini geliştirmesi açısından okul öncesi eğitim programını yeterli bulup bulmadıkları yönündedir. Bu sorunun analizinden elde edilen bulgular Tablo 38'te verilmiştir.

Tablo 38

AİÇÜ ve ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik becerilerini geliştirmesi açısından programının yeterliliğine ilişkin düşüncelerinin analizinden elde edilen bulgular

Tema	ÇOMÜ		AİÇÜ		Kod	*ÇOMÜ		*AİÇÜ	
	F	%	F	%		F	%	F	%
Program Yeterli	4	13	4	13	Yeterli bulma	2	7	1	3
					Programın farklı gelişim alanlarına uygun olması	1	3	2	7
					Programın kritik döneme uygun olması	-	-	1	3
					Programın esnekliği girişimciliğe uygun olması	1	3	-	-
					Programdaki yöntemlerin çocuklara uygun olması	-	-	1	3
					Toplam	4		5	
Kısmen Yeterli	7	23	4	13	Program iyi öğretmenlerin uygulamada yetersiz olması	5	17	3	10
					Program yeterli ama yaratıcılık boyutunun yetersiz olması	1	3	1	3
					Program iyi ama öğrenme ortamlarının yetersiz olması	-	-	1	3
					Program yetersiz ama esnek bir yapıya sahip olması	1	3	-	-
					Toplam	6		5	
Program yetersiz	17	57	22	73	Programın yenilikçilik yönünden zayıf olması	3	10	5	17
					Öğretmen donanımının yetersiz olması	3	10	3	10
					Yetersiz (Açıklama yok)	3	10	2	7
					Programın sınırlı olması	2	7	3	10
					Programın yaratıcılık yönünün zayıf olması	2	7	2	7
					Araç gereç yetersiz olması	-	-	3	10
					Okulların, öğretmenlerin şartlarının eşit olmaması	-	-	3	10
					Programda teorik eğitimin uygulamadan çok olması	3	10	-	-
					Programın becerilerini geliştirmede zayıf olması	1	3	1	3
					Öğrenme ortamlarının yetersiz olması	-	-	2	7
					Program esnek olmaması	-	-	2	7
					Programın ezberci olması	2	7	-	-
					Programın yoğun olması	1	3	1	3
					Programda öğrencinin yeterince aktif olmaması	-	-	1	3
					Program hakkında akademik çalışmalar yetersiz olması	-	-	1	3
					Etkinliklerin zayıf olması	-	-	1	3
					Bireysel farklılıklara uygun olmaması	-	-	1	3
					Programda aile ile iş birliğinin az olması	-	-	1	3
					Programın üretkenlik yönünden zayıf olması	1	3	-	-
					Programda sanat ağırlıklı etkinliklerin fazla olması	1	3	-	-
					Toplam	22		32	
Fikri yok	2	7	-	-		2	7	-	-
Toplam						2		-	-
Toplam	30		30			34		42	

*Bir kişinin cevabı birden fazla temaya dahil edilmiştir

Tablo 38 incelendiğinde AİÇÜ okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik becerilerinin geliştirmesi bakımından okul öncesi eğitim programının yeterliliğine ilişkin düşüncelerinin 4 frekansla program yeterli, 4 frekansla program kısmen yeterli ve 22 frekansla program yetersiz olmak üzere üç temada toplandığı görülmektedir. ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının düşüncelerinin ise 4 frekansla program yeterli, 7 frekansla program kısmen yeterli, 17 frekansla program yetersiz ve 2 frekansla fikrim yok teması kapsamında cevapladığı görülmektedir. Bu soru için her iki örneklem grubunda en yüksek frekansa sahip tema ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarında 17, AİÇÜ okul öncesi öğretmen adaylarında 22 frekansa sahip program yetersiz temasıdır. Bu temada her iki örneklem grubunda 3 ve daha yüksek frekansa sahip kodlar; Programın yenilikçilik yönünden zayıf olması, Öğretmenlerin donanım yetersizliği, Programın sınırlılığı,

Programın yaratıcılık yönünün zayıf olması, Araç gereç yetersizliği, Okulların, öğretmenlerin şartlarının eşit olmaması, Programda teorik eğitimin uygulamadan çok olması kodlarıdır. Program kısmen yeterli temasının en yüksek frekansa sahip kodu Program iyi, öğretmen uygulama noktasında yetersiz kodudur. Bu kodun ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarında frekansı 5 iken AİÇÜ okul öncesi öğretmen adaylarında frekansı 3'tür. Programı kısmen yeterli gören öğretmen adaylarının sayısının AİÇÜ okul öncesi öğretmen adaylarında frekansı 4 iken ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarında 7 olduğu Tablo 38'den görülmektedir.

Çalışmanın bundan sonraki soruları araştırmanın nicel veri toplama aracı olarak kullanılan Öğretmen Adaylarına Yönelik Girişimcilik Ölçeği'nin alt boyutlarını oluşturan ve girişimci bireyde bulunması gereken özellikler arasında ilk sıralarda sayılan Risk alma, yenilikçi olma, kendine güven, fırsatları görme ve duygusal zekâ özellikleri açısından kendilerini nasıl değerlendirdikleri ile ilgilidir.

Bu kapsamda çalışmanın altıncı sorusu okul öncesi öğretmen adaylarının belirsiz koşullar altında risk alma açısından kendilerini değerlendirmeleri ile ilgilidir (Risk alma). Bu sorunun analizinden elde edilen bulgular Tablo 39'da verilmiştir.

Tablo 39

AİÇÜ ve ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının risk alma açısından kendilerini başarılı bulup bulmadıkları yönündeki düşüncelerinin analizinden elde edilen bulgular

Tema	ÇOMÜ		AİÇÜ		Kod	*ÇOMÜ		*AİÇÜ	
	F	%	F	%		F	%	F	%
Başarılı Buluyorum	17	57	20	67	Evet (Açıklama yok)	2	7	6	20
					Risk almak zorunda olma	2	7	4	13
					Hayat tecrübesi kazandırma	5	17	-	-
					Risk almanın başarı getirmesi	1	3	4	13
					Yenilikçi fikirlere sahip olma	2	7	2	7
					Aile desteğinin olması	3	10	1	3
					Cesaretli olma	1	3	2	7
					Kendine inanma	2	7	1	3
					Risk almaktan korkmama	-	-	3	10
					Kendine güven	1	3	1	3
					Çok yönlü düşünme	2	7	-	-
					Yaratıcı olma	-	-	1	3
					Toplam	21		25	
Kısmen Başarılı Buluyorum	5	17	5	17	Riskin türüne göre başarılı bulma	1	3	2	7
					Riskin en az olduğu durum	2	7	1	3
					Kısmen başarılı bulma (Açıklama yok)	1	3	1	3
					Doğru ve yanlışı ayıramama	-	-	1	3
					Kendini bütünüyle hazır hissetmeme	1	3	-	-
					Toplam	5		5	
Başarılı Bulmuyorum	8	27	5	17	Risk almaktan korkma	3	10	1	3
					Garantici olma	1	3	2	7
					Olayların sonunu görememe	2	7	1	3
					Kafa karışıklığı yaşama	2	7	-	-
					Cesaretli olmama	-	-	1	3
					Toplam	8		5	
Genel Toplam	30		30			33		35	

*Bir kişinin soruya ilişkin cevabı birden fazla temaya dahil edilmiştir.

Tablo 39 incelendiğinde; kendini başarılı bulan öğretmen adaylarının frekansının AİÇÜ'de 20 iken ÇOMÜ'de 17 olduğu belirlenmiştir. Risk alma açısından kendini kısmen başarılı bulan öğretmen adaylarının sayısı ise AİÇÜ'de ve ÇOMÜ'de frekansı 5 olarak gerçekleşmiştir. Kendini başarılı bulmayan öğretmen adaylarının AİÇÜ'deki frekansı 5, ÇOMÜ'deki frekansı 8'dir. Her iki örneklem grubunda risk alma açısından kendilerini başarılı bulan öğretmen adaylarının daha yüksek frekansa sahip kodlarının Risk almak zorunda olma, Hayat tecrübesi kazandırması, Risk almanın başarı getirmesi, Yenilikçi fikirlere sahip olma ve Aile desteği kodları olduğu görülmektedir. Risk alma açısından kendilerini başarılı bulmayan her iki örneklem grubundaki öğretmen adaylarının kodları incelendiğinde: 4 frekansla Risk almaktan korkma kodu başta olmak üzere, 3 frekansla Garantici olma, Olayların sonunu görememe, 2 frekansla kafa karışıklığı yaşama ve 1 frekansla Cesaretli olmama kodlarına rastlanmaktadır.

Çalışmanın yedinci sorusu öncesi öğretmen adaylarının değer yaratabileceğine inandıkları ihtiyaçları algılayıp bunları fırsata dönüştürme açısından kendilerini değerlendirmeleri ile ilgilidir. Bu sorunun analizinden elde edilen bulgular Tablo 40'da verilmiştir.

Tablo 40

AİÇÜ ve ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının fırsatları görme açısından kendilerini başarılı bulup bulmadıkları yönündeki düşüncelerinin analizinden elde edilen bulgular

Tema	ÇOMÜ		AİÇÜ		Kod	*ÇOMÜ		*AİÇÜ	
	F	%	F	%		F	%	F	%
Başarılı Buluyorum	14	47	19	63	Evet, (Açıklama yok)	2	7	6	20
					Yaratıcı kişiliğe sahip olmak	2	7	2	7
					Sıkıntılara göğüs germek zorunda olmak	-	-	3	10
					Hayat tecrübesi elde etmek	3	10	-	-
					Cesaretli kişiliğe sahip olmak	2	7	1	3
					Kendine güvenmek	-	-	2	7
					Fırsatların ilgi çekmesi	1	3	1	3
					Yenilikçi olduğum için	1	3	1	3
					Fırsatları görmek zorunda olmak	-	-	1	3
					Dezavantajı avantaja çevirmek	-	-	1	3
					Ekonomik özgürlük sağlaması	-	-	1	3
					Yaşanılan çevrenin sunduğu imkânlar	1	3	-	-
					Konuyla ilgili eğitim almak	1	3	-	-
					Zamanında fark edebilme	-	-	1	3
					Aile desteği	1	3	-	-
					Toplam	14		20	
Başarılı Bulmuyorum	16	53	11	37	Hayır, (Açıklama yok)	8	27	5	17
					Cesaretli olmama	1	3	2	7
					Fırsatların farkında olamama	-	-	2	7
					Kendime güvenememe	2	7	-	-
					Olumsuz hayat tecrübeleri	-	-	1	3
					Enerjik olmama	1	3	-	-
					Farklı bakış açılarına sahip olamama	1	3	-	-
					Yaratıcı olmama	1	3	-	-
					Risk almak istememek	1	3	-	-
					Değerleri hayata geçirememek	1	3	-	-
					İstenilen noktada olmama	1	3	-	-
					Uyanık olmama	1	3	-	-
					Deneyim sahibi olmama	1	3	-	-
					Toplam	19		10	
Genel Toplam	30		30			33		30	

*Bir kişinin soruya ilişkin cevabı birden fazla temaya dahil edilmiştir.

Tablo 40 incelendiğinde; fırsatları görme açısından kendini başarılı bulan öğretmen adaylarının frekansının AİÇÜ'de 19 iken ÇOMÜ'de 14 olduğu belirlenmiştir. Kendini başarılı bulmayan öğretmen adaylarının AİÇÜ'deki frekansı 11, ÇOMÜ'deki frekansı 16'dır. Fırsatları görme açısından her iki örneklem grubunda da kendini kısmen başarılı bulan öğretmen adaylarına rastlanmamıştır. Sadece AİÇÜ okul öncesi öğretmen adaylarında rastlanan Sıkıntılara göğüs germek zorunda olmak kodunun ve yine sadece ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarında rastlanan Hayat tecrübesi elde etmek kodunun ise 3'er frekansa sahip olduğu görülmektedir. Fırsatları görme açısından kendilerini başarılı bulmayan

öğretmen adaylarının soruyu cevaplama için kullandığı kodlara bakıldığında 2 frekansa sahip Fırsatların farkında olamama kodunun sadece AİÇÜ okul öncesi öğretmen adaylarında rastlanırken yine 2 frekansa sahip Kendime güvenememe kodunun sadece ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarında rastlandığı görülmektedir.

Çalışmanın sekizinci sorusu okul öncesi öğretmen adaylarının kendilerinin ve başkalarının duygularının farkına varabilme, kendilerini motive edebilme ve sosyal becerilere sahip olma açısından başka bir değişle kendilerini değerlendirmeleri ile ilgilidir. Bu sorunun analizinden elde edilen bulgular Tablo 41'de verilmiştir.

Tablo 41

AİÇÜ ve ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının duygusal zekâ açısından kendilerini başarılı bulup bulmadıkları yönündeki düşüncelerinin analizinden elde edilen bulgular

Tema	ÇOMÜ		AİÇÜ		Kod	*ÇOMÜ		*AİÇÜ	
	F	%	F	%		F	%	F	%
Başarılı Buluyorum	23	77	24	80	Empati kurabilme	11	37	9	30
					İnsanlarla iletişiminin kuvvetli olma	3	10	7	23
					Duygularını kontrol edebilme	4	13	6	20
					Kendini motive edebilme	4	13	3	10
					Kendine güveni olma	3	10	3	10
					Çevreye uyum sağlayabilme	3	10	2	7
					Evet (Açıklama yok)	2	7	2	7
					Öz denetim sağlayabilme	1	3	3	10
					Hayat tecrübesine sahip olma	1	3	1	3
					Ne istediğini bilmek	1	3	1	3
					İç sesiyle konuşabilmek	2	7	-	-
					Ailenin rol model olması	-	-	1	3
					Farklı fikirlere saygı duyma	-	-	1	3
					Öfke kontrolü sağlayabilmek	-	-	1	3
					Toplam	35		40	
Kısmen başarılı buluyorum	6	20	4	13	Duygularımı ifade edebildiğim zaman	4	13	2	7
					İnsanları anlayabildiğim zaman	1	3	-	-
					Ortam koşul farklılığı	1	3	-	-
					Bireyin yaşının etkisi	-	-	1	3
					Verilen tepkinin değişebilmesi	-	-	1	3
					Bireyin motivasyon eksikliği	1	3	-	-
					Kısmen başarılı buluyorum	1	3	-	-
					Toplam	8		4	
Başarılı Bulmuyorum	1	3	2	7	Hayır (Açıklama yok)	1	3	2	7
					Toplam	1		2	
Genel Toplam	30		30			44		46	

*Bir kişinin soruya ilişkin cevabı birden fazla temaya dahil edilmiştir.

Tablo 41 incelendiğinde; AİÇÜ'de 24 ve ÇOMÜ'de 23 okul öncesi öğretmen adayının duygusal zekâ açısından kendilerini başarılı buldukları belirlenmiştir. Kendini başarılı bulmayan öğretmen adaylarının AİÇÜ'deki frekansı 2 iken ÇOMÜ'deki frekansı 1'dir. Duygusal zekâ açısından kendini kısmen başarılı bulan okul öncesi öğretmen adaylarının frekansının AİÇÜ'de 4, ÇOMÜ'de ise 6 olduğu Tablo 41'den görülmektedir.

Her iki örneklem grubunda duygusal zekâ açısından kendilerini başarılı bulan öğretmen adaylarının kodları incelendiğinde en yüksek frekansa sahip kodların Empati kurabilme, İnsanlarla iletişimi kuvvetli olma, Duygularını kontrol edebilme, Kendini motive edebilme, Kendine güveni olma, Çevreye uyum sağlayabilme ve Öz denetim sağlayabilme olduğu görülmektedir. Her iki örneklem gurubunda duygusal zekâ açısından kendini kısmen başarılı bulan okul öncesi öğretmen adaylarının kodlarının ise Duygularımı ifade edebildiğim zaman kodunun en yüksek frekansa sahip kod olduğu belirlenmiştir.

Çalışmanın dokuzuncu sorusu okul öncesi öğretmen adaylarının bir işe başlarken kendine güven duyma açısından kendilerini değerlendirmeleri ile ilgilidir. Bu sorunun analizinden elde edilen bulgular Tablo 42'de verilmiştir.

Tablo 42

AİÇÜ ve ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının kendine güven açısından kendilerini başarılı bulup bulmadıkları yönündeki düşüncelerinin analizinden elde edilen bulgular

	ÇOMÜ		AİÇÜ		İfadeler	*ÇOMÜ		*AİÇÜ	
	F	%	F	%		F	%	F	%
Başarılı Buluyorum	18	60	22	73	Evet (Açıklama yok)	4	13	4	13
					Kendini yeterli bulma	3	10	4	13
					Kendini motive edebilme	4	13	2	7
					Yapılan işe motive olabilme	3	10	2	7
					Başladığı işi bitirebilme	-	-	4	13
					Kendine inanma	1	3	3	10
					Başarısızlıklardan yılmama	-	-	3	10
					Kendini geliştirme	2	7	1	3
					Çevre etkisi	2	3	1	3
					Özgüven	1	3	1	3
					Kendini tanıma	1	3	-	-
					Risk alabilme	-	-	1	3
					Toplam	21		26	
Kısmen Başarılı Buluyorum	8	27	7	23	Kısmen başarılı buluyorum (Açıklama yok)	3	10	2	7
					Korkma	2	7	2	7
					Özgüven eksikliği	1	3	1	3
					Çekingen olma	1	3	1	3
					Heyecanlanma	2	7	-	-
					Yapılan işin etkisi	-	-	1	3
					Ekonomik yetersizlikler	-	-	1	3
					Konuya hâkim olamama	1	3	-	-
					Tecrübe eksikliği	1	3	-	-
					Çevre etkisi	1	3	-	-
					Toplam	12		8	
Başarılı Bulmuyorum	4	13	1	3	Hayır	2	7	-	-
					Özgüvenim düşük	2	7	-	-
					Aldığım eğitimler yetersiz	-	-	1	3
					Toplam	4		1	
Genel Toplam	30		30			37		35	

*Bir kişinin soruya ilişkin cevabı birden fazla temaya dahil edilmiştir.

Tablo 42 incelendiğinde kendine güven açısından AİÇÜ'de 22 ve ÇOMÜ'de 18 okul öncesi öğretmen adayının kendilerini başarılı buldukları belirlenmiştir. Kendini başarılı bulmayan öğretmen adaylarının AİÇÜ'deki frekansı 1 iken ÇOMÜ'deki frekansı 4'tür. Kendine güven açısından kendini kısmen başarılı bulan okul öncesi öğretmen adaylarının frekansı ise AİÇÜ'de 7, ÇOMÜ'de ise 8 olduğu Tablo 42'den görülmektedir. Her iki örneklem grubunda kendine güven açısından kendilerini başarılı bulan öğretmen adaylarının kodları incelendiğinde en yüksek frekansa sahip kodların Kendini yeterli bulma, Kendini motive edebilme, Yapılan işe motive olabilme, Başladığı işi bitirebilme, Kendine inanma, Başarısızlıklardan yılmama, olduğu görülmektedir. Kendine güven açısından kendini kısmen başarılı bulan her iki örneklem gurubunda okul öncesi öğretmen adaylarının kodlarında ise Korkma kodunun en yüksek frekansa sahip kod olduğu belirlenmiştir.

Çalışmanın onuncu sorusu okul öncesi öğretmen adaylarının yeni bir fikir veya kavramın ürün ya da hizmet olarak üretime aktarılması açısından kendilerini değerlendirmeleri ile ilgilidir. Bu sorunun analizinden elde edilen bulgular Tablo 43'de verilmiştir.

Tablo 43

AİÇÜ ve ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının yenilikçi olma açısından kendilerini başarılı bulup bulmadıkları yönündeki düşüncelerinin analizinden elde edilen bulgular

	ÇOMÜ		AİÇÜ		İfadeler	*ÇOMÜ		*AİÇÜ	
	F	%	F	%		F	%	F	%
Başarılı Buluyorum	14	47	17	57	Yeni fikirlere açık olma	7	23	9	30
					Evet (Açıklama yok)	4	13	5	17
					Yenilikçi bir birey olma	1	3	1	3
					Yaratıcı olma	1	3	1	3
					Etkileyici fikirlere sahip olma	-	-	1	3
					Kendine güven	-	-	1	3
					Risk almayı sevme	-	-	1	3
					Ailenin etkisi	-	-	1	3
					Kendine sağlayacağı katkı	-	-	1	3
					Tecrübeye sahibi olma	1	3	-	-
					Yeniliklere uyum sağlama	1	3	-	-
					İleri görüşlü olma	1	3	-	-
					Toplam	16		21	
Kısmen Başarılı Buluyorum	5	17	6	20	Garantici olma	2	7	3	10
					Kısmen başarılı buluyorum (Açıklama yok)	1	3	2	7
					Olumsuz tecrübeler	1	3	1	3
					Çevrenin niteliksel yoksunluğu	-	-	2	7
					Şartların değişken olması	1	3	-	-
					Gelenekleri göz ardı edememe	1	3	-	-
					Uygulamada eksiklik	1	3	-	-
					Toplam	7		8	
Başarılı Bulmuyorum	11	37	7	23	Hayır (Açıklama yok)	4	13	1	3
					Yenilikçi fikirlere sahip olmama	2	7	2	7
					Deneyim eksikliği	2	7	1	3
					Kendine güvenmeme	2	7	1	3
					Yaratıcı olmama	2	7	1	3
					Cesaretli olmama	-	-	1	3
					İkna kabiliyetinin yetersiz olması	-	-	1	3
					Macera aramayı sevmeme	1	3	-	-
					Toplam	13		8	
Genel Toplam	30		30			36		37	

*Bir kişinin soruya ilişkin cevabı birden fazla temaya dahil edilmiştir.

Tablo 43 incelendiğinde yenilikçi olma açısından AİÇÜ'de 17 ve ÇOMÜ'de 14 okul öncesi öğretmen adayının kendilerini başarılı buldukları belirlenmiştir. Kendini başarılı bulmayan öğretmen adaylarının AİÇÜ'deki frekansı 7 iken ÇOMÜ'deki frekansı 11'dir. Yenilikçi olma açısından kendini kısmen başarılı bulan okul öncesi öğretmen adaylarının frekansının AİÇÜ'de 6 ve ÇOMÜ'de 5 olarak gerçekleştiği Tablo 42'den görülmektedir. Yenilikçi olma açısından kendilerini başarılı bulan öğretmen adaylarının kodları incelendiğinde en yüksek frekansa sahip kodun AİÇÜ'de 9, ÇOMÜ'de 7 frekansa sahip olan Yeni fikirlere açık olma kodu olduğu görülmektedir. AİÇÜ'de yenilikçi olma açısından kendilerini başarılı bulmayan öğretmen adaylarının gerekçe olarak belirtikleri en yüksek frekansa sahip kod, 2 frekans ile Yenilikçi fikirlere sahip olmama kodudur. ÇOMÜ'de ise yenilikçi olma açısından kendilerini başarılı bulmayan öğretmen adaylarının en yüksek

frekansa sahip kodları her biri 2 frekansa sahip Yenilikçi fikirlere sahip olmama, Yaratıcı olmama, Deneyim eksikliği, Kendine güvenmeme kodlarıdır.

BEŞİNCİ BÖLÜM
SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışma okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik kavramı hakkındaki düşünceleri ve sahip oldukları girişimcilik özelliklerinin incelenmesi amacıyla yürütülmüştür. Bu bölümde araştırmanın problem durumlarına ilişkin tartışma ve yorumlara yer verilmiştir. Bu kapsamda araştırmanın ilk iki problemine ilişkin bulgular birleştirilerek verilmiştir.

5.1. Araştırmanın Birinci ve İkinci Alt Problemi Olan AİÇÜ ve ÇOMÜ Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Girişimcilik Özelliklerine İlişkin Bulgulara Yönelik Tartışma ve Sonuçlar

Yapılan bu çalışmada araştırmaya katılan her iki örneklem grubundaki öğretmen adaylarının girişimcilik ölçeğinden elde etikleri ortalama madde puanlarının katılıyorum ifadesine yakın olduğu belirlenmiştir. Çalışma kapsamında ölçülmeye çalışılan fırsatları görme, kendine güven, risk alma, yenilikçi olma ve duygusal zekâ gibi özelliklerin girişimci bir bireyin sahip olması gereken özellikler arasında ilk sıralarda yer aldığı bilinmektedir (Boone ve Kurtz, 2013; Curth, 2011; Deveci ve Çepni, 2015; Eroğlu ve Dündar, 2018; Kaya, 2020). Dolayısıyla çalışmadan elde edilen bulgular hem AİÇÜ hem de ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik düzeylerinin yüksek olduğunu göstermektedir. Bu durumun okul öncesi lisans programında bulunan oyun, drama, yaratıcılık ve sanat eğitimi gibi doğrudan olmasa da dolaylı olarak girişimciliğe hitap eden derslerden kaynaklanması muhtemeldir. İlgili literatürde de okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik algılarının ve girişimcilik eğilimlerinin yüksek olduğu yönündeki çalışmalara rastlanmaktadır (Konokman ve Yelken, 2014; Şenel ve Kocaalan, 2018). Tican (2019) tarafından yürütülen ve girişimcilik algı ölçeğinin kullanıldığı bir çalışmada okul öncesi öğretmen adaylarının sadece motivasyon boyutundaki ortalama puanlarının, sınıf öğretmeni adaylarından anlamlı olmasa da düşük olduğu diğer boyutlarda yüksek olduğu rapor edilmiştir. Pan ve Akay (2015) tarafından yürütülen başka bir çalışmada ise okul öncesi öğretmen adaylarının sınıf ve matematik öğretmeni adaylarından daha yüksek, Türkçe, İngilizce, Fen ve Teknoloji öğretmeni adaylarından daha düşük girişimcilik puanına sahip olduğu belirlenmiştir.

Dolayısıyla çalışmadan elde edilen okul öncesi öğretmen adaylarının yüksek girişimcilik düzeyine sahip olduğu yönündeki bulguların literatürle desteklendiği söylenebilir.

Çalışmadan girişimcilik ölçeğinin alt boyutlarından edilen bulgular incelendiğinde; ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının sahip oldukları girişimcilik özellikleri arasında birbiri ile istatistiksel olarak benzer olduğu saptanan duygusal zekâ ve fırsatları görme özelliklerinin ilk sırada geldiği saptanmıştır. Bunu aralarında farklılaşma bulunmayan risk alma kendine güven özelliklerinin izlediği son sırada ise yenilikçi olma özelliğinin geldiği sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 21). AİÇÜ okul öncesi öğretmen adaylarının sahip oldukları girişimcilik özelliklerine ilişkin bulgular incelendiğinde ise aralarında anlamlı farklılaşma bulunmayan fırsatları görme ve duygusal zekânın ilk sırada geldiği saptanmıştır. Bunu duygusal zekâ ile aralarında farklılaşma bulunmayan kendine güven ve risk alma özelliklerinin takip ettiği son sırada ise yine yenilikçi olma özelliğinin geldiği belirlenmiştir (Tablo, 18). Bu çalışmada ayrıca hem AİÇÜ hem de ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarından elde edilen fırsatları görme özelliğinin risk alma, kendine güven ve yenilikçi olma özelliklerinden anlamlı düzeyde yüksek olduğu da belirlenmiştir. Literatürde okul öncesi öğretmen adaylarının duygusal zekâ düzeylerinin diğer girişimcilik özelliklerine kıyasla yüksek olduğu bildirilmektedir (Güler 2015; Yıldızbaş 2017; Yılmaz ve Zembat, 2019). Sınıf öğretmeni adayları ile konu kapsamında yapılan bir çalışmada fırsatları görme ve duygusal zekâ gibi girişimcilik özelliklerine öğretmen adaylarının hayatlarında sıklıkla yer verdikleri belirlenmiştir (Anagün ve Atalay, 2017). Fen bilgisi öğretmen adayları ile yapılan bir çalışmada kendine güven özelliğine sahip olan öğretmen adayı oranının risk alma özelliğine sahip olan öğretmen adaylarından oldukça fazla olduğu belirlenmiştir (Deveci, 2017). Bu çalışmada AİÇÜ ve ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının sahip oldukları girişimcilik özelliklerine ilişkin sonuçların literatürde yer alan farklı branşlardaki öğretmen adaylarından elde edilen sonuçlarla paralel olmaması, okul öncesi lisans programından kaynaklanabileceği gibi yaşanılan sosyo-kültürel ortamların farklı olmasından da kaynaklanabilir.

Çalışmada AİÇÜ ve ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik özelliklerine ilişkin elde edilen bir diğer bulguda yenilikçi olma özelliklerinin en düşük ortalamaya sahip olmasıdır. Bu nokta her iki örneklem grubundaki okul öncesi öğretmen adaylarının yenilikçi olma özelliklerinin bu çalışma kapsamında ölçülmeye çalışılan

fırsatları görme, duygusal zekâ, risk alma ve kendine güven özelliklerine kıyasla en düşük düzeyde olduğuna işaret etmektedir. Bu durumun eğitim sisteminden kaynaklanması muhtemeldir. Zira okul dönemindeki bireylerin yenilikçi olma açısından sorunlar yaşadığı, eğitim düzeyi artıkça bireyin yenilikçi olma özelliğinin törpülendiği belirtilmektedir (Romer, 2007). Konu ile ilgili yapılan bir çalışmada ilköğretim düzeyindeki öğrencilerin tamamının yenilikçi/inovatif fikirler geliştirmede başarılı olmasına rağmen üniversite düzeyine gelinceye kadar bu oranın giderek düştüğü ifade edilmektedir (Elçi, 2011). Bu yüzden eğitim sisteminin dolayısıyla öğretim programlarının yenilikçi bireyler yetiştirilmesini sağlayacak şekilde düzenlenmesi gerekmektedir (Yavuz Konokman, vd., 2016). Çünkü girişimciliğin ana unsurlarından biri sayılan yenilikçi olma (Zhao, 2005), girişimci bireyleri diğer bireylerden ayıran özellikler arasında ilk sıralarda yer almaktadır (Changa ve Benamraouib, 2014; Deveci, 2017; Uygun ve Güner, 2016). Diğer taraftan yenilikçi düşüncelerin ortaya çıkabilmesi ve gelişebilmesi için öğretim programları dışında yenilikçi düşünen öğretmenlere de ihtiyaç olduğu açıktır. Yenilikçi düşünen öğretmenler olmadan yenilikçi nesillerin ortaya çıkması mümkün değildir (Kocasaraç ve Karataş, 2018). Öğretmenlerin de tıpkı öğrenciler gibi yenilikçi fikirler üretme açısından sorun yaşadıkları (Grewal, 2016; Varshney, 2014; Yavuz Konokman, vd., 2016), yeniliği kabullenmede temkinli oldukları ve kabullenme süreçlerinin uzun olduğunu bildirmektedir (Demir Başaran ve Keleş, 2015). Eğitim fakültesi öğrencilerin yenilikçi olma düzeyleri ve değişime hazır bulunuşlukları üzerine Erdoğan ve Güneş (2013) tarafından yürütülen bir çalışmada, öğretmen adaylarının oldukça az bir kısmının yenilikçi olduğunu belirlenmiştir. Bu nedenle bu çalışmadan elde edilen sonuçların literatürü destekler nitelikte olduğu söylenebilir.

5.2. Araştırmanın Üçüncü Alt Problemi Olan AİÇÜ ve ÇOMÜ Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Girişimcilik Özelliklerinin Karşılaştırılmasına Yönelik Tartışma ve Sonuçlar

Yapılan bu çalışmada girişimcilik ölçeğinin alt boyutlarından elde edilen verilerin analizinde AİÇÜ okul öncesi öğretmen adaylarının fırsatları görme ve yenilikçi olma özelliklerinin ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarından anlamlı düzeyde yüksek olduğu belirlenmiştir (Tablo 29, Tablo 31). Ölçeğin diğer boyutları olan risk alma duygusal zekâ kendine güven boyutları arasındaki farkların da AİÇÜ okul öncesi öğretmen adaylarının lehine yüksek olduğu fakat aradaki farkların anlamlı olmadığı belirlenmiştir (Tablo 23,

Tablo 25, Tablo 27). Bu bulgudan hareketle AİÇÜ okul öncesi öğretmen adaylarının fırsatları görme ve yenilikçi olma özelliklerinin ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarından yüksek olduğu sonucuna ulaşılabilir. Girişimci bireylerin sahip olması gereken özelliklerden yenilikçi olma özelliği irdelendiğinde, risk alma özelliği ile birlikte anıldığı görülmektedir (Miller ve Besser, 2005). Yenilikçi olma özelliği; deneyime açıklık, risk alma, fikir liderliği yapabilme, yaratıcı olma gibi kavramların özelliklerini de kapsayan şemsiye kavramdır. Bu yüzden yenilikçi bireylerin belirsizlik ve riskle baş etmede ve diğer bireylere göre daha becerikli olduğu belirtilmektedir (Roger 1983; akt. Demir Başaran ve Keleş, 2015). Girişimciliğin, somut göstergesi olarak kabul edilen fırsatları görme özelliğinin de yenilikçi olma özelliği gibi kişinin yaratıcılık düzeyi, risk alma düzeyi, kendine güven gibi kişilik özellikleri ile yakından ilgili olduğu bilinmektedir (Ardichvili, et al., 2003). Başka bir ifade ile yenilikçi olma ve fırsatları görme özelliği yüksek olan bireylerin diğer girişimci özelliklerinin de yüksek olması beklenen bir durumdur. Dolayısıyla AİÇÜ okul öncesi öğretmen adaylarının ölçeğin risk alma, duygusal zekâ, kendine güven, fırsatları görme boyutlarından aldıkları puanların ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarından daha yüksek olması aslında onların daha yenilikçi olmalarının bir göstergesi olabilir.

Yapılan bu çalışmada AİÇÜ okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik ölçeğinden madde başına aldıkları ortalama puanın ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarından yüksek olduğu ve farkın istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu belirlenmiştir. Bu bulgudan hareketle AİÇÜ okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik özelliklerinin ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarından yüksek olduğu sonucuna ulaşılabilir. Uygulanan öğretim programları aynı olmasına rağmen farklı üniversitelerde okuyan öğretmen adaylarının girişimcilik özelliklerinin birbirinden farklı olması yönündeki sonuçlara ilgili literatürde rastlanmaktadır (Yılmaz, 2019). Bu durum öğretim programlarının uygulayıcısı olan öğretmenlerin lisans derslerinde kullanmış oldukları yöntem ve tekniklerden kaynaklanabileceği gibi bireylerin yaşadığı sosyokültürel ve sosyoekonomik toplum yapılarının birbirinden farklı olmasından da kaynaklanabilir (Şirin, 2020; Yılmaz ve Zembat, 2019). Zira bireyin girişimciliğine etki eden aile, sosyal çevre, eğitim, kültür, psikolojik faktörler, hukuki, idari, siyasi unsurlar, ekonomik unsurlar gibi temel faktörler vardır (Ataseven, 2016; Çalışır, 2019; TÜSİAD, 2002). Dolayısıyla bu çalışmada farklı iki üniversitedeki okul öncesi öğretmen adayların girişimcilik puanlarının anlamlı düzeyde farklı olmasının en temel nedeni örneklem gruplarının yaşadıkları sosyokültürel ve

sosyoekonomik toplum yapıların farklı olması olabilir. Bu çalışmada öğretmen adaylarının demografik özelikleri ile sahip oldukları girişimcilik özellikleri arasındaki ilişki incelenmemiştir. Fakat AİÇÜ'de öğrenim gören 124 okul öncesi öğretmen adayının demografik özelliklerine bakıldığında %70,2'sinin ailesinin aylık gelirinin 5000 TL veya altında olduğu ve %63,7'sinin kardeş sayısının beş ve üzeri olduğu belirlenmiştir (Tablo 9, Tablo 10). ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının ise aile aylık geliri 5000 TL veya altında olanlarının oranı %58,1 iken, kardeş sayısı 2 olanların oranının %41,3 olduğu görülmektedir (Tablo 9, Tablo 10). Literatürde öğretmen adaylarının sahip oldukları kardeş sayısının onların girişimcilik özelliklerine etki etmediği (Yılmaz, 2019), hatta az kardeşe sahip olmanın girişimciliği pozitif yönde etkilediğine ilişkin çalışmalar bulunmaktadır (Arslan, 2002). Benzer şekilde ailenin yüksek gelir düzeyine sahip olması bazı girişimcilik özelliklerini pozitif yönde etkilediği bazı girişimcilik özelliklerini ise etkilemediği yönünde çalışmalara rastlanmaktadır (Aydın ve Öner, 2016; Pan ve Akay, 2015; Yılmaz, 2019). Fakat yaşı küçük ve çok kardeşe sahip bireylerde girişimcilik eğilimi düzeyinin daha yüksek olduğu yönünde çalışmalar da bulunmaktadır (Öz Ceviz, vd., 2016). Bu çalışmada elde edilen bulguların bazı çalışmalar ile benzerlik bazıları ile farklılık göstermesinin sebebi kültürel farklılıklar ve çalışma grubunun farklı yaşantılar geçirmesiyle açıklanabileceği düşünülmektedir. Çünkü bireylerin yaşadığı farklı deneyimlerin girişimcilik becerilerinin gelişmesine doğrudan katkı sağlayacağı bilinmektedir (Akpınar, 2011). Ayrıca sahip olunan refah seviyesini artırmak bireyleri girişimci olmaya iten en önemli faktördür (Bozkurt, 2011). Dolayısıyla bu çalışmadan elde edilen AİÇÜ okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik puanlarının, ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olması yaşanılan birtakım zorlukların bireylerin girişimcilik özelliklerinin gelişmesine sağladığı katkılar ile açıklanabilir. Zira ekonomik olarak refaha ulaşma arzusu girişimciliği etkileyen bir faktördür (Güreşçi, 2014; Ulucan, 2015). Bu yüzden maddi arzulardan kaynaklanan çalışma isteği, ileriyi düşünme-planlama eğilimi gösterme gibi girişimci bireylerin sahip olduğu psikolojik özelliklere (Esen ve Conkar, 1999), çeşitli zorluklarla mücadele ederek bu günlere gelen gençlerin sahip olma ihtimalinin diğerlerine kıyasla daha yüksek olabileceği düşünülmektedir.

5.3. Araştırmanın Dördüncü Alt Problemi Olan AİÇÜ ve ÇOMÜ Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Girişimcilik Kavramı Hakkındaki Düşünceleri ve Karşılaştırılmasına Yönelik Tartışma ve Sonuçlar

Bu bölümde çalışmada nitel veri toplama aracı olarak kullanılan Girişimcilik Kavramı Açık Uçlu Anketi'nden elde edilen veriler tartışılmıştır. Bu kapsamda AİÇÜ ve ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik ifadesine ilişkin düşüncelerinin girişimci bireyin özellikleri, girişimcilik girdileri, girişimcilik çıktıları ve girişimci kişiler olmak üzere 4 ayrı tema altında toplandığı belirlenmiştir. Bu temalardan girişimci bireyin özellikleri teması hem AİÇÜ hem de ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının düşüncelerinin en fazla yoğunlaştığı temadır. Diğer 3 temanın oranlarının ise her iki örneklem grubunda birbirine benzer ve oldukça düşük gerçekleştiği belirlenmiştir. Fakat girişimcilik sadece bireyin sahip olması gereken girişimcilik becerileri ile açıklanamaz (Anagün ve Atalay, 2017; Bacanak, 2013). Girişimciliğin bir bölümünü doğuştan getirilen özellikleri içerse de önemli bir bölümü sonradan kazanılan özelliklerle ortaya çıkmaktadır (Altan, 2014; Yüzüak, 2010). Daha önemlisi bireyin sahip olduğu girişimcilik becerilerini sınırlayan ve bu becerilerin ortaya çıkmasına olanak tanımayan bir ortamda, bireylerin bu özelliklerini ortaya koyması mümkün değildir (Hisrich ve Peter, 2002). Bununla birlikte psikolojik faktörler, bireyin yaşı, bireyin aile tutumu gibi değişkenler girişimcilik becerisinin ortaya çıkması için oldukça etkili faktörlerdir (Deveci ve Çepni, 2014). Oysa girişimcilikle ilgili yukarda değinilen kavramlara öğretmen adaylarının düşüncelerinde hiç yer vermediği görülmektedir (Tablo 34). Benzer sonuçlara Bacanak (2013), Anagün ve Atalay (2017) tarafından yapılan çalışmalarda da ulaşılmış, sınıf öğretmeni ve fen bilgisi öğretmen adaylarının girişimcilik kavramı algılarının yetersiz olduğu vurgulanmaktadır. Bu bulgulardan hareketle hem AİÇÜ hem de ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik ifadesini önemli ölçüde girişimci bireyin özellikleri ile ilişkilendirdikleri ve dolayısıyla girişimcilik ile ilgili algılarının yetersiz olduğu belirlenmiştir.

Çalışmada girişimci bir okul öncesi öğretmeninde bulunması gereken özelliklere ilişkin AİÇÜ ve ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının düşüncelerinin girişimci öğretmenlerin özellikleri, girişimci öğretmenlerin kullandığı yöntem ve teknikler, girişimci öğretmenin sahip olduğu bilgi ve beceriler olmak üzere 3 temada toplandığı belirlenmiştir. Bu temalardan en yüksek orana sahip temanın hem AİÇÜ hem de ÇOMÜ okul öncesi

öğretmen adaylarında girişimci öğretmenlerin özellikleri teması olduğu bunu girişimci öğretmenin sahip olduğu bilgi ve beceriler ve girişimci öğretmenlerin kullandığı yöntem ve teknikler temalarının izlediği tespit edilmiştir (Tablo 35). Fakat çalışmadan elde edilen bulgular her iki örneklem grubundaki öğretmen adaylarının girişimci okul öncesi öğretmeninde olması gereken özellikleri önemli bir ölçüde girişimcilik özellikleri ile açıkladığına işaret etmektedir. Literatürde özellikle girişimci okul öncesi öğretmeninin özeliklerine ilişkin bir çalışmaya rastlanamamıştır. Fakat genel anlamda girişimci öğretmen kavramının ise; öğretmek için istekli ve tutkulu olan, esnek, sorumluluk sahibi, açık fikirli, ilham verici, zaman zaman kuralların dışına çıkabilen, güvenilir, iyi bir dinleyici olabilen, takım ruhuna sahip, dış bağlantıları güçlü ve öğrencileriyle birlikte eylem odaklı çalışabilen öğretmen olarak ifade edildiği görülmektedir (European Commission, 2013). Bu çalışmadaki her iki örneklem grubundaki öğretmen adaylarının, girişimci bir öğretmenin özelliklerine ilişkin literatürde yer alan özelliklere vurgu yaptığı fakat bunların oranının düşük olduğu tespit edilmiştir. Buradan hareketle her iki örneklem grubundaki öğretmen adaylılarının girişimci bir okul öncesi öğretmeni konusunda fikir sahibi olmalarına rağmen bunun yeterli olmadığı söylenebilir. Çalışmada ayrıca sınırlıda olsa her iki örneklem grubundaki öğretmen adaylarının girişimci okul öncesi öğretmenin sahip olması gereken özellikleri dersleri işleme şekillerine ve kullandığı yöntem ve tekniklerle ilişkilendirdiği de belirlenmiştir. Yapılan çalışmalarda girişimci öğretmenlerin; derslerinde problem temelli aktif öğrenme yaklaşımlarını tercih ettikleri ve hikâye anlatma, grup çalışmaları, tartışma yöntemi ve okul dışı ziyaretler sıklıkla kullandıkları belirtilmektedir. Bunlara ek olarak bu öğretmenlerin; işbirlikçi öğrenme ortamları, problemlere dayalı öğrenmeler, grup ve akran çalışmaları, proje çalışmaları, yaparak yaşayarak öğrenme, drama etkinlikleri, öğrenme günlükleri, küçük şirketler oluşturma, inceleme gezileri yapma, iş sahası ziyaretleri yapma ve farklı alanlarda girişimci kişilerin okula çağrılması gibi etkinlikleri derslerinde kullanmaya özen gösterdikleri vurgulanmaktadır (Deveci 2016; Seikkula-Leino, 2011). Dolayısıyla araştırmaya hem AİÇÜ hem de ÇOMÜ'de katılan okul öncesi öğretmen adaylarının, girişimci bir okul öncesi öğretmeninin derslerinde kullanması gereken yöntem ve teknikleri literatürle tutarlı olarak ilişkilendirdikleri fakat bunun oldukça sınırlı sayıda kaldığı söylenebilir.

Çalışmada sahip olduğu girişimcilik özellikleri düzeyleri bakımından kendini yüksek düzeyde değerlendiren okul öncesi öğretmen adayları oranının AİÇÜ'de ÇOMÜ'ye oranla

daha fazla olduğu, düşük düzeyde değerlendiren öğretmen adayı oranının ise ÇOMÜ'de AİÇÜ'ye oranla fazla olduğu saptanmıştır. Çalışmada, sahip olduğu girişimcilik özellikleri düzeyleri açısından kendini orta düzeyde değerlendiren okul öncesi öğretmen adaylarının oranının ise birbirine yakın oranlara sahip olduğu belirlenmiştir. Bu bulgular AİÇÜ okul öncesi öğretmen adaylarından sahip oldukları girişimcilik özellikleri düzeylerinin ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarından yüksek olduğuna işaret edebilir. Bu araştırmaya AİÇÜ'den katılan okul öncesi öğretmen adayının demografik özelliklerine bakıldığında ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarından daha zorlu şartlara sahip olduğu belirlenmiştir. Dolayısıyla çalışmadan elde edilen AİÇÜ okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik özellikleri düzeylerinin ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarından yüksek olması yönündeki sonucun AİÇÜ okul öncesi öğretmen adaylarının yaşadıkları birtakım zorlukların girişimcilik özelliklerinin gelişmesine sağlayabileceği katkılar ile açıklanması mümkündür. Literatürde ekonomik olarak refaha ulaşma arzusunun çoğu kere girişimciliği tetiklediği, girişimciliğin gelecekleri için endişe duyan ve girişimci özelliklere sahip bireyler için kendilerini garantiye alma yöntemi şeklinde algılandığı belirtilmektedir (Ulucan, 2015). Özellikle yaşanılan birtakım olumsuz faktörlerin bireyleri girişimci olmaya iten önemli bir motivasyon kaynağı olabileceği farklı kaynaklarda da bildirilmektedir (Akdemir, 2000; Çalışır, 2019; Ulucan, 2015). Diğer taraftan bu çalışmanın nicel bulgularından biride AİÇÜ okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik puanlarının ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının anlamlı düzeyde yüksek olmasıdır. Dolayısıyla çalışmanın bu yöndeki nitel ve nicel bulgularının birbirini desteklemesi, AİÇÜ okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik özellikleri düzeylerinin ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarından yüksek olması yönündeki sonucunu kuvvetlendirmektedir.

Çalışmada AİÇÜ ve ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının çocukların girişimcilik becerilerinin geliştirilmesi için derslerde yer vermesi gereken etkinlikler ile ilgili düşüncelerinin 7 temada toplandığı, bunlar arasında girişimci bireylerin özelliklerine odaklanan etkinlikler temasının hem AİÇÜ hem de ÇOMÜ'de ilk sırada geldiği belirlenmiştir. Bunu; öğretim ilkelerine odaklanan etkinlikler, yöntem ve tekniklere odaklanan etkinlikler, öğretim yaklaşımlarına odaklanan etkinlikler, öğrenme stratejilerinden duyuşsal stratejilere odaklanan etkinlikler, üst düzey düşünme becerilerine odaklanan etkinlikler, eğitim yaklaşımlarına odaklanan etkinlikler temalarının izlediği saptanmıştır. Her iki örneklem grubunda öğretim ilkelerine odaklanan etkinlikler temasında

yer alan aktif katılımın olduğu etkinlikler ve yöntem ve tekniklere odaklanan etkinlikler temasında bulunan drama etkinlikleri, problem çözme etkinlikleri kodlarının diğer kodlara kıyasla daha yüksek orana sahip oldukları belirlenmiştir. Benzer durumun öğretim yaklaşımlarına odaklanan etkinlikler temasında da görüldüğü yapılandırmacı yaklaşıma dayalı etkinlikler kodunun bulunduğu temadaki diğer kodlara kıyasla daha yüksek orana sahip olduğu saptanmıştır. Bu bulgular her iki örneklem grubundaki öğretmen adaylarının, öğrencilerinin girişimcilik becerilerinin geliştirmek isteyen okul öncesi öğretmeninin derslerinde öncelikle girişimci bireylerin özelliklerine odaklanan etkinlikler olmak üzere aktif katılımın olduğu etkinliklere, drama etkinliklerine, problem çözme etkinliklerine ve yapılandırmacı yaklaşıma dayalı etkinliklere yer verilmesi gerektiği düşüncesine sahip olduklarını gösterebilir. Erken dönemlerde verilecek girişimcilik eğitimi öğrenme ortamlarının riski yönetebilme, başarma ihtiyacı, fırsatları değerlendirme, lider olma, gelecek odaklı olma, kararlılık, rekabet becerisi gibi girişimcilik özelliklerinin kazandırılmasına yardımcı olabileceği gibi girişimcilik eğilimi ve yeterliliği üzerinde pozitif etkiye sahip olacağı belirtilmektedir (Bilge ve Bal, 2012; Ulucan, 2015). Fakat konu ile ilgili çalışmalarda öğretmenlerin girişimciliğin uygulamaya aktarması aşamasında hangi teknikleri ve ne tür etkinlikleri kullanılabileceği konusunda sorunlar yaşadıkları bilinmektedir (Deveci, 2016; Seikkula-Leino, 2011). Okul öncesi dönemdeki öğrencilere girişimcilik becerileri ancak öğrencinin merkezde olduğu ve oluşturulan farklı öğrenme ortamlarına etkin katılımları ile kazandırılabilir. Zira öğretmen merkezli öğrenme ortamları girişimcilik becerisini kazandırmak için elverişli değildir (Marques ve Albuquerque, 2012). Bu dönemde çocukta bazı tutum ve davranışların kazandırılmasını ve geliştirilmesini sağlayan eğitim öğretim faaliyetlerin de girişimcilik eğitimine katkı sağlayabileceği belirtilmektedir (Ferreira, 2011). Öte yandan girişimcilik becerilerinin öğrencilere kazandırılması büyük ölçüde seçilecek yöntem ve tekniklere bağlıdır (European Commission, 2011). Burada önemli nokta uygulanan etkinliklerde öğrencilerin aktif rol almasıdır (European Commission, 2011; Gibb, 2011), Okul öncesi dönemde verilecek girişimcilik eğitiminin mutlaka çocuk merkezli, çocukların birebir katılımıyla gerçekleşen etkinlikler olduğu belirtilmektedir (Coşkun, 2015). Girişimcilik becerisinin kazandırılabilmesi için öğrencilerin aktif olduğu ortamların yanı sıra öğrenme durumlarının esnek, etkileşimli ve bilginin çok boyutlu geliştirildiği etkinliklere odaklanılması gerekmektedir (Gibb, 2005). Girişimci bireyler yetiştirebilmek için derslerde kullanılması önerilen etkinliklere bakıldığında ise problemlere dayalı öğrenme ortamları, işbirlikçi

öğrenme ortamları, grup çalışmaları, akran öğrenmeleri, proje tabanlı öğrenmeler, drama etkinlikleri, gezi gözlem yapma ve yaparak yaşayarak öğrenmenin ön planda olduğu etkinliklere sıklıkla rastlanmaktadır (Seikkula-Leino, 2011). Literatürde girişimciliğin öğretilmesinde aktif öğrenme ve yapılandırmacı yaklaşımın temel alınması gerektiği belirtilmekte (Koopman, et al., 2013) ve yapılandırmacı öğrenme yaklaşımıyla özdeşleştiği bilinen yaparak yaşayarak öğrenme ilkesinin öğrencilerin girişimci özelliklerinin kazandırılmasına yardımcı olduğu vurgulanmaktadır (European Commission, 2011). Ayrıca bu yöndeki çalışmalarda girişimcilik eğitiminin problem çözme süreci olduğu ifade edilmekte (Amos ve Onifade, 2013) ve gerçek hayattaki problemler ve girişimcilik arasındaki bağlantılara tüm disiplinlerde yer verilmesi gerektiği önerilmektedir (European Commission, 2013). Bunun dışında son yıllarda okul öncesi dönemde de adını duymaya başladığımız STEM uygulamalarının öğrencilerin girişimci düşüncelerini geliştirdiği belirtilmektedir (Deveci 2016; Jin, et al., 2015). Yukarıda verilen literatür dikkate alınarak bu çalışmada elde edilen bulgular incelendiğinde girişimcilik özelliklerinin geliştirilmesi için derslerde yer verilmesi gereken etkinlikler konusunda her iki örneklem grubundaki öğretmen adaylarının çok geniş bir yelpazedeki düşüncelerinin doğru olmasına rağmen oranlarının sınırlı kaldığı belirlenmiştir. Bu bağlamda STEM uygulamalarına dayalı etkinlikler kodunun her iki örneklem grubundaki frekansının bir (1) olduğu Tablo 37'den görülmektedir. Dolayısıyla elde edilen bulgular hem AİÇÜ hem de ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının öğrencilerin girişimcilik becerilerinin geliştirilmesi adına derslerde yer verilmesi gereken etkinlikler konusunda sahip olduğu düşüncelerinin literatürle tutarlılık göstermesine rağmen yeterli olmadığına işaret edebilir.

Bu çalışmada her iki örneklem grubundaki okul öncesi öğretmen adaylarının okul öncesi eğitim programının girişimcilik becerilerinin geliştirmesi açısından yeterliliğine ilişkin düşüncelerinden oluşturulan program yetersiz temasının en yüksek orana sahip tema olduğu belirlenmiştir. Bu bulgu hem AİÇÜ hem de ÇÖMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik becerilerinin geliştirmesi bakımından okul öncesi eğitim programını yetersiz gördükleri şeklinde yorumlanabilir. Her iki örneklem grubundaki öğretmen adaylarının programı yetersiz görme nedenleri ile ilgili düşüncelerinden oluşturulan en yüksek orana sahip kodlar ise programın yenilikçilik yönünden zayıf olması öğretmenlerin donanım yetersizliği, okulların, öğretmenlerin şartlarının eşit olmaması, programda teorik eğitimin çok, uygulamanın az olması, araç gereç yetersizliği ve programın sınırlılığı kodlarıdır. Bu

durumun nedeni şu an okul öncesi kurumlarda yürürlükte olan eğitim programının en son 2013 yılında güncellenmiş olması olabilir. Yakın bir tarihte neredeyse tüm eğitim kademelerindeki öğretim programları çağın gerekleri doğrultusunda güncellenmiş olmasına rağmen okul öncesi eğitim programında da böyle bir yenilenme çalışması henüz yapılmamıştır (MEB, 2013; 2018a, 2018b, 2018c, 2018d). Bu durumun ise okul öncesi dönem çocuklarının sadece girişimcilik becerileri açısından değil diğer pek çok beceriler açısından da çağın gereklerini yakalamalarını zorlaştıracağı açıktır. Girişimcilikle ilgili konuların öğretim programlarında nasıl yer alması gerektiği konusunda da ciddi eksiklerin olduğu bilinmektedir (Deveci, 2016; Gelen, 2017; Seikkula-Leino, et al., 2012; Yurtseven, 2020). Yapılan araştırmalarda girişimciliğinde içinde olduğu 21. yy. becerilerinin Türkiye'deki mevcut öğretim programlarında çok yetersiz ve dağınık olduğu ve bu becerilerin eğitim sistemi içerisindeki rolünün net olarak anlaşılamadığını ifade edilmektedir (Gelen, 2017). Erken çocukluk döneminde girişimcilik eğitiminde kasıt sadece çocuklarda girişimciliğin tanımı, faydaları ve girişimcilik özellikleri hakkında bilişsel yapılar oluşturma çabası değil aynı zamanda kullanılan eğitim programı temaları ile girişimciliğin bütünleştirebilmesidir (Suzanti ve Maesaroh, 2017). Pek çok Avrupa ülkesinde girişimcilikle ilgili becerilerin bu doğrultuda güncellenmiş programlarla çocuklara doğrudan kazandırılmasına okul öncesi dönemde başlanmaktadır (Avrupa Komisyonu Raporu, 2016). Yirmi birinci yüzyıl becerilerinin kazanımını başarı ile gerçekleştiren okulları araştıran bir çalışmada girişimcilik, liderlik, iletişim, iş birliği, eleştirel düşünme ve yenilikçi olma vb. becerilerin eğitim programlarına oldukça etkili şekilde dahil edildiği tespit edilmiştir (Brown, 2018). Diğer taraftan bu çalışmada her iki örneklem grubundaki okul öncesi öğretmen adaylarından elde edilen bulgular okul öncesi eğitim programının yetersiz veya kısmen yeterli görülmesindeki en önemli nedeninin öğretmenlerin programı uygulamaya koyma noktasındaki eksiklikleri olduğuna işaret etmektedir. Programların başarıya ulaşmasında uygulayıcısı olan öğretmenlerin rolleri oldukça yadsınamaz (Karaman ve Karaman, 2016). Fakat 2013 okul öncesi eğitim programının öğretmeler tarafından değerlendirildiği çalışmalarda programın anlaşılmasında, öğrenme merkezleri oluşturulmasında, bazı kavram ve değerlerin öğrencilere kazandırılmasında, araç gereçler konusunda sorunlar yaşandığı tespit edilmiştir (Arslan ve İlkay, 2015; Başaran ve Ulubey, 2018; Köksal, vd., 2016; Özsırkıntı, vd., 2014). Bu noktadan hareketle her iki örneklem grubundaki okul öncesi öğretmen adaylarının okul öncesi eğitim programını girişimcilik becerilerinin geliştirmesi açısından çoğunlukla yetersiz buldukları, programı yetersiz veya

kısmen yeterli bulan öğretmen adaylarının ise bu durumu çoğunlukla öğretmenlerin uygulama noktasındaki yetersizliklerine bağladıkları belirlenmiştir.

Çalışmada kullanılan on soruluk nitel veri toplama aracının son 5 sorusu girişimcilik ölçeğinin alt boyutları olan ve girişimci bireyde bulunması gereken özellikler arasında ilk sıralarda yer alan yenilikçi olma, risk alma, kendine güven, duygusal zekâ ve fırsatları görme özelliklerine ilişkin öğretmen adaylarının kendilerini nasıl değerlendirdikleri ile ilgilidir. Yapılan çalışmada risk alma açısından kendini başarılı bulan okul öncesi öğretmen adaylarının oranının AİÇÜ'de, ÇOMÜ'den daha fazla olduğu, düşük bulanların oranının ise her iki örneklem grubunda eşit olduğu belirlenmiştir. Bu durumun nedeninin AİÇÜ okul öncesi öğretmen adaylarının sahip olduğu demografik özelliklerden kaynaklanan itici güç olabileceği düşünülmektedir. Çünkü sosyo-ekonomik yönden düşük bir çevreden gelen öğrencilerin hayata tutunmak, geleceği garanti altına almak ve ekonomik açıdan refaha ulaşmak için diğer bireylerden daha fazla riskler alması gerektiği açıktır. Zira kendilerini risk alma açısından başarılı bulan öğretmen adaylarının buna neden olarak gösterdikleri Risk almaktan korkmamak kodunun sadece AİÇÜ'de rastlanması ve Risk almanın başarı getirmesi, Risk almak zorunda olma kodlarının AİÇÜ'deki oranının ÇOMÜ'den daha yüksek olması bu bulguyu destekler niteliktedir. Konu ile ilgili yapılan çalışmalarda bu çalışmanın sonuçları ile paralellik gösteren ve göstermeyen çalışmalara rastlanmaktadır. Literatürde fen bilimleri öğretmen adaylarının önemli bölümünün risk alma özelliğine yeterince sahip olmadıkları (Deveci, 2019), sınıf öğretmeni adaylarının risk almayı çoğunlukla olumsuz olgu olarak gördükleri (Güven ve Güven, 2017) yönünde çalışmalar bulunmaktadır. Farklı çalışmalarda ise sınıf öğretmeni adaylarının risk alma özelliğini günlük yaşamlarında sıklıkla kullandıkları (Anagün ve Atalay, 2017) ve öğretmen adaylarının çevresel risk algılarının genelde yüksek olduğu (Kahyaoğlu, 2012) belirtilmektedir. Öte yandan bu çalışmada ortaya çıkan AİÇÜ okul öncesi öğretmen adaylarının risk alma açısından kendilerini ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarından daha başarılı buldukları yönündeki nitel bulgunun çalışmada nicel veri toplama aracı olarak kullanılan ölçeğin risk alma alt boyutundan elde edilen bulgular ile benzerlik gösterdiği belirlenmiştir. Zira AİÇÜ öğretmen adaylarının ölçeğin risk alma boyutundan aldıkları ortalama puanın ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının aldıkları ortalama puanından fazla olduğu saptanmıştır. Çalışmada ayrıca hem AİÇÜ hem de ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının risk almaktan korkma, olayların sonunu görememe, garantici olma, kafa

karışıklığı yaşama ve cesaretli olmama gerekçelerini belirterek risk alma açısından kendini başarılı bulmadıkları da belirlenmiştir. Oysa risk almak zarara uğramak olarak ifade edilmez. Risklerin doğru tanınması ve alınan tedbirler ile riskler büyük fırsatlara dönüştürülebilir (Güven ve Güven, 2017). Sınıf öğretmeni adayları ile yapılan bir çalışmada riski fırsat olarak gören öğretmen adaylarının yanında riskleri olumsuz sonuç doğuran olgular şeklinde gören öğretmen adayları olduğu saptanmıştır (Güven ve Güven, 2017). Dolayısıyla çalışmada hem AİÇÜ hem de ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının az da olsa bir bölümünün risk alma açısından kendilerini başarısız bulduğu yönündeki sonucun literatürle örtüştüğü söylenebilir.

Yapılan bu çalışmada fırsatları görme açısından kendilerini başarılı bulan okul öncesi öğretmen adayları oranının AİÇÜ'de ÇOMÜ'den fazla, kendini başarılı bulmayan öğretmen adayları oranının ise AİÇÜ'de ÇOMÜ'den az olduğu saptanmıştır. Bu bulgulardan hareketle AİÇÜ okul öncesi öğretmen adaylarının kendilerini fırsatları görme açısından ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarından daha başarılı olduğu sonucuna ulaşılabilir. Bu durum her iki örneklem grubundaki öğretmen adaylarının yaşadığı sosyokültürel ve sosyoekonomik toplum yapılarının ve yaşadıkları farklı deneyimlerin girişimcilik özelliklerinin gelişmesine olan katkısı ile açıklanabilir (Akpınar, 2011; Şirin, 2020; Yılmaz ve Zembat, 2019). Fırsatları görme açısından kendini başarılı bulan öğretmen adaylarının kullandığı 3 frekansla sıkıntılara göğüs germek, fırsatları görmek zorunda olmak ve birer frekansla dezavantajı avantaja çevirmek, ekonomik özgürlük sağlaması ve fırsatları görmek zorunda olma kodlarına sadece AİÇÜ okul öncesi öğretmen adaylarında rastlandığı Tablo 40'dan görülmektedir. Bu durum her iki örneklem grubundan araştırmaya katılan öğretmen adaylarının sosyokültürel ve sosyoekonomik toplum yapılarının birbirinden farklı olduğu yönündeki yorumu kuvvetlendirmektedir. Ayrıca elde edilen bu bulgunun çalışmada nicel veri toplama aracı olarak kullanılan Girişimcilik Ölçeği'nin fırsatları görme boyutundan elde edilen bulgu ile de paralellik gösterdiği, AİÇÜ okul öncesi öğretmen adaylarının bu boyutta aldıkları ortalama puanın ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarından yüksek olduğu ve farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır.

Okul öncesi öğretmen adaylarının duygusal zekâ konusundaki düşünceleri incelendiğinde AİÇÜ ve ÇOMÜ'de kendilerini başarılı bulan okul öncesi öğretmen adaylarının oranlarının birbirine yakın ve diğer alt boyutlarla kıyaslandığında yüksek belirlenmiştir. Bu bulgular her iki örneklem grubundaki okul öncesi öğretmen adaylarının

duygusal zekâ açısından kendilerini başarılı bulduklarını gösterebilir. Diğer taraftan elde edilen bu nitel bulgular çalışmanın nicel bulgularını desteklenmektedir. Çalışmada girişimcilik ölçeğinin duygusal zekâ alt boyutundan AİÇÜ okul öncesi öğretmen adaylarının ve ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının aldıkları ortalama puanların birbirlerine oldukça yakın olduğu ve aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı belirlenmiştir (Tablo 27). Konu ile ilgili yapılan bir çalışmada okul öncesi öğretmen adaylarının duygusal zekâ düzeyinin ortalamanın üzerinde olduğu belirlenmiştir (Vural, 2010). Eğitim fakültesi öğrencileri ile Erdoğdu, (2008) ve Kıroğlu, Aslan ve Elma, (2019) tarafından yürütülen araştırmalardan da bu çalışmanın sonuçlarına benzer sonuçlar elde edilmiş öğretmen adaylarını duygusal zekâ düzeylerinin yüksek olduğu bildirilmiştir. Öte yandan duygusal zekâ; hayata motive olabilmek için duyguların kullanımını, onları anlamayı, düzenlemeyi, yönetmeyi içeren bir yetenek olup kişinin sahip olduğu motivasyon, empati ve sosyal becerileri de kapsamaktadır (Austin, et al., 2005; Kılıç Doğan ve Önen 2009; Maboçoğlu, 2006; Vural, 2010). Bu çalışma kapsamında da duygusal zekâ açısından kendilerini başarılı bulan her iki örneklem grubundaki okul öncesi öğretmen adaylarının kodları arasında, en yüksek orana sahip kodların empati kurabilme, insanlarla iletişimi kuvvetli olması duygularını kontrol edebilme, kendini motive edebilme olduğu görülmektedir. Bu noktalar her iki örneklem grubunda duygusal zekâ açısından kendilerini başarılı bulan okul öncesi öğretmen adaylarının büyük bölümünün duygusal zekâ için temel oluşturabilecek becerilerine olduğuna işaret edebilir.

Yapılan bu çalışmada kendine güven açısından kendilerini başarılı bulan okul öncesi öğretmen adayları oranının AİÇÜ'de ÇOMÜ'den fazla, kendini başarılı bulmayan öğretmen adaylarının oranının ise AİÇÜ'de ÇOMÜ'den az olduğu saptanmıştır. Buradan hareketle kendine güven açısından AİÇÜ okul öncesi öğretmen adaylarının ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarından daha başarılı buldukları söylenebilir. Bu durumun her iki örneklem grubundaki öğretmen adaylarının demografik özelliklerinden ve sahip oldukları sosyokültürel, sosyoekonomik toplum yapılarından kaynaklanabileceği düşünülmektedir (Yılmaz ve Zembat, 2019). Çünkü bireylerin yaşadığı sosyokültürel ve sosyoekonomik toplum yapıların birbirinden farklı olmasını onların sahip olduğu girişimcilik özelliklerini etkilemektedir (Şirin, 2020). Özellikle girişimci bireylerin sahip olduğu psikolojik özellikler incelendiğinde maddi arzulardan kaynaklanan çalışma isteği ve gelecek kaygısı nedeniyle ileriyi düşünerek planlama eğilimi gösterme özelliklerinin bu kişilerin davranışlarında

önemli bir yere sahip olduğu belirlenmiştir (Döm, 2012; Esen ve Conkar, 1999). Çalışmadan elde edilen bu yöndeki nicel bulgularında nitel bulgularla benzerlik gösterdiği AİÇÜ okul öncesi öğretmen adaylarının ölçeğin kendine güven alt boyutundan aldıkları ortalama puanın ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylılarından fazla olduğu tespit edilmiştir.

Çalışmadan elde edilen bulgulara yenilikçi olma açısından bakıldığında ise kendilerini başarılı bulan okul öncesi öğretmen adaylarının oranının AİÇÜ'de ÇOMÜ'den fazla olduğu belirlenmiştir. Bu bulgular yenilikçi olma açısından AİÇÜ okul öncesi öğretmen adaylarının kendilerini ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarından daha başarılı bulduklarına işaret edebilir. Bu durum araştırmaya katılan örneklem gruplarının iki ayrı bölgeden olması ve sahip oldukları demografik özelliklerinin farklılıkları ile açıklanabilir (Tablo 9, Tablo 10). Çünkü yapılan çalışmalarda gelecek kaygısı taşıyan bireylerde görülen ekonomik olarak refaha ulaşma arzusunun çoğu kere girişimciliği tetiklediği belirtilmektedir (Döm, 2012; Esen ve Conkar, 1999; Ulucan, 2015). Ayrıca kişinin yaşadığı coğrafya, girişimciliğin ve yenilikçiliğin oluşmasında etkisi yadsınamaz bir dışsal faktördür (Başar, 2019). Özellikle yaşadıkları coğrafyanın tarımsal faaliyetlere uygun olmayışı hayatlarını sürdürebilmek için bireyleri girişimcilik gibi tarım dışındaki farklı alanlara yöneltmektedir (Başar, 2019). Öte yandan bu çalışmada yenilikçi olma açısından AİÇÜ ve ÇOMÜ'de kendilerini başarılı bulan öğretmen adaylarının en yüksek orana sahip kodunun farklı fikirlere açık olma kodu olduğu görülmektedir. Literatüre bakıldığında yenilikçiliğin bireylerin yeniliklere olan tepkisini şekillendiren ve bireyler arası farkları ortaya koyan kavram olduğu (Goldsmith ve Foxall, 2003) ve yenilikçi bireylerin değişebilen, risk alabilen ve bilinenin dışına çıkabilmeyi başaran bireyler olduğu belirtilmektedir (Demirel ve Seçkin, 2008). Dolayısıyla çalışmada hem AİÇÜ hem de ÇOMÜ'de yenilikçi olma açısından kendilerini başarılı bulan öğretmen adaylarının en yüksek oranda kodladığı farklı fikirlere açık olma kodunun yenilikçi bireylerin temel özelliklerinden olduğu söylenebilir. Yenilikçi bireyin önemli diğer özellikleri arasında sayılan risk alma, değişikliklere uyum sağlama, kendine güven ve etkileyici fikirlere sahip olma özelliklerine benzer kodlara ise sadece AİÇÜ öğretmen adaylarının kodlarında rastlandığı belirlenmiştir (Tablo 43). Bu nokta AİÇÜ okul öncesi öğretmen adaylarının yenilikçi olma açısından kendini ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarından daha başarılı olduğu yönündeki sonucu kuvvetlendirmektedir.

5.4. Sonuç

Okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik kavramı hakkındaki düşünceleri ve sahip oldukları girişimcilik özelliklerinin incelenmesi amacıyla yürütülen bu çalışmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

1. Çalışmada kullanılan nicel veri toplama aracından her iki örneklem grubunda yer alan okul öncesi öğretmen adaylarının genel anlamda girişimcilik düzeylerinin yüksek olduğu,

2. AİÇÜ okul öncesi öğretmen adaylarının sahip oldukları girişimcilik özelliklerinin yüksek ortalamadan düşük ortalamaya sıralamasının fırsatları görme, duygusal zekâ, kendine güven, risk alma ve yenilikçi olma şeklinde gerçekleştiği belirlenmiştir. ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik özelliklerinin ise duygusal zekâ, fırsatları görme, kendine güven, risk alma ve yenilikçi olma şeklinde sıralandığı,

3. Her iki örneklem grubunda yer alan okul öncesi öğretmen adaylarının fırsatları görme özelliğinin risk alma, kendine güven ve yenilikçi olma özelliklerinden yüksek olduğu,

4. Her iki örneklem grubunda yer alan okul öncesi öğretmen adaylarının en düşük özelliğinin yenilikçi olma özelliği olduğu,

5. AİÇÜ okul öncesi öğretmen adaylarının en yüksek girişimcilik özelliğinin fırsatları görme, ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının duygusal zekâ olduğu,

6. Her iki örneklem grubunda yer alan okul öncesi öğretmen adaylarının sahip oldukları duygusal zekâ ve fırsatları görme özellikleri arasında anlamlı farklılaşma olmadığı,

7. AİÇÜ okul öncesi öğretmen adaylarının fırsatları görme ve yenilikçi olma özelliklerinin ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarından anlamlı düzeyde yüksek olduğu,

8. AİÇÜ okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik özelliklerinin ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarından anlamlı düzeyde yüksek olduğu saptanmıştır.

Çalışmada kullanılan nitel veri toplama aracından ise;

9. Her iki örneklem grubunda yer alan okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik ifadesini önemli ölçüde girişimci bireyin özellikleri ile ilişkilendirdikleri ve dolayısıyla girişimcilik ile ilgili algılarının yetersiz olduğu belirlenmiştir.

10. Her iki örneklem grubunda yer alan okul öncesi öğretmen adayların girişimci bir okul öncesi öğretmeninde bulunması gereken özellikler açısından fikir sahibi olmalarına rağmen bunun yeterli olmadığı belirlenmiştir. Çalışma ayrıca her iki örneklem grubundaki

öğretmen adaylarının girişimci okul öncesi öğretmeninde bulunması gereken özellikleri önemli ölçüde girişimci bireyde bulunması gereken özellikler ve girişimci bir okul öncesi öğretmeninin derslerinde kullanması gereken yöntem ve teknikleri ile açıkladığı sonucuna da ulaşılmıştır.

11. AİÇÜ okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik özellikleri düzeylerinin ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarından yüksek olduğu saptanmış, bu sonucun çalışmanın nicel bulguları ile desteklendiği belirlenmiştir.

12. Her iki örneklem grubunda yer alan okul öncesi öğretmen adaylarının önemli bir bölümünün girişimcilik becerilerinin geliştirmesi açısından okul öncesi eğitim programını yetersiz buldukları belirlenmiştir.

13. AİÇÜ okul öncesi öğretmen adaylarının risk alma açısından kendilerini ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarından daha başarılı buldukları yönündeki nitel sonucun, AİÇÜ okul öncesi öğretmen adaylarının risk alma madde ortalama puanları ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarından daha yüksek olmasına rağmen, çalışmanın nicel sonuçları ile desteklenmediği sonucuna ulaşılmıştır.

14. AİÇÜ okul öncesi öğretmen adaylarının fırsatları görme açısından ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarından daha başarılı buldukları yönündeki nitel sonucun çalışmanın nicel bulguları ile paralel olduğu belirlenmiştir.

15. Her iki örneklem grubunda yer alan okul öncesi öğretmen adaylarının duygusal zekâ açısından kendilerini başarılı buldukları yönündeki nitel sonucun çalışmanın nicel bulguları ile paralel olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

16. AİÇÜ okul öncesi öğretmen adaylarının kendine güven açısından kendilerini ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarından daha başarılı buldukları yönündeki nitel bulgunun, AİÇÜ okul öncesi öğretmen adaylarının kendine güven madde ortalama puanları ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarından daha yüksek olmasına rağmen, çalışmanın nicel sonuçlarını desteklemediği belirlenmiştir.

17. AİÇÜ okul öncesi öğretmen adaylarının yenilikçi olma açısından ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarından daha başarılı buldukları yönündeki nitel sonucun, çalışmanın nicel bulguları ile paralel olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

5.5. Öneriler

5.5.1.Araştırmanın Sonuçlarına Dayalı Öneriler

1. Bu çalışmada AİÇÜ okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik ortalama puanlarının ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarından anlamlı düzeyde yüksek olduğu saptanmıştır. Ayrıca çalışmadan elde edilen nitel bulgularında bu sonucu desteklediği belirlenmiştir. Bu durumun nedenlerini yapılacak daha ayrıntılı nitel ve nicel çalışmalar ile ortaya çıkarılabilir.

2. Çalışmada okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik özellikleri incelendiğinde her iki örneklem grubunda yenilikçi olma özelliklerinin istatistiksel olarak en düşük düzeydeki özellik olduğu belirlenmiştir. Ayrıca hem AİÇÜ hem de ÇOMÜ okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik ifadesini önemli ölçüde girişimci bireyin özellikleri ile ilişkilendirdikleri ve dolayısıyla girişimcilik ile ilgili algılarının yetersiz olduğu belirlenmiştir. Bu kapsamda lisans düzeyinde okul öncesi öğretmen adaylarının başta yenilikçi olma becerileri olmak üzere girişimcilik konusu ile ilgili bilgi ve becerilerinin geliştirilebilmesi için farklı çalışmalar yapılabilir.

3. Ayrıca öğretmen adaylarına lisans düzeyinde verilecek derslerde girişimciliğe ilişkin temel konular ve girişimciliğe ilişkin özgü yöntem ve teknikler daha sıklıkla kullanılabilir. Özellikle orijinal fikir üretmek için beyin fırtınası, girişimci özelliklerin etkinliğe dönüşümü, farklı iş ortamlarını ziyaretleri etme, okula girişimcilik konusunda başarılı bireylerin çağrılması, mini şirketler kurma gibi etkinliklere farklı derslerde yer verilmesi öğretmen adaylarının girişimcilik becerilerinin gelişmesine katkı sağlayabileceği gibi ve konu ile ilgili farkındalıkların arttırılmasına da yardımcı olabilir.

4. Okul öncesi öğretmenliği lisans programı incelendiğinde girişimcilikle ilgili doğrudan bir dersin yer almamakla birlikte Ekonomi ve Girişimcilik isimli bir genel kültür seçmeli dersine rastlanmaktadır. Girişimcilik becerisine sahip olmanın öneminin giderek artığı günümüzde bu becerinin geliştirilmesi için girişimcilik ile ilgili zorunlu derslerin lisans programna eklenmesinin yanı sıra konu ile farklı seçmeli derslerin eklenmesi öğretmen adaylarının girişimcilik becerilerinin gelişmesine önemli katkılar sağlayabilir.

5. Bu çalışma ikinci ve üçüncü sınıfta eğitim gören okul öncesi öğretmen adaylarının ile yürütülmüştür. Girişimcilikle ilgili doğrudan ve dolaylı derslere birinci sınıfta yer

verilmesi öğretmen adaylarının sahip oldukları girişimci özelliklerini birinci sınıfta fark etmeleri sağlayarak daha etkili biçimde geliştirmelerine olanak sağlayabilir.

6. Çalışmada hem ÇOMÜ hem de AİÇÜ okul öncesi öğretmen adaylarının çocukların girişimcilik becerilerinin geliştirmesi açısından okul öncesi eğitim programını yetersiz bulduklarını belirlenmiştir. Bu doğrultuda okul öncesi eğitim programının içerisinde girişimcilik becerisinin de dahil olduğu 21. Yüzyıl becerileri kapsayacak şekilde güncellenmesi öğrencilerimizin bu becerileri kazanarak çağı yakalamalarını sağlayabilir. Ayrıca MEB'in belirli gün ve haftaları kutlamaları arasında yer alan fakat eğitimin daha üst kademelerinde kutlanıp okul öncesi eğitim kurumlarında hiç kutlanmayan girişimcilik haftasının (Mart ayının ilk haftası), okul öncesi dönem çocuğunun gelişim düzeyi, istek ve ihtiyaçları doğrultusunda farklı etkinliklerle kutlanması girişimcilik eğitimi adına önemli bir adım olabileceği düşünülmektedir.

7. Bu çalışma okul öncesi öğretmen adayları ile yürütülmüştür. Benzer çalışmaların hali hazırda görev yapmakta olan okul öncesi öğretmenleri ile yürütülerek onların sahip olduğu girişimcilik becerileri ortaya çıkarılabilir. Buna ek olarak okul öncesi öğretmenlerinin sahip olduğu girişimcilik özelliklerinin iyileştirilmesine yönelik mesleki düzeyde hizmet içi kurslar verilerek onların girişimcilik becerilerinin geliştirilmesine katkılar saplayabileceği gibi konu ile ilgili farkındalıklarını önemli ölçüde geliştirebilir.

5.5.2. Araştırmacılar İçin Öneriler

1. Pandemi sürecinden dolayı online olarak yürütülen bu uygulama yüz yüze yapılabilir.

2. Bu araştırma online olarak yürütüldüğünden AİÇÜ'den 124, ÇOMÜ'den 160 okul öncesi öğretmen adayı araştırmaya katılmıştır**.** Farklı araştırmalarda daha büyük örneklem grupları ile çalışılarak kapsamlı veriler elde edilebilir.

3. Bu çalışmada öğretmen adaylarının demografik özellikleri ile girişimcilik özellikleri istatistiksel olarak ilişkilendirilmemiştir. Konu ile ilgili yapılan diğer araştırmalarda öğretmen adaylarının demografik özelliklerinin sahip oldukları girişimcilik özelliklerini nasıl etkilediği de belirlenebilir.

4. Bu çalışma okul öncesi öğretmen adaylarının sahip oldukları girişimcilik özelliklerinden fırsatları görme, kendine güven, risk alma, duygusal zekâ ve yenilikçi olma

kapsamında yürütülmüştür. Okul öncesi öğretmen adayları ile farklı girişimcilik özellikleri üzerine çalışmalar yürütülebilir.

KAYNAKÇA

Adeyemo, S. A. (2009). Understanding and acquisition of entrepreneurial skills: A pedagogical re-orientation for classroom teacher in science education. *Journal of Turkish Science Education*, 6 (3), 57-65.

Akar, H. ve Üstüner, M. (2017). Mediation role of self-efficacy perceptions in the relationship between emotional intelligence levels and social entrepreneurship traits of pre-service teachers. *Journal of Education and Future,* 12, 95-115.

Akcanca, N. (2020). 21st century skills: The predictive role of attitudes regarding STEM education and problem-based learning. *International Journal of Progressive Education,* 16 (5), 443-458. https://doi.org/10.29329/ijpe.2020.277.27.

Akdemir, A. (2000). *İşletme bilimine giriş*. Eskişehir: Birlik- Ofset Yayıncılık.

Akpınar, S. (2011). *Girişimciliğin temel kavramları*. Kocaeli: Umuttepe Yayınları.

Akpınar, M., ve Genç, İ. (2017). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kültür kavramına ilişkin görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi,* 25 (1), 249-268.

Alkış, M. (2020). *Üniversite öğrencilerinin 21. yüzyıl becerilerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Alparslan, A.M., Taş, M.A. ve Yastıoğlu, S. (2017). Girişimcilik niyeti eğitimle mi artar yoksa kültürel değerlerle mi açıklanır? *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* 9 (21), 148-161.

Alisinanoğlu, F. ve Kesicioğlu, O. S. (2010). Okul öncesi dönem çocuklarının davranış sorunlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (Giresun ili örneği). *Kuramsal Eğitimbilim,* 3 (1), 93-110.

Altan, M. Z. (2015). Entrepreneurial teaching and entrepreneurial teachers. *Journal for Educators, Teachers and Trainers,* 6 (2), 35–50.

Altan, M. (2014). *Türkiye'nin Eğitim Çıkmazı*. Ankara: Pegem Akademi.

Altun, D. ve Erden, F. (2016). Okul öncesi öğretmen adaylarının erken okuryazarlık ile ilgili görüşleri ve staj uygulamaları. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi,* 17 (1), 241-261.

Amos, A. and Onifade, C. A. (2013). The perception of students on the need for entrepreneurship education in teacher education programme. *Global Journal of Human-Social Science Research,* 13 (3), 75-80.

Anagün, Ş.S. ve Atalay, N. (2017). Sınıf öğretmeni adaylarının girişimcilik becerisine ilişkin yeterlik algıları. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,* 4*,* 298-313.

Anagün, Ş. S., Atalay, N., Kılıç, Z. ve Yaşar, S. (2016). Öğretmen adaylarına yönelik 21. yüzyıl becerileri yeterlilik algıları ölçeğinin geliştirilmesi: geçerlik ve güvenirlik çalışması. *PAU Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40 (40), 160-175.

Ananiadou, K. and Claro, M. (2009). 21st century skills and competences for new millennium learners in oecd countries. *OECD Education Working Papers*, 41, OECD Publishing. https://doi.org/10.1787/218525261154.

Apaydın, Z. ve Kandemir, M. A. (2018). Sınıf öğretmenlerinin fen bilimleri dersinde kullandıkları öğretim yöntem, teknik ve değerlendirme araçlarına ilişkin görüşleri. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi,* 33*,* 70-78. https://doi.org/10.14582/DUZGEF.1884.

Aral, N., Kandır, A. ve Can Yaşar, M. (2011). *Okul öncesi eğitim ve okul öncesi eğitim programı.* İstanbul: Ya-Pa Yayınları.

Arıkan, S. (2002). *Girişimcilik temel kavramlar ve bazı güncel konular*. Ankara: Siyasal Kitabevi.

Ardıchvili, A., Cardozo, R. and Ray, S. (2003). A theory of entrepreneurial opportunity identification and development. *Journal of Business Venturing*, 18 (1), 105-123.

Arslan, K. (2002). Üniversiteli gençlerde mesleki tercihler ve girişimcilik eğilimleri. *Doğuş Üniversitesi Dergisi,* 6 (1), 11, 2002.

Arslan, S. ve İlkay, N. (2015). Okul öncesi öğretim programına yönelik öğretmen görüşleri. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi,* 1 (1), 22-32.

Armut, B. ve Kılınç, M. (2018). 4. sınıf sosyal bilgiler öğretmenliği adaylarının girişimcilik becerisi düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Uluslararası Alan Eğitimi Dergisi*, 4 (1), 39-56.

Aşkun, B. ve Yıldırım, N. (2011). Insights on entrepreneurship education ın public universities in Turkey: Creating entrepreneurs or not? *Procedia Social and Behavioral Sciences,* 24, 663–676.

Ataseven, Ö. (2016). *Türkiye ve Avrupa birliği ülkelerindeki ilkokul öğrencilerinin girişimcilik yeterliliklerinin karşılaştırılması.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Düzce Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Düzce.

Ataseven, U. ve Mentiş Taş, A. (2019). Entrepreneurshıp: a content analysıs of graduate theses ın teachıng programs, students and class teachers samples. *International Social Sciences Studies Journal*, 5 (52), 7198-7210.

Austin, E. J., Saklofske, D. H. and Egan, H. (2005). Personality, well-being and health correlates of trait emotional intelligence. *Personality and Individual Differences,* 38, 547–558.

Avşar, M. (2007). *Yükseköğretimde öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin araştırılması, Çukurova Üniversitesi'nde bir uygulama*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Avrupa Komisyonu Raporu /EACEA/Eurydice. (2016). *Avrupa'da okulda girişimcilik eğitimi*. Eurydice Raporu. Lüksemburg: Avrupa Birliği Yayın Ofisi.

Aydeniz, M. (2017). Eğitim sistemimiz ve 21. yüzyıl hayalimiz: 2045 hedeflerine ilerlerken, Türkiye için STEM odaklı ekonomik bir yol haritası. University of Tennessee, Knoxville Erişim: 25.04.2021. http://trace.tennessee.edu/cgi/viewcontent.cgi?article.

Aydın, E. ve Öner, G. (2016). Sosyal bilgiler ve sınıf öğretmeni adaylarının girişimcilik düzeylerinin incelenmesi. *Ahi evran üniversitesi kırşehir eğitim fakültesi dergisi,* 17 (3), 497 – 515.

Aytaç, Ö. (2006). Girişimcilik: sosyo-kültürel bir perspektif. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,* 15, 139-160.

Axelsson, K., Hägglund, S. and Sandberg, A. (2015). Entrepreneurial learning in education. preschool as a take-off for the entrepreneurial self. *Journal of Education and Training,* 2 (2), 40–58.

Bacanak, A. (2013). Teachers' views about science and technology lesson effects on the development of students' entrepreneurship skills. *Educational Sciences: Theory & Practice,* 13 (1), 622-629.

Baki, A. ve Gökçek, T. (2012). Karma yöntem araştırmalarına genel bir bakış. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi,* 11 (2), 1-21.

Balıkçı, Y. (2009). *İşletmelerde risk yönetim*i. İstanbul: Cinius.

Baltacı, A. (2017). Nitel veri analizinde Miles-Huberman modeli. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* 3 (1), 1-15.

Baltacı, A. (2018). Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* 7 (1), 231–274.

Baltaş, Z. (2006). *Duygusal zekâ: insanın dünyasını aydınlatan ve işine yansıyan ışık*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Baranović, M. and Stibric, M. (2007). The development of entrepreneurial competence in Croatian compulsory education. Meeting in related to Key competencies Skills for life. London, Velika Britanija. Erişim: 14. 02. 2021. http://bib.irb.hr/prikazirad?lang.

Başar, M. (2014). *Akademik girişimcilik: Kuruluş finansmanı ve şirketleşme süreci*. Nisan Kitapevi.

Başar, E. (2019). *Ortaöğretim girişimcilik ders kitabı,* Ankara, Sistem Ofset Basım Yayın.

Başaran, S. T. ve Ulubey, Ö. (2018). 2013 Okul öncesi eğitim programını değerlendirilmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi,* 51 (2), 1-38.

Battelle for Kids, (2021a). *Frameworks & Resources*. Erişim: 14.02.2021, https://www.battelleforkids.org/.

Battelle for Kids, (2021b). Framework for 21st century learning, 21st century student outcomes and support systems, Erişim: 05.05.2021. http://www.p21.org/storage/documents/docs/.

Bernard, H. R. (2011). *Research methods in anthropology: qualitative and quantitative approaches*. New York: Rowman Altamira.

Biçer, G. (2019). *Okul öncesi öğretmen adaylarının sosyal girişimcilik düzeylerinin problem çözme becerileriyle ilişkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kütahya.

Bilge, H. ve Bal, B. (2012). Girişimcilik eğilimi: Celal Bayar Üniversitesi öğrencileri üzerine bir araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* 2 (16), 131-148.

Boone, L.E. and Kurtz D.L. (2013). *Çağdaş işletme* (A.Yalçın, Ed.). Ankara: Nobel akademik Yayıncılık.

Bozkurt, Ç. Ö. (2011). *Dünyada ve Türkiye'de girişimcilik eğitimi: Başarılı girişimciler ve öğretim üyelerinden öneriler*. Ankara: Detay Yayıncılık

Bozkurt, Ç. Ö. ve Alparslan, A. M. (2013). Girişimcilerde bulunması gereken özellikler ile girişimcilik eğitimi: Girişimci ve öğrenci görüşleri. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi,* 8 (1), 7-27.

Brown, S. (2018). Best practices in 21st century learning environments: a study of two P21 exemplar schools. Doktora Tezi, Brandman, California. https://digitalcommons.brandman.edu/edd_dissertations/184

Brown, M. J. M. (2012*). Entrepreneur aducation assessment in secondary schools* (Thesis of master), Gordon Institue of Business Science, University of Pretoria, Pretor. Erişim: 14. 02. 2021, https://repository.up.ac.za/bitstream/handle/2263/29416/dissertation.pdf.

Brun, M. and Hinostroza, J. E. (2014). Learning to become a teacher in the 21st century: ICT integration in initial teacher education in Chile. *Educational Technology & Society*, 17 (3), 222-238.

Burduş, E. (2010). Fundamentals of entrepreneurship. *Review of International Comparative Management,* 11 (1), 33-42.

Busenitz, L.W. and Barney, J. B. (1997). Differences between entrepreneurs and managers ın large organizations: biases and heuristics ın strategic decision-making. *Journal of Business Venturing,* 12 (1), 9-30.

Byrnes, J. P. and Mıller, D. C. (1999). Gender differences in risk taking: A meta analysis. *Psychological Bulleti,*. 125 (3), 367-383.

Büyüköztürk, Ş., Çakmak Kılıç, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2018). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri*. (25. Baskı), Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara.

Cansız, E. (2007). *Üniversite öğrencilerinin girişimcilik özelliklerinin belirlenmesi: Süleyman Demirel Üniversitesi öğrencileri üzerine bir çalışma.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi: Isparta.

Cansoy, R. (2018). Uluslararası çerçevelere göre 21.yüzyıl becerileri ve eğitim sisteminde kazandırılması. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırma Dergisi,* 7 (4), 3112-3134. https://doi.org/10.15869/itobiad.494286.

Cevher, E. (2016). Yenilikçi girişimciliğin geliştirilmesinde girişimcilik eğitiminin önemi: Meslek yüksekokulu öğrencileri üzerine bir araştırma. *Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Dergisi,* 17 (37), 1-17.

Changa, J. and Benamraouib, A. (2014). Learning-by-doing as an approach to teaching social entrepreneurship. *Innovations in Education and Teaching International*, 51 (5), 459-471.

Cheung, C. K. (2008). Practicing entrepreneurship education for secondary pupils through the operation new year stall in Hong Kong. *Asia-Pacific Education Researcher,*17 (1), 15-31.

Christianti, M., Cholimah, N. and Suprayitno, B. (2015). Development of entrepreneurship learning model for early childhood. *Asia Pacific Journal of Multidisciplinary Research,* 3 (3), 65-70.

Chu, S. K. W., Reynolds, R. B., Tavares, N. J., Notari, M. and Lee, C. W. Y. (2017). *21st century skills development through inquiry-based learning. From theory to practice*, Singapore: Springer.

Cin, H. ve Günay, G. Y. (2013). Girişimcilerin girişimcilik tipleri ile duygusal zekâları arasındaki ilişki: Edirne örneği. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi* 8 (2), 7-32.

Collis, D. (2016). Yalın Strateji. *Harvard Business Review Türkiye*, 5 (3), 89-94.

Corbett, A. C. and Hmieleski, K. M. (2005). *How corporate entrepreneurs think: Cognition, context, and entrepreneurial scripts.* Academy of Management Best Conference Paper, D1-D7.

Coşkun, E. (2015). *Gönüllü kuruluşların okul öncesi sosyal girişimcilik eğitimindeki rolü.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yalova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yalova.

Creswell, J. W. (2019). *Karma yöntem araştırmalarına giriş* (2. baskı), (Çeviri Editörü: M. Sözbilir). Ankara: Pegem Akademi.

Curth, A. (2011). *Order 129: Mapping rof teachers' preparation for entrepreneurship education.* Final Report: Education and Culture, A report submitted by GHK. Erişim: 04.04.2021. Brussels. https://www.ab.gov.tr/files/ardb/evt/1_avrupa_birligi.

Çalışır, R. (2019). *Ortaokul öğrencilerinin girişimcilik yeterlikleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Düzce Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Düzce.

Çavdar, O., Cumhur, F., Koç, Y. ve Doymuş, K. (2018). Öğretmen adaylarının sosyal girişimcilik özelliklerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,* 6, 27-33. https://doi.org/10.18506/anemon.464006.

Çepni, S. (2018). *Araştırma ve proje çalışmalarına giriş*. (8. basım). Trabzon.

Çetin, M ve Çetin, G. (2021). 21. yüzyıl becerileri açısından MEB okul öncesi eğitim programına eleştirel bir bakış. *Yaşadıkça Eğitim,* 35 (1), 235-255.

Çetinkaya Bozkurt, Ö. (2011). *Dünyada ve Türkiye'de girişimcilik eğitimi: başarılı girişimciler ve öğretim.* Ankara: Detay Yayıncılık.

Çetinkaya Bozkurt, Ö. ve Alparslan, A. M. (2013). Girişimcilerde bulunması gereken özellikler ile girişimcilik eğitimi; Girişimci ve öğrenci görüşleri. *Journal of Entrepreneurship and Development,* 8 (1), 7-28.

Daft, R. L. (2005). *The leadership experience* (3th edition). Canada: Thomson South Western College Publishing.

Dağhan, G., Nuhoğlu Kibar, P., Menzi Çetin, N., Telli, E. ve Akkoyunlu, B. (2017). Bilişim teknolojileri öğretmen adaylarının bakış açısından 21. yüzyıl öğrenen ve öğretmen özellikleri. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama,* 7 (2), 215- 235.

Dalbudak, Z. (2006). *Anaokulu öğretmenlerinin drama etkinliklerini kullanmaları üzerine bir araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Dede, C. (2010). Comparing frameworks for 21st century skills. In J. Bellanca & R. Brandt (Eds.), *21st century skills Rethinking how students learn*, (s. 51-77). Bloomington, ın: Solution Tree Press.

Demir, E. (2002). *Kişilik özelliklerinin girişimciliğe etkisi.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gebze.

Demir Başaran, S. ve Keleş, S. (2015). Yenilikçi kimdir? Öğretmenlerin yenilikçilik düzeylerinin incelenmesi, Who is ınnovative? Examination of teachers' ınnovativeness level. *H.U. Journal of Education,* 30 (4), 106-118.

Demircan, N. (2000). *Girişimcilik ve girişimcilerin kişilik özellikleri konusunda bir uygulama.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gebze Yüksek Teknoloji Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.

Demirel, Y. ve Seçkin, Z. (2008). Bilgi ve bilgi paylaşımının yenilikçilik üzerine etkileri. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* 17 (1), 189-202.

Deveci, İ. ve Çepni, S. (2014). Fen bilimleri öğretmen eğitiminde girişimcilik. *Türk Fen Eğitim Dergisi*, 11 (2), 161-188.

Deveci, İ. ve Çepni, S. (2015). Öğretmen adaylarına yönelik girişimcilik ölçeğinin geliştirilmesi: geçerlik ve güvenirlik çalışması. *International Journal of Human Sciences*, 12 (2), 92-112.

Deveci, İ. (2016). *Fen bilimleri öğretim programıyla (5-8) bütünleştirilmiş girişimcilik eğitimi modüllerinin geliştirilmesi, uygulanması ve değerlendirilmesi*.

Yayınlanmamış Doktora Tezi. Uludağ Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.

Deveci, İ. (2017). Fen bilimleri öğretmen adaylarının girişimci özellikleri ile ilgili öz değerlendirmeleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 0 (44), 202-228. https://doi.org/10.21764/maeuefd.319031.

Deveci, İ. ve Çepni, S. (2017). Girişimcilik eğitimi modüllerinin fen bilimleri öğretmen adayları üzerindeki yansımaları. *Ege Eğitim Dergisi,* 18 (2)*,* 813-856.

Dirik, M. Z. (2015). *Eğitim programları ve öğretim, öğretim ilke ve yöntemleri*, 2. Baskı, Ankara, Pegem Yayıncılık.

Döm, S. (2012). *Girişimcilik ve küçük işletme yöneticiliği*. Ankara: Detay.

Ekici, G., Abide, Ö. F., Canbolat, Y. ve Öztürk, A. (2017). 21. yüzyıl becerilerine ait veri kaynaklarının analizi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi,* 6 (1)*,* 124-134.

Elçi, Ş. (2011). Gelecek için eğitim programları ve politikaları TED (Ed.). İçinde *Uluslararası eğitim forumu II: Eğitimde inovasyon*. (s, 69-73), Ankara: İşkur Matbaacılık.

Er Nas, S. ve Şenel Çoruhlu, T. (2017). Fen bilgisi öğretmen adaylarının perspektifinden sürdürülebilir kalkınma kavramı. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,* 14 (1), 562-580.

Erarslan, L. (2011). Entrepreneurship teaching at primary education curriculum (sample of life science lesson). *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27, 82-94.

Erdoğan, D. G. ve Güneş, D. Z. (2013). The relationship between individual innovatiness and change readiness conditions of students attending faculty of education. *Procedia-Social and Behavioral Sciences,* 106, 3033-3040.

Erdoğdu, M.Y. (2008). Duygusal zekânın bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi,* 7 (23), 62-76.

Erdoğmuş, N. (2004). *Aile işletmeleri: İkinci kuşağın yetiştirilmesi*. No:1. İstanbul: İGİAD Yayını.

Erdun, Ş. (2011). *Kadın girişimcilerin risk alma eğilimi ve kendine güven özellikleri üzerine bir çalışma: Zonguldak örneği*. Yayınlamamış Yüksek Lisans Tezi. Zonguldak Karaelmas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.

Erdoğmuş N. (2000). Otobiyografilerin analizi yoluyla girişimci iş adamlarının kariyer gelişimi hakkında bir araştırma. *8. Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi,* 95-108.

Eroğlu, N. ve Dündar, Ş. (2018). *Ortaöğretim girişimcilik ders kitabı.* MEB: Devlet Kitapları.

Erten, P. (2020). Öğretmen adaylarının 21. yüzyıl becerileri yeterlilik algıları ve bu becerilerin kazandırılmasına yönelik görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi,* 49 (227), 33-64.

Esen, A. ve Çonkar, K. (1999). Orta Anadolu (Konya, Kayseri, Sivas ve Tokat) girişimcilerinin sosyoekonomik özellikleri, işletmecilik anlayışları ve beklentileri araştırması. Konya: Konya Ticaret Odası Yayınları.

European Commission. (2011). *Entrepreneurship education: Enabling teachers as a critical success factor.* Final Report November, Bruxelles. Erişim: 19.01.2021. https://ec.europa.eu/info/index_en.

European Commission. (2013). *Entrepreneurship education: A guide for educators*. Bruxelles. Erişim: 04.02.2021. https://ec.europa.eu/info/index_en.

Fatoki, O. (2014). An examination of the teaching methods for entrepreneurship at a South African University. *Mediterranean Journal of Social Sciences,* 5 (23), 512-518.

Ferreira, J. S. (2011). Entrepreneur XXI. education for entrepreneurship-new paradigm? *International Business and Economics Review,* 2, 16-29.

Fırat Serap, A. (2007). *İşletmecilik terminolojisin kamu yönetimindeki hakimiyetinde son nokta: İnovasyon*, VI. Anadolu İşletmecilik Kongresi Bildiri Kitabı, Kırıkkale Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, 31 Mayıs-2 Haziran, 267-277.

Fidan, T. ve Öztürk, İ. (2015). Perspectives and expectations of union member and non-union member teachers on teacher unions. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi-Journal of Educational Sciences Research,* 5 (2), 191-220.

Fisher, E. and Reuber, R. (2010). The state of entrepreneurship in Canada. Small business and tourism branch ındustry canada chris parsley, manager sonja djukic, economist. Publishing and Depository Services Public Works and Government Services Canada Ottawa.

Florin, J., Karri, R. and Rossiter, N. (2007). Fostering entrepreneurial drive in business education: an attitudinal approach. *Journal of Management Education,* 31 (1), 17-42. https://dx.doi.org/10.1177/1052562905282023.18.02.2021

Garay, I. S. and Quintana, M. G. B. (2019). 21st century skills. An analysis of theoretical frameworks to guide educational ınnovation processes in chilean context. International Research & Innovation Forum (s. 37-46). Springer, Cham.

Gelen, İ. (2017). P21 program ve öğretimde 21. yüzyıl beceri çerçeveleri (ABD Uygulamaları). *Disiplinlerarası Eğitim Araştırmaları Dergisi,* 1 (2), 15-29.

George, D. and Mallery, P. (2003). *SPSS for Windows step by step: a simple guide & reference*. Boston: Allyn & Bacon.

Gibb, A. (2005). The future of entrepreneurship education – determining the basis for coherent policy and practice? in Kyro. P. and Carrier, C. (Eds). İn *the dynamics of learning entrepreneurship in a cross-cultural university context.* (44-67). University of Tampere, research centre for vocational and professional education. Entrepreneurship education series.

Gibb, A. (2011). Concepts into practice: Meeting the challenge of development of entrepreneurship educators around innovative paradigm. *International Journal of Entrepreneurial Behaviour & Research,* 17 (2), 146-165. Erişim: 04.02.2021. https://dx.doi.org/10.1108/13552551111114914.

Gordon, A. and Browne, K. (2008). *Beginnings & beyond: Foundations in early childhood, education*. Clifton Park: NY. Thomson Delmar Learning.

Goldsmith, R. E. and Foxall, G. R. (2003). Assessment of innovation. L. V. Shavinina, (Ed.) *The International Handbook on Innovation*. (Oxford: Elsevier Science Ltd.

Graneheim, U. H. and Lundman, B. (2004). Qualitative content analysis in nursing research: concepts, procedures and measures to achieve. *Nurse Education Today,* 24, 105–112.

Grewal, S. (2016). Innovative practices in teacher education. *Researchpaedia Journal,* 3 (1), 39-45. Erişim: 04.04.2021 http://researchpaedia.in/issuepdf/14572848266.1saroj.pdf.

Guba, E.G. and Lincoln, Y.S. (1982). *Epistemological and methodological bases of naturalistic inquiry*.Erişim: 04.02.2021, https://doi.org/10.1007/BF0276518. 04.02.2021.

Güler, M. (2015). *Öğretmen adaylarının öz düzenleme becerilerinin; duygusal zekâları, epistemolojik inançları ve bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya

Gültekin, M. (2014). Dünyada ve Türkiye'de ilköğretim programlarındaki yönelimler. *İlköğretim Online*, 13 (3), 726-745.

Güreşçi, E. (2014). Girişimcilik eğilimi üzerine bir araştırma: İspir Hamza Polat MYO örneği. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi,* 9 (1), 23-38.

Gürol, M. A. (2006). *Küresel arena'da girişimci ve girişimcilik*, Ankara, Gazi Kitabevi.

Güven, B. ve Güven, S. (2017). Sınıf öğretmeni adaylarının risk kavramına bakış açıları ve risk algılarının incelenmesi. *Electronic Turkish Studies,* 12 (18), 323-338.

Häkkinen, P., Järvelä, S., Mäkitalo-Siegl, K., Ahonen, A., Näykki, P. and Valtonen, T. (2017). Preparing teacher-students for twenty-first-century learning practices (PREP 21): A framework for enhancing collaborative problem-solving and strategic learning skills. *Teachers and Teaching: Theory and Practice,* 23 (1), 25-41. https://doi.org/10.1080/13540602.2016.1203772.

Hallak, R., Brown, G. and Lindsay, J.N. (2011). The place ıdentity e performance relationship among tourism entrepreneurs: a structural equation modelling analysis. *Tourism Management,* 33 (1), 143-154.

Hastürk, H. G. (2017). *Teoriden pratiğe fen bilimleri öğretimi.* Ankara: Pegem Akademi.

Hewison, A. and Badger, F. (2006). Taking the initiative: Nurse intrapreneurs in the NHS. Nursing Management-UK, 13 (3), 14-19.

Hatten, T. S. (1997). *Small business entrepreneurship and beyond*, NJ: Prentice- Hall.

Hisrich, R.D. and Peter, M.P. (2002). *Entrepreneurship*. USA: Mc Graw-Hill/Irwin.

Hitt, M. A., Black, S. and Porter, L. W. (2005). Management (ınternational edition), New Jersey: Pearson Prentice-Hall.

ISTE (International Society for Technology in Education). (2015). About ISTE. Erişim: 28.04 2021. http://www.iste.org/about

İbicioğlu, H., Taş, S. ve Özmen, H. İ. (2010). Üniversite eğitiminin girişimcilik düşüncesinin değişimine etkisi: üniversite öğrencileri üzerine bir uygulama, *Alanya İşletme Fakültesi Dergisi,* 2 (1), 53-74.

İncik, E.Y. ve Uzun, N. B. (2017). Bireysel girisimcilik algi ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışması [Personal entrepreneurship perception scale: Validity and reliability study. *Mustafa Kemal University Journal of Social Sciences Institute*, 14 (39), 471-485.

İraz, R. (2010). *Girişimcilik ve kobiler*. Konya: Çizgi Kitapevi.

İşcan, Ö. ve Kaygın, E. (2011). Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerini belirlemeye yönelik bir araştırma. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* 15 (2), 443-462.

Jin, K., Li, H., Yang, L., and Song, Q. (2015). Introducing entrepreneurship thinking into STEM curriculum through hands-on projects. *International Conferences New Perspectives in Science Education*, 20 -21 March, Florence, Italy.

Kahyaoğlu, M. (2012). The Relationship between Teacher Candidates' Environmental Risk Perceptions and Problem Solving Skills, *Journal of Education and Future,* 2, 93 104.

Kapu, H. (2001). *Orta ve Güneydoğu Anadolu'da yaşayan girişimci/yöneticilerin yaşam ve girişimcilik değerleri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Karademir, E., Balbağ, M. ve Çemrek, F. (2018). Öğretmen adaylarının girişimcilik düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi,* 47 (220), 177-200.

Karaman, P. ve Karaman, A. (2016). Fen bilimleri öğretmenlerinin yenilenen fen bilimleri öğretim programına yönelik görüşleri. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,* 18 (1), 243-269. https://doi.org/10.17556/jef.65883.

Kardeş, S. (2020). Okul öncesi eğitim programının 21. yüzyıl becerileri ve STEM eğitimi bağlamında incelenmesi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama,* 16 (2), 109-119. https://doi.org/10.17244/eku.703361.

Kaya, A. (2020). *Sınıf öğretmeni adaylarının 21. yüzyıl becerileri kapsamında girişimcilik becerilerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Çanakkale.

Kent, C. A. (1990). Entrepreneurship education: Current developments, Future Directions, United States of America: Greenwood Publishing Group.

Kılıç Doğan, E. ve Önen, Ö. (2009). Öğretmen adaylarının duygusal zekâ düzeyleri ve etik muhakeme yetenekleri. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi,* 6 (1), 123-16.

Kıroğlu, K., Aslan, H. ve Elma, C. (2019). Öğretmen adaylarının duygusal zekâ düzeyleri ile dinleme becerileri arasındaki ilişki. *Ekev Akademi Dergisi,* 23 (78), 391,406.

Kıyasoğlu, E, Çeviker Ay, Ş. (2020). Sınıf öğretmenlerinin 21. yüzyıl öğrenen ve öğreten becerilerinin incelenmesi. *e-Kafkas Journal of Educational Research*, 7 (3) , 240-261 https://doi.org/10.30900/kafkasegt.689976

Kirby, D. A. (2003). *Entrepreneurship.* London: McGraw-Hill Education.

Kocasaraç, H. ve Karataş, H. (2018). Yenilikçi öğretmen özellikleri: Bir ölçek geliştirme çalışması. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi,* 4 (1), 34- 57.

Koellinger, P., Minniti, M. and Schade, C. (2007). I think I can, I think I can: Overconfidence and entrepreneurial behaviour. *Journal of Economic Psychology*, 28 (4), 502-527.

Konokman, G. Y. ve Yelken, T. Y. (2014). Okul öncesi öğretmeni adaylarının öğrenmeye ilişkin tutumlarının ve girişimcilik düzeylerinin incelenmesi. *International Online Journal of Educational Sciences,* 6 (3), 648-665.

Koopman, R., Hammer, M. and Hakkert, A. (2013). Teaching teachers in effectual entrepreneurship. *2nd Effectuation Conference*, June 3rd- 4th 2013, Lyon, France.

Korkmaz, S. (2000). Girişimcilik ve üniversite öğrencilerinin girişimcilik özelliklerinin belirlenmesine yönelik bir araştırma. *H.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi,* 18 (1), 163-179.

Korkmaz, O. (2012). Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerini belirlemeye yönelik bir araştırma: Bülent Ecevit Üniversitesi örneği. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF Dergisi*, 14 (2), 209-226.

Kourilsky, M. (2003). *Social entrepreneurship*. Dublin: Senate Hall Academic Publishing.

Köksal, O., Balaban-Dağal, A. ve Duman, A. (2016). Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitim programı hakkındaki görüşlerinin belirlenmesi. *International Journal of Social Science,* 46, 379-394. https://doi.org/10.9761/JASSS3395.

Köstekçi, E. (2016). *Öğretmen adaylarının girişimcilik özellikleri ile yansıtıcı düşünme düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Bartın Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bartın.

Kula Ünver, S. (2016). Matematik öğretmeni adaylarının kesirler konusundaki olası kavram yanılgılarına ilişkin görüşleri. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,* 4 (2), 1-15.

Kumkale, İ. (2017). "Stratejik girişimcilik ve girişimcilikte yeni yönetim yaklaşımları" E. Kaygın (Ed.). içinde *Girişimcilik: Temel Kavramlar, Girişimcilik Türleri, Girişimcilikte Güncel Konular*. (s, 215-241). İstanbul: Cinius Yayınları.

Kuratko, D. F. (2005). The emergence of entrepreneurship education: Development, Trends, and Challenges. *Entrepreneurship Theory ve Practice,* 29, 577-598.

Kuratko, Donald F. and Hodgetts, R.M. (1997). *Entrepreneurship: A contemporary approach*, London, Dreyden Pres.

Kuvan, H. (2007). *Türk girişimcilerinin yaşam ve çalışma değerleri: Malatyalı girişimciler üzerine bir araştırma*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.

Küçük, O. (2005). *Girişimcilik ve küçük işletme yönetimi.* Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Lackéus, M. (2015). *Entrepreneurship in education what, why, when, how*. European Commission, Entrepreneurshıp 360, Background Paper, 1-36. Erişim: 20.01.2021.https://www.oecd.org/cfe/leed/BGP_Entrepreneurship-in-Education.pdf.

Leffler, E. (2020). An entrepreneurial attitude: implications for teachers' leadership skills? *Leadership and Policy in Schools,* 19 (4), 640-654. https://doi.org/10.1080/15700763.2019.1668021

Lepistö, J. and Ronkko, M. L. (2013). Teacher students as future entrepreneurship educators and learning facilitators. *Education+Training,* 55 (7), 641-653. https://doi.org/10.1108/et-05-2012-0055.15.03.2021.

Löbler, H. (2006). Learning entrepreneurship from a constructivist perspective. *Technology Analysis & Strategic Management,* 18 (1), 19–38. Erişim : 20.01.2021.https://doi.org/10.1080/09537320500520460.

Luca, M. R., Cazan, A. M. and Tomulescu, D. (2012). To be or not to be an entrepreneur. *Procedia-Social and Behavioral Sciences,* 33, 173-177.

Maboçoğlu, F. (2006). *Duygusal zekâ ve duygusal zekânın gelişimine katkıda bulunan etkenler*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Marangoz, M. (2012). *Girişimcilik*. İstanbul: Beta Yayıncılık.

Markman, G.D. and Baron, R. A. (2003). Person-entrepreneurship fit: why some people are more successful as entrepreneurs than others. *Human Resource Management Review,* 13 (2), 281-301.

Marques, L. A. and Albuquerque, C. (2012). Entrepreneurship education and the development of young people life competencies and skills. *ACRN Journal of Entrepreneurship Perspectives,* 1 (2), 55-68.

Matlay, H. (2005). The Foundations of Entrepreneurship. *Journal of Small Business and Enterprise Development,* 12 (1),146-147.

McCarthy, B. (2000). The cult of risk taking and social learning: A study of ırish entrepreneurs. *Management Decision,* 8 (38), 563-574.

McDaniel, A. B. (2002). *Entrepreneurship and Innovation: An Economic Approach*. M. E. Sharpe, USA.

MEB. (2018a). Fen bilimleri dersi öğretim programı, (İlkokul ve Ortaokul 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar). Ankara: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.

MEB. (2018b). Türkçe dersi öğretim programı, (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar). Ankara: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.

MEB. (2018c). Matematik dersi öğretim programı (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar). Ankara: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.

MEB. (2018d). Sosyal bilgiler dersi öğretim programı, (İlkokul ve Ortaokul 4, 5, 6 ve 7. Sınıflar). Ankara: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.

Merriam, S. B. and Grenier, R. S. (2019). *Qualitative research in practice: Examples for discussion and analysis.* San Francisco, CA: Jossey-Bass Publishers

Miles, M.B. and Huberman, A.M. (1994). *Qualitative data analysis: an expanded sourcebook (2nd ed.)*. Thousand Oaks, California: SAGE.

Miller, N. and Besser, T. (2005). Exploring decision strategies and evaluations of performance by networked and non-networked small U.S. businesses. *Journal of Developmental Entrepreneurship,* 10 (2). 167-18.

Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (2006). Okul öncesi eğitim programı. Ankara: T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğü.

Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (2013). Okul öncesi eğitim programı. Ankara: T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğü.

Mirza, Ş. ve Demiral, G. (2019). Kişilik özelliklerinin girişimcilik eğilimleri üzerindeki etkileri ve yüksek lisans öğrencileri üzerinde bir uygulama. *İşletme Araştırmaları Dergisi,* 11 (4), 3256-3268.

Mohan Bursalı, Y. ve Aksel, İ. (2016). Sosyal girişimciliğin genç aktörleri: Üniversite öğrenci toplulukları örneği. *Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Dergisi,* 17 (37), 85-101 https://dergipark.org.tr/tr/pub/sobbiad/issue/36438/413027

Morrison, A. (2000). Entrepreneurship: What triggers it? *International Journal of Entrepreneurial Behaviour & Research,* 6 (2), 59-71. Erişim: 04.04.2021. https://doi.org/10.1108/13.

Mutiani, M. and Faisal, M. (2020). Urgency of the 21st century skills and social capital in social studies. *The Innovation of Social Studies Journal*, 1 (1), 1-11. https://doi.org/10.20527/iis.v1i1.1256.

OECD. (2012). *Connected minds technology and today's learners centre for educational research and ınnovation.* Paris: OECD Publishing. Erişim: 04.04.2021, https://read.oecd-ilibrary.org/education/educating-21st-century-children.

OECD. (2021). *Social and emotional skills well-being: connectedness and success.* Paris: Fransa. Erişim: 04.04.2021, https://www.oecd-ilibrary.org/education/books.

Ogundele, O. J. K. (2007). *Introduction to entrepreneurship development, corporate governance and small business management*. Lagos: Molofin Nominees.

Oplatka, I. (2014). Understanding teacher entrepreneurship in the globalized society: Some lessons from self-starter Israeli school teachers in road safety education. *Journal of Enterprising Communities: People and Places in the Global Economy*, 8 (1), 20-33. Erişim: 21.02.2021, http://dx.doi.org/10.1108/jec-06-2013-0016.

Orhan Göksün, D. ve Kurt, A. A. (2017). Öğretmen adaylarının 21. yy. öğrenen becerileri kullanımları ve 21. yy. öğreten becerileri kullanımları arasındaki ilişki. *Eğitim ve Bilim,* 42 (190), 107-130

Orkun, M. A. ve Bayırlı, A. (2019). Öğrenme stratejileri ve öğretimi. *Uluslararası Sosyal ve Beşerî Bilimler Dergisi,* 2 (1), 64-74. Erişim: 21.04.2021. https://dergipark.org.tr/en/download/articlefile.

Öz Ceviz, N., Tektaş, M., Yayla, A., Tektaş, N., Sarıkaş, A. ve Polat, Z. (2016). Meslek Yüksekokullarında Öğrenim Gören Gençlerin Girişimcilik Eğilimleri Üzerine Bir Araştırma. *Eğitim ve Öğretim Araştırma Dergisi,* (5), 319-331.

Özata Yücel, E. ve Kanyılmaz, B. (2018). Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programında Yer Alan Yaşam Becerilerinin İlkokul Öğrencilerine Kazandırılmasına Yönelik Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi,* 6 (3), 10-33.

Özbilen, F.M. ve Oklay, E. (2017). Öğretmenlerin örgütsel güvenleri ile girişimcilik düzeyleri arasındaki ilişki. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi,* 4 (10), 2137.

Özden, K., Timurlenk, M.S. ve Başar, S. (2008). Girişimcilik Eğilimi: Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi ve Atatürk Üniversitesi Öğrencileri üzerine bir Araştırma. *Review of Social, Economic & Business Studies*. 11 (12), 1-20.

Özgül, E. (2021). "Girişimcilikte Temel Kavramlar". Z. Erdoğan (Ed.). içinde *KOSGEB, Girişimcilik El Kitabı*. (3-30). Erişim: 21.04.2021, https://www.kosgeb.gov.tr.

Özkan, Ş., Gündoğdu, F., Emsen, Ö. S., Aksu, H. ve Başar, S. (2003). *KOBİ'lerde Girişimcilik-Yenilikçilik, Türkiye'de Gelişmiş ve Azgelişmiş Bölge Düzeyinde Bir*

Analiz, Atatürk Üniversitesi Yayınları No:929, No:106, Araştırma Serisi No:90, Erzurum, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Yayınları.

Özkul, G. ve Dulupçu, M. A. (2007). Kişisel gelişimin girişimci tipleri üzerine etkisi: Antalya-Isparta illerinde bir inceleme. *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi,* 2 (2) ,68-69.

Özsırkıntı, D., Akay, C. ve Yılmaz Bolat, E. (2014). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Öncesi Öğretim programı Hakkındaki Görüşleri (Adana İli Örneği). *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi,* 15 (1), 313-331.

Öztürk, E. (2020). *Fen bilgisi öğretmen adaylarının girişimcilik özellikleri ve eleştirel düşünme eğilimlerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Paço, A. D. and Palinhas, M. J. (2011). Teaching entrepreneurship to children: a case study. *Journal of Vocational Education & Training,* 63 (4), 593-608.

Partnership for 21st Century Skills. P21. (2015). *P21 framework definitions*. Erişim: 04.05.2021, http://www.p21.org/storage/documents/docs/P21.

Pan, V. L. ve Akay, C. (2015). Eğitim fakültesi öğrencilerinin girişimcilik düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Education Sciences*, 9 (6), 125- 138.

Paydar, S. ve Doğan, A. (2019). Öğretmen adaylarının açık ve uzaktan öğrenme ortamlarına yönelik görüşleri. *Eğitim ve Teknoloji,* 1 (2), 154-162.

Romer, P. (2007). Türkiye inovasyonla nasıl kalkınacak. *Türkiye 2. İnovasyon Konferansı* İçinde (s. 93-108). İstanbul: Turkishtime.

Rönkkö, M. L. and Lepistö, J. (2015). Finnish student teachers' critical conceptions of entrepreneurship education. *Journal of Enterprising Communities: People and Places in the Global Economy,* 9 (1), 61-75. Erişim: 04.02.2021, https://doi.org/03-2013-000.

Saraçoğlu, M., Duran, C. ve Taşkın, E. (2010). Girişimcilikte yaratıcılığın üç boyutu: birey, süreç ve ürün. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10 (2), 1-14.

Seikkula-Leino, J., Ruskovaara, E., Ikavalko, M., Mattila, J. and Rytkola, T. (2010). Promoting entrepreneurship education: The role of the teacher? *Education+Training, 52*(2), 117127. Erişim: 09.04.2021, https://doi.org/10.1108/00400911011027716.

Seikkula-Leino, J. (2011). The implementation of entrepreneurship education through curriculum reform in Finnish comprehensive schools. *Journal of Curriculum Studies,* 43 (1), 69-85. Erişim: 21.02.2021, https://doi.org/10.1080/00220270903544685.

Seikkula-Leino, J., Ruskovaara, E., Hannula, H. and Saarivirta, T. (2012). Facing the changing demands of Europe: Integrating entrepreneurship education in Finnish teacher training curricula. *European Educational Research Journal,* 11 (3), 382-399. Erişim: 21.02.2021, https://doi.org/10.2304/eerj.2012.11.3.382.

Seikkula-Leino, J., Satuvuori, T., Ruskovaara, E. and Hannula, H. (2015). How do Finnish teacher educators implement entrepreneurship education? *Education + Training, 57*(4), 392-404. Erişim: 21.02.2021, https://doi.org/10.1108/et-03-2013-0029.

Selanik Ay, T. ve Acar, Ş. (2016). Sınıf öğretmenlerinin girişimcilik becerisi kazandırmaya ilişkin görüşleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi,* 15 (58), 960-976.

Selçuk, H. ve Burak, E. (2019). Effect of social envıronment and personalıty traıts on entrepreneurshıp tendencıes of students: an applicatıon ın foundation unıversıty. *Journal of Life Economics,* 6 (2), 119-132.

Sexton, D. L. and Bowman, N. (1985). The Entrepreneur: A capable executive and more. *Journal of Business Venturing,* 1 (1).129-140.

Shane, S. and Venkataraman, S. (2000). The promise of entrepreneurship as a field of research. *Academy of Management Review*. 25 (1), 217-226.

Siegrist, M., Cvetkovich, G. and Gutscher, H. (2002). Risk preference predictions & gender stereotypes. *Organizational Behavior & Human Decision Processes,* 87 (1), 91-102.

Sim, J. and Wright, C. (2002). *Research in health care: concepts, designs & methods*. United Kingdom, Cheltenham: Nelson Thornes Ltd.

Salovey, P., and Mayer, J, D. (1990). Emotional intelligence. *Imagination, Cognition, and Personality, 9*(3) 185–211. https://doi.org/10.2190/DUGG-P24E-52WK-6CDG.

Suzanti, L. and Maesaroh, S. (2017). Entrepreneurship learning for early childhood- A case study of children age 4 – 5 in TK khalifah ciracas serang. *In Proceedings of the 2nd International Conference on Economic Education and Entrepreneurship,* 403-410. Erişim: 21.02.2021, https://www.researchgate.net/profile/Lizza-Suzanti/publication.

Syrett, M. and Lammiman, J. (2002). *The Innovative ındividual*, Oxford: Capstone Publishing,

Şahin, C. (2007). *Kişilik, ahlak, duygusal ve sosyal gelişim* (Ed. S. Akbaba, Ş. Anlıak), İstanbul: Lisans Yayınları.

Şenel, D. ve Kocaalan, L. (2018). Çocuk gelişimi ve okul öncesi öğretmenliğinde eğitim gören öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinin belirlenmesi: Pamukkale

Üniversitesinde Bir Uygulama. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi,* 6 (81), 399-415.

Şirin, E. (2020). *Girişimcilik odaklı STEM etkinliklerinin 7. sınıf öğrencilerinin girişimcilik becerilerine ve STEM tutumlarına etkisi.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüs, Van.

Şirin, S. (2019). *Yetişin çocuklar: bebeklikten ergenliğe çocuk yetiştirme kılavuzu* (15. Bas.). İstanbul: Doğan Kitap.

Tarhan, M. (2019). MEB 2023 Eğitim vizyonu çerçevesince Türkiye'de girişimcilik eğitiminin geleceğine yönelik bir değerlendirme. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,* 19 (2), 667-682.

Tashakkori, A. and Teddlie, C. (Eds). (2003). *Handbook of mixed methods in social and behavioral research.* Thousand Oaks, CA: Sage.

T.E.D. (2009). *Öğretmen yeterlikleri.* Özet Rapor. Ankara: TED Yayınları.

Tennant, M., McMullen, C. and Kaczynski, D. (2009). *Teaching, learning and research in higher education*: A critical approach. Routledge.

Tican, C. (2019). Pre-service primary school and pre-school teacher'perception of individual entrepreneurship and opinions about their creative thinking tendency. *İnternational Journal of Educational Methodology,* 5 (4), 591-606.

Tican, C. ve Deniz, S. (2018). Pre-service teachers' opinions about the use of 21st century learner and 21st century teacher skills. *European Journal of Educational Research,* 8 (1), 181-197.

Timuroğlu, M. ve Çakır, S. (2014). Girişimcilerin yeni bir girişim yapma niyetlerinin risk alma eğilimi ile ilişkisi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi,* 16 (2), 119-136. https://dergipark. org.tr/en/pub/akuiibfd/issue.

Tiryaki, A. (2012). *Girişimcilik ve kobiler: Kavramlar, sorunlar ve çözüm önerileri* (Ed. E. Zafer). İktisat Teorisinde Girişimcilik, Bursa: Ekin Yayınevi.

Tiwari, P., Bhat, A. K. and Tikoria, J. (2017). The role of emotional intelligence and self-efficacy on social entrepreneurial attitudes and social entrepreneurial intentions. *Journal of Social Entrepreneurship,* 8 (2), 165-185.

Torokoff, M. (2006). Opportunities for schools to develop entrepreneurship education: the example of Estonia, Working papers 153, Tallinn School of Economics and Business Administration, Tallinn University of Technology. Erişim: 03.11.2021, https://ideas.repec.org/p/ttu/wpaper/153.html.

Trading Economics. (2020). Unemployment rate. http://www.trading economics.com. Erişim: 25. 01. 2021.

Trilling, B. and Fadel, C. (2009). *21st century skills: Learning for life in our times*. San Francisco: Wiley & Sons.

Tuğrul, B. ve Duran, E. (2003). Her çocuk başarılı olmak için bir şansa sahiptir: zekânın çok boyutluluğu çoklu zekâ kuramı. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24, 224-233.

Tuğluk, M. ve Özkan, B. (2019). MEB 2013 Okul öncesi eğitim programının 21. yüzyıl becerileri açısından analizi. *Temel Eğitim,*1 (4), 29-38. Erişim: 04.04.2021, https://dergipark.org.tr/en/pub/temelegitim /issue/49907/63402.

Tutar, H. ve Altınkaynak, F. (2013). *Girişimcilik, temel girişimcilik ve iş kurma süreci*. Ankara: Detay Yayıncılık.

Türel, Y. K. and Johnson, T. E. (2012). Teachers' belief and use of interactive whiteboards for teaching and learning. *Educational Technology & Society,* 15 (1), 381-394.

Türkyılmaz, A. (2016). *Öğrenme stratejileri öğretiminin öğretmen adaylarının akademik başarılarına, öğrenme güdülerine, kullandıkları öğrenme stratejilerine ve yürütücü bilişlerine olan etkisinin belirlenmesi.* Yayınlanmamış Doktora Tezi. Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.

TÜSİAD. (2002). Türkiye'de girişimciliği etkileyen faktörler. *Türkiye'de Girişimcilik Dergisi*, İstanbul, TÜSİAD Yayın No:12/340. Lebib Yalkın Yayımları ve Basım İşleri A.Ş.

Uğur, B. (2015). *Girişimcilik eğitiminin ilköğretim programlarına konulmasına yönelik model önerisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

UNESCO. (2012). *EFA Global Monitoring Report, Youth and skills: Putting education to work*, First Edition, Paris, France. UNESCO Publishing. Erişim: 20.01.2021, https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources.

Ulucan, S. (2015). *Girişimcilik eğiliminin ve girişimcilik eğilimini etkileyen faktörlerin analizi: Ortaöğrenimde lise 3. ve 4. sınıf öğrencileri üzerinde bir uygulama*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Uyanık, Ö. ve Kandır, A. (2010). Okul öncesi dönemde erken akademik becerileri. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi,* 3 (2), 118-134.

Uygun, M. ve Güner, E. (2016). Girişimcilik eğiliminin gelişiminde girişimcilik eğitimin rolü. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5 (5), 37-57.

Ürper, Y. (2015). "Girişimcilik kavramı, çeşitleri ve girişimcilikte etik" Y. Ürper, (Ed). *Girişimcilik ve iş kur*ma. (2-21). Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Van Dam, K., Schipper, M. and Runhaar, P. (2010). Developing a competency-based framework for teachers' entrepreneurial behaviour. *Teaching and Teacher Education,* 26 (4), 965-971. Erişim: 20.01.2021, https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/13598.

Vural, D.E. (2010). Okul öncesi öğretmen adaylarının duygusal zekâları ile problem çözme becerileri arasındaki ilişki. *e-Journal of New World Sciences Academy,*5 (3), 972-980.

Wagner, T. (2008). *The global achievement gap: Why even our best schools don't teach the new survival skills our children need-and what we can do about it:* New York, Basic Books.

Wakkee, I., Elfring, T. and Monaghan, S. (2010). Creating entrepreneurial employees in traditional service sectors the role of coaching and selfefficacy. *International Entrepreneurship Management,* 6*,* 1–21.

Wickham, P. A. (2006). *Strategic entrepreneurship*. Harlow, England: Financial Times Prentice Hall.

Whittemore, R., Chase, S. K. and Mandle, C. L. (2001). Validity in qualitative research. *Qualitative Health Research,* 11, 522-537. Erişim: 04.04.2021, https://doi.org/10.1177/10497320

Wilson, K. (2008). *Entrepreneurship and higher education: European foundation for entrepreneurship research*. Entrepreneurship education in Europe: Chapter 5. OECD.

Valli, P., Perkkilä, P. and Valli, R. (2014). Adult preservice teachers: Applying 21st century skills in the practice. *Athens Journal of Education*, 1 (2), 115-129. Erişim: 04.04.2021, https://www.atiner.gr/journals/education/2014-1-2-2-Valli.pdf.

Varshney, B. (2014). Innovative practices in teacher education. *Journal of education and practice.* 5 (7), 95-101.

Voogt, J., Erstad, O., Dede, C. and Mishra, P. (2013). Challenges to learning and schooling in the digital networked world of the 21st century. *Journal of Computer Assisted*

Learning, 29 (5), 403–413. Erişim: 05.04.2021. https://www.punyamishra.com/wp-content/uploads/2013/09/jcal2013.

Voogt, J. and Roblin, N. P. (2012). A comparative analysis of international frameworks for 21st century competences: Implications for national curriculum policies. *Journal of Curriculum Studies,* 44, 299-321. Erişim: 05.04.2021 https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00220272.2012.

Yaşar, M. (2018). Nitel araştırmalarda nitelik sorunu. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5 (2), 55–73. https://doi.org/10.21666/muefd.426318.

Yavaşoğlu, N. (2019). *Fen bilgisi öğretmen adaylarının girişimci kişilik özellikleri, girişimcilik niyeti ve duygusal zekâ düzeylerinin incelenmes*i. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Aydın.

Yavuz Konokman, G., Yokuş, G. ve Yanpar Yelken, T. (2016). Yenilikçi materyal tasarlamanın sınıf öğretmeni adaylarının yenilikçilik düzeylerine etkisi. *Bartın University Journal of Faculty of Education,* 5 (3), 857-878.

Yavuz, M, Özkaral, T. ve Yıldız, D. (2015). Uluslararası raporlarda öğretmen yeterlikleri ve öğretmen eğitimi. *SDU International Journal of Educational Studies,* 2 (2), 60-71. Erişim: 06.04.2021, https://dergipark. org.tr/en/pub/sduijes/issue/.

Yelkikalan, N. (2007). 21. yüzyılda girişimcinin yeni özelliği: Duygusal Zekâ. *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi,* 1 (2), 39-50.

Yıldırım, K. ve Yenipınar, Ş. (2019). Okul yöneticilerine göre öğretimsel hesap verebilirlik olgusunun nitel analizi. *Kastamonu Eğitim Dergisi,* 27 (1), 151-162.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri,* (10. Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yıldırım, D. (2020). *Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının girişimcilik düzeylerinin belirlenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.

Yıldırım, H. (2008). *Girişimcilik ateşi ve iş melekleri*. İstanbul: Değişim Yayınları.

Yıldızbaş, F. (2017). The relationship between teacher candidates' emotional intelligence level, leadership styles and their academic success. *Eurasian Journal of Educational Research,* 67, 215-231.

Yılmaz, E. ve Sünbül, A.M. (2009). Üniversite öğrencilerine yönelik girişimcilik ölçeğinin geliştirilmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* 21, 195-203.

Yılmaz, H. ve Zembat, R. (2019). Okul öncesi öğretmen adaylarının duygusal zekâ düzeyleri ile üniversite yaşamına uyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,* 52*,* 118-136.

Yılmaz, S. (2019). *Öğretmen adaylarının çeşitli değişkenlere göre girişimcilik algılarının incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Erzincan.

Yorulmaz, Z. (2017). *Okul öncesi öğrencilerinin benlik algılarının ve sosyal uyumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.

Yöndem, Z. D. (2006). *Kişilik dinamikleri ve stresle baş etme*, İstanbul, Morpa Kültür Yayınları.

YÖK**.** (2021). Okul Öncesi Öğretmenliği Lisans Programı. Erişim: 16.03.2021 https://www.yok.gov.tr/Documents/Kurumsal/egitim_ogretim_dairesi/Yeni-Ogretmen-Yetistirme.

Yurtseven, R. (2020). İlkokulda girişimcilik eğitimi: amaç, içerik ve öğretim süreci. *Uluslararası Bilim ve Eğitim Dergisi,* 3 (2), 135-153. https://doi.org/10.47477/ubed.836675.

Yurtseven, R. ve Ergün, M. (2018). Teacher's opinions about development of entrepreneurship skills of primary school students. *International Journal of Social Science Research*, 7 (1), 118-140.

Yurtseven, F. (2011). "Kendine güven". A. Zara (Ed.) İçinde *Yaşadıkça: Ruhsal sorunlar ve başa çıkma yolları,* (s. 55-73). İstanbul: İmge Yayınevi.

Yüzüak, E. (2010). *Üniversitelerde öğrenim gören kız öğrencilerin girişimcilik eğilimlerini etkileyen faktörler*: *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Biga İ.İ.B.F. Örneği.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi. Çanakkale.

Zakarevičius, P. and Župerka, A. (2010). Expressıon of emotıonal ıntellıgence ın development of students' entrepreneurshıp. *Economics and Management,* (15)*,* 865-873.

Zampetakis, L. A., Kafetsios K., Bouranta N., Dewett T. and Moustakis, V.S. (2009). On the relationship between emotional ıntelligence and entrepreneurial attitudes and ıntentions. *International Journal of Entrepreneurial Behaviour & Research,* 15 (6),

595-618. Erişim:15.01.2021, http://www.researchgate.net/profile/Leonidas_Zampetakis/.

Zembat, R. ve Yilmaz, H. (2019). Yaratıcı düşünme eğilimi ve girişimcilik: Okul öncesi öğretmenleri üzerine bir araştırma. *5. Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Kongresi*. Bandırma, Bildiri Tam Metin Kitabı, s: 551-565.

Zhao, F. (2005). Exploring the synergy between entrepreneurship and innovation. *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*, 11 (1), 25-41.

Zhao, Y. (2012). *World class learners: Educating creative and entrepreneurial students*, Corwin Press, London.

EKLER

EK 1

AİÇÜ ARAŞTIRMA İZNİ

T.C.
AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : E-28814003-044-1506
Konu : Anket İzni (Muhammed Berk KELEŞ)

ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

Üniversiteniz Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı yüksek lisans programı 19290701001 numaralı öğrencisi Muhammed Berk KELEŞ'in "Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Girişimcilik Kavramı Hakkındaki Düşünceleri ve Sahip Oldukları Girişimcilik Özelliklerinin İncelenmesi" başlıklı tez çalışmasında kullanmak üzere Üniversitemiz Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Öğretmenliği öğrencilerine uygulama yapması 20.01.2021 tarihli ve 1369 sayılı Rektörlük Oluru ile uygun görülmüştür.

Gereğini bilgilerinize arz ederim.

EK 2

AİÇÜ ARAŞTIRMA İZNİ YAZIŞMALARI

Evrak Tarih ve Sayısı: 19.01.2021-E.1289

T.C.
AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Eğitim Fakültesi Dekanlığı

Sayı : E-10088400-300-1289
Konu : Öğrenci İşleri (Genel)

REKTÖRLÜK MAKAMINA
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı yüksek lisans programı 19290701001 numaralı öğrencisi Muhammed Berk KELEŞ'in "Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Girişimcilik Kavramı Hakkındaki Düşünceleri ve Sahip Oldukları Girişimcilik Özelliklerinin İncelenmesi" başlıklı tez çalışmasında kullanmak üzere Fakültemiz Okul Öncesi Öğretmenliği öğrencilerine yazı ekinde belirtilen anket/ölçek uygulama isteği Dekanlığımızca uygun görülmüştür.

Gereğini bilgilerinize arz ederim.

EK.3

AİÇÜ ANKET İZNİ

Evrak Tarih ve Sayısı: 20.01.2021-E.1369

T.C.
AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : E-28814003-044-1369
Konu : Anket İzni (Muhammed Berk KELEŞ)

REKTÖRLÜK MAKAMINA

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı yüksek lisans programı 19290701001 numaralı öğrencisi Muhammed Berk KELEŞ'in "Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Girişimcilik Kavramı Hakkındaki Düşünceleri ve Sahip Oldukları Girişimcilik Özelliklerinin İncelenmesi" başlıklı tez çalışmasında kullanmak üzere Üniversitemiz Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Öğretmenliği öğrencilerine anket/ölçek çalışması yapabilmesi hususunu,

Olurlarınıza arz ederim.

EK.4
ÇOMÜ ANKET İZNİ

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : E-93130991-044-2100007237 18.01.2021
Konu : Anket İzni (Muhammed Berk KELEŞ)

REKTÖRLÜK MAKAMINA

Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı yüksek lisans programı 19290701001 numaralı öğrencisi Muhammed Berk KELEŞ'in "Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Girişimcilik Kavramı Hakkındaki Düşünceleri ve Sahip Oldukları Girişimcilik Özelliklerinin İncelenmesi" başlıklı tez çalışmasında kullanmak üzere Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Öğretmenliği öğrencilerine yazı ekinde belirtilen anket/ölçek uygulamak istemektedir.

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü'nün 13.01.2021 tarihli E-95564340-044-2100005040 sayılı yazısı yazımız ekinde gönderilmiş olup, olurlarınıza arz ederim.

EK.5

ARAŞTIRMA İZNİ İÇİN ÇOMÜ-AİÇÜ YAZIŞMA

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : E-93130991-044
Konu : Anket İzni (Muhammed Berk KELEŞ)

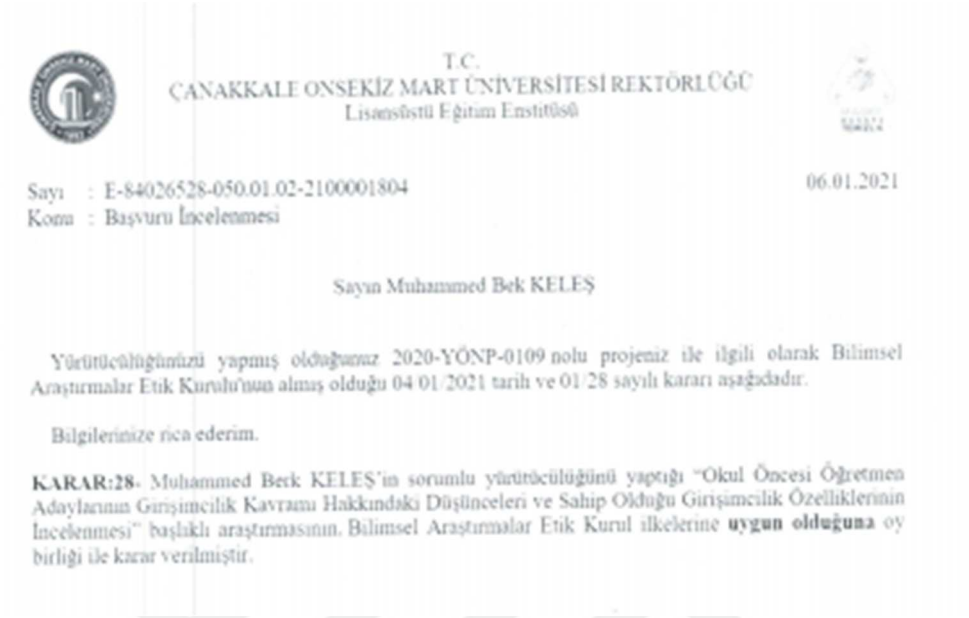
AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı yüksek lisans programı 19290701001 numaralı öğrencisi Muhammed Berk KELEŞ'in "Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Girişimcilik Kavramı Hakkındaki Düşünceleri ve Sahip Oldukları Girişimcilik Özelliklerinin İncelenmesi" başlıklı tez çalışmasında kullanmak üzere Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Öğretmenliği öğrencilerine yazı ekinde belirtilen anket/ölçek uygulamak istemektedir.

Bilgilerinizi ve gerekli iznin verilmesi hususunda gereğini arz ederim.

EK.6

ETİK KURUL İZİN BELGESİ

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Sayı : E-84026528-050.01.02-2100001804
Konu : Başvuru İncelenmesi

06.01.2021

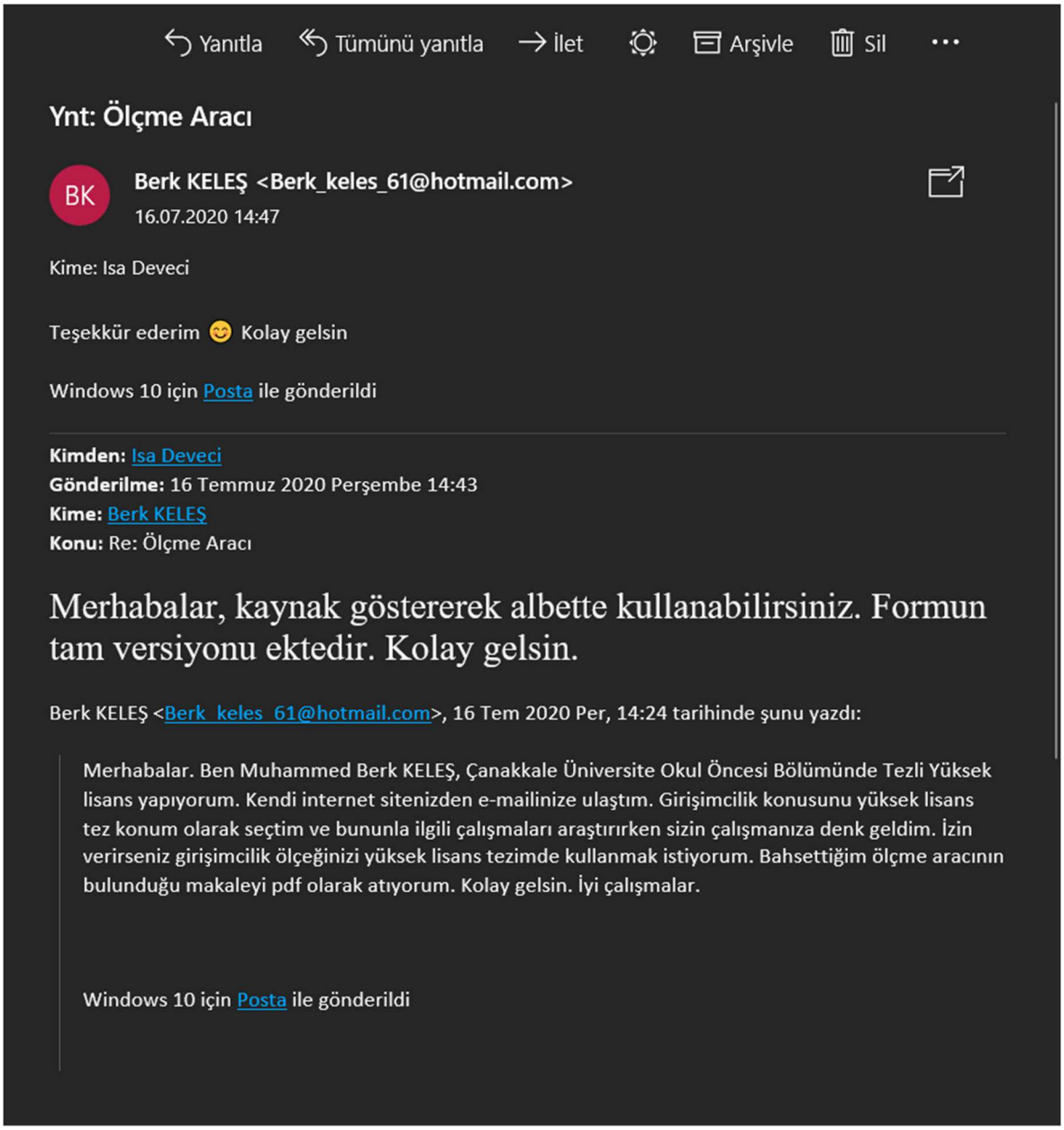
Sayın Muhammed Bek KELEŞ

Yürütücülüğünüzü yapmış olduğunuz 2020-YÖNP-0109 nolu projeniz ile ilgili olarak Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'nun almış olduğu 04/01/2021 tarih ve 01/28 sayılı kararı aşağıdadır.

Bilgilerinize rica ederim.

KARAR:28- Muhammed Bek KELEŞ'in sorumlu yürütücülüğünü yaptığı "Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Girişimcilik Kavramı Hakkındaki Düşünceleri ve Sahip Olduğu Girişimcilik Özelliklerinin İncelenmesi" başlıklı araştırmasının, Bilimsel Araştırmalar Etik Kurul ilkelerine **uygun olduğuna** oy birliği ile karar verilmiştir.

EK.7
GİRİŞİMCİLİK ÖLÇEĞİ KULLANIMI İZNİ

Yanıtla Tümünü yanıtla İlet Arşivle Sil ...

Ynt: Ölçme Aracı

BK **Berk KELEŞ <Berk_keles_61@hotmail.com>**
16.07.2020 14:47

Kime: Isa Deveci

Teşekkür ederim 😊 Kolay gelsin

Windows 10 için Posta ile gönderildi

Kimden: Isa Deveci
Gönderilme: 16 Temmuz 2020 Perşembe 14:43
Kime: Berk KELEŞ
Konu: Re: Ölçme Aracı

Merhabalar, kaynak göstererek albette kullanabilirsiniz. Formun tam versiyonu ektedir. Kolay gelsin.

Berk KELEŞ <Berk_keles_61@hotmail.com>, 16 Tem 2020 Per, 14:24 tarihinde şunu yazdı:

> Merhabalar. Ben Muhammed Berk KELEŞ, Çanakkale Üniversite Okul Öncesi Bölümünde Tezli Yüksek lisans yapıyorum. Kendi internet sitenizden e-mailinize ulaştım. Girişimcilik konusunu yüksek lisans tez konum olarak seçtim ve bununla ilgili çalışmaları araştırırken sizin çalışmanıza denk geldim. İzin verirseniz girişimcilik ölçeğinizi yüksek lisans tezimde kullanmak istiyorum. Bahsettiğim ölçme aracının bulunduğu makaleyi pdf olarak atıyorum. Kolay gelsin. İyi çalışmalar.
>
> Windows 10 için Posta ile gönderildi

EK.8
ÖĞRETMEN ADAYLARI GİRİŞİMCİLİK ÖLÇEĞİ

Girişimcilik Ölçeği					
Aşağıda cevaplayacağınız sorulardan elde edilen veriler okul öncesi öğretmen adayları ile yürüttüğüm tez çalışmam bünyesinde kullanılacak ve kimse ile paylaşılmayacaktır. Dolayısıyla birkaç dakikanızı alacak soruları içtenlikle cevaplamanızı siz okul öncesi öğretmen adaylarından özellikle rica ediyor ve ilginize teşekkür ediyorum. Yüksek Lisans Öğrencisi M. Berk KELEŞ	Kesinlikle Katılmıyorum				Tamamen Katılıyorum
Risk Alma					
1. İş hayatına atıldığımda farklı mesleklere yönelmekten korkmam.					
2. Bir konu hakkında farklı fikirler öne sürmek hoşuma gider.					
3. Zor durumlarda farklı seçenekler oluşturmakta zorlanırım.					
4. Çözüme ulaşmak için farklı hipotezler öne sürmekten çekinmem.					
5. Bir konuda risk almanın bana ne kaybettireceğinin bilincinde olurum.					
6. İş hayatına atıldığımda, karşıma çıkan engellerle baş edebileceğimi düşünüyorum.					
7. Risk almam gereken konularda cesaretli davranırım.					
Fırsatları Görme					
8. Farklı iş duyuruları hakkında çevremdekileri bilgilendiririm.					
9. Meslek hayatımda ileriye dönük hazırlıklar yapabilirim.					
10. Kendi mesleğimdeki yenilikleri takip ederim.					
11. Önüme çıkan fırsatları değerlendirmekte zorlanırım.					
12. Çevremde olup bitenleri gözlemlerim.					
13. Çevremde olup biten olaylardan ders çıkarırım.					
14. İlgi duyduğum alanlarda ortaya çıkabilecek yeniliklerin farkına varabilirim.					
15. Farklı fikirlerden hangisinin azami (maksimum) fayda getireceğini tespit edebilirim.					
16. Kendi mesleğime yakın mesleklerdeki imkanları değerlendirmeye çalışırım.					
Kendine Güven					
17. Yaptığım olumlu işler sunucunda kendimle gurur duyarım.					
18. Yaptığım davranışların sorumluluğunu tereddüt etmeden alabilirim.					
19. Başkalarına verdiğim taahhütleri yerine getiririm.					
20. Bazı durumlar kendimi anlamakta zorlanırım.					
21. Bir görev verildiğinde, o görevi başaracağıma dair inancım tamdır.					
22. Bir işi yaparken içimdeki başarma isteği en üst seviyede olur.					
23. Hedefe ulaşmak için yapmam gerekenden fazlasını yapmak için çaba harcarım.					
Duygusal Zeka					
24. Duygularımı ifade edebilirim.					
25. Duygularımı idare edebilirim.					

26. Başkalarının hislerine karşı duyarlıyımdır.					
27. Başkalarının bakış açılarını anlamakta zorlanırım.					
28. İnsanların görüşleri arasında farklılıklara saygı duyarım.					
29. Çevremdeki insanlar heyecanlandıklarında ben de onlar kadar heyecanlanabilirim.					
30. Yakın çevremle ahenkli (uyumlu) bir hayat yaşadığımı düşünüyorum.					
31. Özdenetim sahibi bir insanımdır.					
Yenilikçi Olma					
32. Bulunduğum ortamda arkadaşlarım tarafından yaratıcı biri olarak tanınırım.					
33. Bir konuda öne sürdüğüm yeni fikirler çevremdekiler tarafından kabul görür.					
34. Proje ve tasarım, materyal geliştirme vb. derslerinde yeni bir şey (etkinlik, deney, proje, materyal) üretebilirim.					
35. Konusu yenilik olan projelere gönüllü olarak katılırım.					
36. Problemleri çözmeye yönelik öne sürdüğüm fikirler yanlış olsa bile, çevremdekiler tarafından yaratıcı olarak nitelendirilir.					
37. Bir konu hakkında yeni fikirler öne sürmekte zorlanırım.					
38. Literatürden yeni fikirleri ülkemize taşımayı görev bilirim.					

EK.9
GİRİŞİMCİLİK KAVRAMI AÇIK UÇLU ANKET FORMU

Girişimcilik Kavramı Anket Formu Soruları

Aşağıda cevaplayacağınız sorulardan elde edilen veriler okul öncesi öğretmen adayları ile girişimcilik konusunda yürüttüğüm tez çalışmam bünyesinde kullanılacak ve kimse ile paylaşılmayacaktır. Dolayısıyla birkaç dakikanızı alacak soruları içtenlikle cevaplamanızı siz okul öncesi öğretmen adaylarından özellikle rica ediyor ve ilginize teşekkür ediyorum.

*İsimleriniz kesinlikle kimseyle paylaşılmayacaktır.

Yükseklisans Öğrencisi M. Berk KELEŞ

1. Kaçıncı sınıftasınız?

2.Sınıf ☐ 3.Sınıf ☐

2. Cinsiyetiniz?

Kadın ☐ Erkek ☐

3. Ağırlıklı Genel Not Ortalamanız (AGNO) kaçtır?

1.00 ☐ 2.00 ☐ 3.00 ☐ 4.00 ☐

4. Ailenin aylık geliri nedir?

Düşük (5000 TL) ☐ Orta (5000-10000TL) ☐ Yüksek (10000 TL üzeri) ☐

5. Ailedeki çocuk sayısı nedir?

1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5+ ☐

6. Yaşadığınız yer için uygun seçeneği seçiniz.

Kent ☐ Kent/ Kırsal ☐ Kırsal ☐

7. Anne mesleği nedir?

Kamu ☐ Özel ☐ Serbest Meslek ☐ Emekli ☐

Ev Hanımı ☐ Tarım ☐ Diğer ☐

8. Baba mesleği nedir?

Kamu ☐ Özel ☐ Serbest Meslek ☐ Emekli ☐

Tarım ☐ Diğer ☐

9. Girişimcilik denilince aklınıza hangi kavramlar geliyor? Lütfen aklınıza gelen tüm kavramları yazınız.

10. Sizce girişimci bir okul öncesi öğretmeninde bulunması gereken özellikler nelerdir? Lütfen açıklayınız.

11. Girişimcilik beceri düzeyiniz hakkında ne düşünüyorsunuz (İyi, orta, düşük)? Lütfen cevabınızın nedenlerini açıklayınız.

12. Öğrencilerinin girişimcilik becerilerini geliştirmek isteyen bir okul öncesi öğretmeni ne tür etkinliklere yer vermelidir? Lütfen açıklayınız.

13. Öğrencilerin girişimcilik becerilerini geliştirmesi bakımından okul öncesi eğitim programını yeterli buluyor musunuz? Lütfen açıklayınız.

14. Belirsiz koşullar altında risk alma konusunda kendinizi başarılı buluyor musunuz? Lütfen cevabınızın nedenlerini açıklayınız.

15. Değer yaratabileceğine inandığınız ihtiyaçları algılayıp bunları fırsata dönüştürme konusunda kendinizi başarılı buluyor musunuz? Lütfen cevabınızın nedenlerini açıklayınız.

16. Kendinizin ve başkalarının duygularının farkına varabilme, kendinizi motive edebilme ve sosyal becerilere sahip olma konusunda kendinizi başarılı buluyor musunuz? Lütfen cevabınızın nedenlerini açıklayınız.

17. Bir işe başlarken kendine güven duyma konusunda kendinizi başarılı buluyor musunuz? Lütfen cevabınızın nedenlerini açıklayınız.

18. Yeni bir fikir veya kavramın ürün ya da hizmet olarak üretime aktarılması konusunda kendinizi başarılı buluyor musunuz? Lütfen cevabınızın nedenlerini açıklayınız

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

İsim SOYİSİM : Muhammed Berk KELEŞ
Doğum Yeri :
Doğum Tarihi :

EĞİTİM DURUMU

Lisans Öğrenimi : Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Öğretmenliği
Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

BİLİMSEL FAALİYETLERİ

a) Yayınlar

-

İLETİŞİM

E-posta Adresi :
ORCID :